ROST

cultural, politic, religios

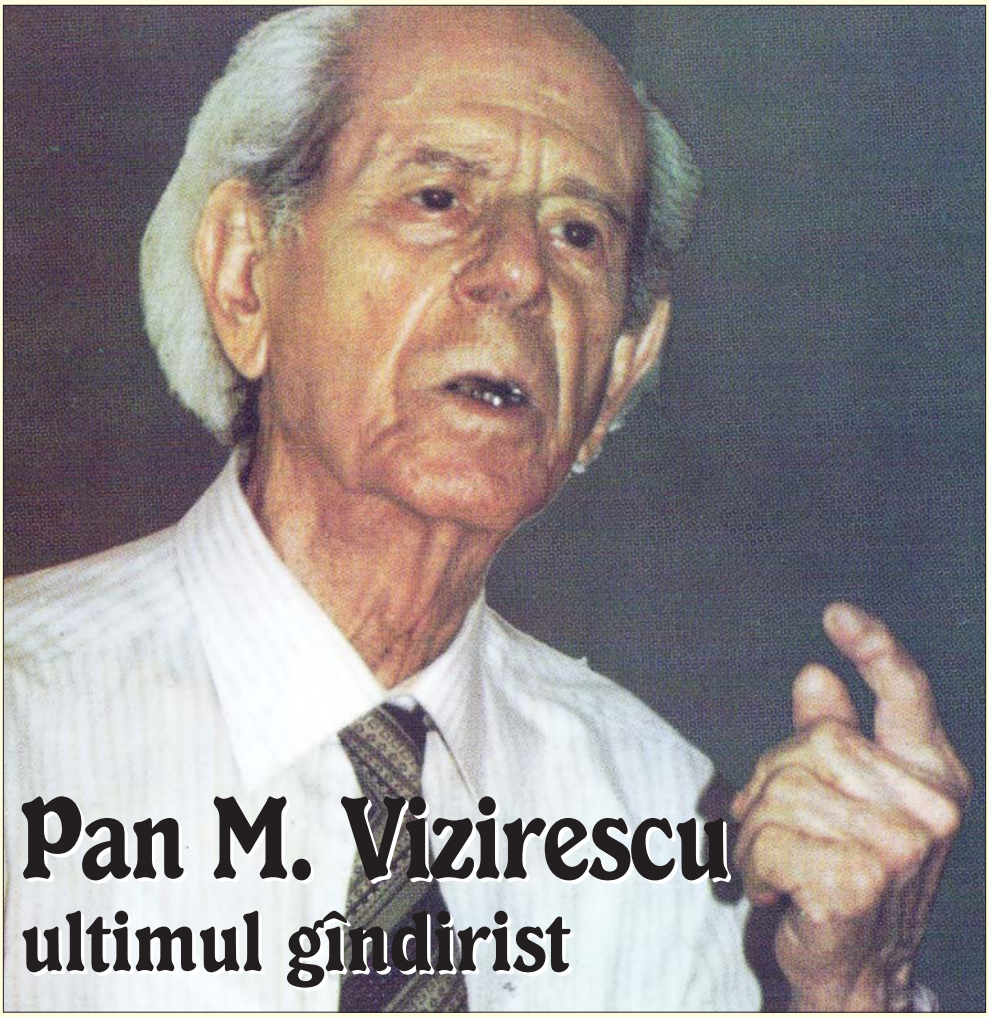

Pan M. Vizirescu
ultimul gîndirist

Pentru un Nürnberg al comunismului românesc
de Claudiu Târziu

Părintele Iustin şi crucea stăreţiei
de Răzvan Codrescu

Un preot între „haiducii Dobrogei“
de Adrian Nicolae Petcu

Noapte bună, Eutopia!
de Mircea Platon

an IV ● nr. 39 ● mai 2006 ● 3 lei (30.000 ROL)

www.romfest.org

Coperta I: Pan M. Vizirescu la 95 de ani

sumar

numărul 39 ● mai 2006

EDITORIAL
Pentru un Nürnberg al comunismului românesc
de Claudiu Târziu.....3

MARTORI AI VEACULUI
Fapte, vorbe, gînduri.....5

REPERE
Pan M. Vizirescu, ultimul gîndirist
de Horia Brad.....8

Pan M. Vizirescu, sub puterea credinţei şi a iubirii
de Dan Cosmulescu.....10

Din filosofia piesei *Udroaica*
de Constantin N. Străchinaru.....15

POLITICA, LA DESCUSUT
Iliescu: procesul comunismului este stalinist
de Viorel Patrichi.....18

Aşa-zisa condamnare a comunismului
de Cristi Pantelimon.....21

SOCIETATE
Tulburările de la mănăstirea Petru Vodă
de Cristian Curte.....23

Părintele Iustin şi crucea stăreţiei
de Răzvan Codrescu.....26

O perspectivă creştină asupra ingineriei genetice (2)
de Ramona Suciu.....28

Omagiu unui Arhiereu mereu tânăr
de Pr. Gheorghe Calciu.....31

HISTORIA
Spiritul bizantin a supravieţuit imperiului
de Emilia Corbu.....32

MARTIROLOGIU
Un preot între „haiducii Dobrogei“
de Adrian Nicolae Petcu.....37

DEZLEGĂRI
Ce înseamnă a fi român?
de Paul-Gabriel Sandu.....41

DECANTĂRI
Destinul lui Paul Goma
de Flori Stănescu.....44

Pentru o filosofie a originalităţii
de Constantin Mihai.....51

LA ROST
Noapte bună, Eutopia!
de Mircea Platon.....56

SEMNAL EDITORIAL
Pentru minte, inimă şi literatură.....57

În acest număr semnează: ● **Pr. Gheorghe Calciu** – paroh al bisericii ortodoxe „Sf. Cruce“ din Alexandria – Washington D.C., fost deţinut politic, ultima carte publicată: *Occidentali convertiţi la Ortodoxie* (2002) ● **Răzvan Codrescu** – scriitor, ultima carte publicată: *Gâlceava dracului cu lumea. Mic tratat de demonologie aplicată* (2005) ● **Cristian Curte** – teolog, jurnalist ● **Emilia Corbu** – arheolog, doctor în istorie ● **Dan Cosmulescu** – scriitor ● **Constantin Mihai** – doctorand în filologie, eseist, a publicat volumul *Arca lui Nae. Perspective culturale asupra generaţiei interbelice* (2004) ● **Cristi Pantelimon** – sociolog, lector univ. drd. la Universitatea „Spiru Haret“ Bucureşti ● **Viorel Patrichi** – jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii şi urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleşiţă* (2001) ● **Adrian Nicolae Petcu** – istoric, a publicat volumul (coord.) *Partidul, Securitatea şi cultele* (2005) ● **Mircea Platon** – doctorand în istorie la Columbus University din Ohio - SUA, scriitor, ultima carte publicată: *Ortodoxia pe litere. Îndreptar de fundamentalism literar* (2006) ● **Marcel Răduţ-Selişte** – teolog, publicist ● **Claudiu Târziu** – jurnalist ● **Paul-Gabriel Sandu** – student la Facultatea de Filosofie a Universităţii Bucureşti ● **Sorin Stanciu** – profesor de istorie ● **Flori Stănescu** – doctorand în istorie, publicist, este coautor, alături de Paul Caravia şi Virgiliu Constantinescu, al volumului *Biserica întemniţată. România*, 1944 – 1989 (1998) ● **Constantin N. Străchinaru** – prof. univ., scriitor, fost deţinut politic, ultima carte publicată: *Spre mai multă lumină* (eseuri, 1999) ● **Ramona Suciu** – profesor, teolog ● **Andrei Vartic** – publicist, cercetător istoric, director al postului de radio Vocea Basarabiei din Chişinău.

ROST
cultural, politic, religios

Fondată 2002

Revistă naţională editată de Asociaţia ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@romfest.org

REDACŢIA
Mihail ALBIŞTEANU
Richard CONSTANTINESCU
George ENACHE
Cristi PANTELIMON
Mircea PLATON

COLABORATORI PERMANENŢI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Pr. Gheorghe CALCIU
Răzvan CODRESCU
Pr. Radu ILAŞ
Arhim. Iuvenalie IONAŞCU
Constantin MIHAI
Viorel PATRICHI
Adrian Nicolae PETCU
Marcel RĂDUŢ SELIŞTE
Mircea STĂNESCU
Constantin N. STRĂCHINARU
Nicolae STROESCU-STÎNIŞOARĂ

COORDONATOR DISTRIBUŢIE
Nicu BUTNARU
tel.: 0723.504.807
nicubutnaru@romfest.org

DTP
Omni Press & Design
omnipress@rdslink.ro

EDIŢIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENŢĂ
CP 27, OP 23 – Bucureşti

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Hiparion Distribution SA
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacţie sau prin Rodipet SA
(nr. catalog 4843-VI)

ISSN
1583-6312

www.romfest.org/rost

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacţiei.
ROST este difuzată în ţară şi în comunităţile româneşti din Europa, SUA şi Canada.

Pentru un Nürnberg al comunismului românesc

Ne-a luat 16 ani ca să vorbim serios despre necesitatea unui proces al comunismului. Cei care s-au opus cel mai mult şi discuţiei, şi declanşării procesului ne cer acum să o lăsăm baltă, sub pretextul că ar fi prea tîrziu. Vom arăta de ce trebuie condamnat regimul comunist, de ce e musai să-i deconspirăm pe cei care au făcut poliţie politică şi care este rolul unei legi a lustraţiei astăzi.

Claudiu Târziu

În ultimele luni, din raţiuni pe care nu le disecăm aici, tema scuturării definitive de reziduurile comuniste a căpătat, în sfîrşit, consistenţă. CNSAS – instituţie abilitată să ne divulge numele securiştilor şi informatorilor Securităţii comuniste – a primit 1,3 milioane de dosare. E un pas mare spre realizarea scopului pentru care CNSAS a fost înfiinţat, chiar dacă mai rămîn vreo sută de mii de dosare sub obroc, pe motiv că ar ţine de siguranţa naţională.

Solicitările repetate ale foştilor deţinuţi politici – făcute dimpreună cu numeroase organizaţii civice – de condamnare a regimului criminal comunist sînt pe cale de a fi satisfăcute. Premierul Tăriceanu a creat un Institut de Investigare a Crimelor Comunismului (IICC), iar preşedintele Băsescu a convocat o Comisie care să documenteze răul roşu şi să întocmească un raport care să stea la baza condamnării comunismului[1].

Senatul a adoptat Legea Lustraţiei, stîrnind în presă şi pe scena politică o avalanşă de poziţii pro şi contra.

Cei care se opun Legii Lustraţiei, în special, şi procesului comunismului, în general, ridică, în principal, două obiecţii. *Prima:* orice demers în acest sens este tardiv. În opinia lor, la începutul anilor ’90 era motivată şi esenţială o astfel de igienizare a vieţii publice. Azi nu s-ar mai justifica, pentru că deja nomenclatura comunistă şi securiştii au deţinut, ani întregi, controlul structurilor de putere, au pus bazele unei societăţi democratice, au îndreptat ţara pe făgăşul integrării euroatlantice. Pe firul logic, dacă acele persoane nu s-au dovedit nocive pentru societate, nu ar fi nici drept şi nici util să fie eliminate din viaţa publică.

A doua: pot cădea victime persoane nevinovate şi/sau de mare valoare profesională şi de maximum ajutor pentru progresul României, care n-au avut un rol major în regimul comunist şi n-au făcut rău[2]. Să precizăm scurt că toţi cei care au făcut parte din sistem, l-au legitimat şi

[1] Din păcate, Institutul poate muri înainte de a-şi împlini menirea, odată cu schimbarea Puterii, iar asupra Comisiei planează suspiciunea pentru că este condusă de Vladimir Tismăneanu, fiu de evrei bolşevici, care au intrat în România pe tancurile sovietice.

[2] Ion Cristoiu, înverşunat opozant al lustraţiei, îl dă de exemplu (în „Bolşevismul lustraţiei“, Jurnalul Naţional, 20 aprilie 2006) pe actualul ministru de Externe, Mihai Răzvan Ungureanu, fost membru al CC al UTC pe cînd era liceean, şi care va cădea sub incidenţa legii. Cristoiu deplînge eventualitatea ca un om ca Ungureanu, care „ar putea contribui prin calităţile sale la propăşirea României“, să fie lăsat deoparte. Deocamdată, profesionistul Ungureanu şi-a trecut în cont două eşecuri: „afacerea Gojdu“ şi semnarea unor înţelegeri păguboase cu ruşii – despre care puteţi citi în numărul de faţă al ROST.

au lucrat pentru el sînt vinovați; au făcut răul prin asta.

Înainte de a demonta cele două obiecții, să explicăm termenii. *Lustrația* înseamnă purificare, iar legea numită a lustrației le interzice foștilor nomenclaturiști PCR accesul în funcții publice vreme de zece ani. Pentru a fi cu adevărat dreaptă, ar trebui să prevadă aceeași sancțiune și pentru foștii angajați și informatori ai Securității. *Condamnarea comunismului* este, în fapt, o declarație politică a președintelui țării prin care acesta, în numele statului, recunoaște atrocitățile regimului comunist și prezintă scuze poporului român. În paralel, IICC va strînge probe pentru *trimitere în judecată* a unor persoane care au comis crime pe timpul comunismului (de la omoruri pînă la abuzuri grave). Verdictul este dat însă de instanțele de judecată, nu de IICC.

În fine, *deconspirarea Securității* ca poliție politică se traduce prin depistarea, de către specialiștii CNSAS, a foștilor agenți și informatori care, prin acțiunile lor, au încălcat drepturile cetățenilor, le-au provocat acestora suferințe sau i-au băgat în pușcărie pe motive politice.

Fără îndoială, este regretabil că nu s-a făcut mai devreme procesul comunismului, cu toate actele sale: condamnarea regimului, a ideologiei și a doctrinei; deconspirarea oamenilor Securității; pedepsirea criminalilor și lustrația. Neîndoielnic este însă și faptul că e bine ca acest proces să aibă loc și mai tîrziu, decît niciodată. Iată cîteva motive. Generațiile viitoare vor fi prevenite asupra răului pe care l-a produs comunismul și nu vor fi tentate să dea credit unei astfel de ideologii diabolice[3]. Torționari odioși, de teapa unui Pleșiță, nu ne vor mai sfida și amenința în continuare[4]. Încrederea opiniei publice în clasa politică ar fi ameliorată. Victimelor holocaustului roșu li se va face, într-o oarecare măsură, dreptate. Nu în ultimul rînd, emanciparea României de mentalitatea comunistă și revenirea ei la normalitate se vor accelera, în absența frînelor care sînt astăzi oamenii vechiului regim rămași în funcții-cheie[5].

Cît despre presupusele „victime colaterale" ale procesului comunismului, pot fi evitate, cu puțină atenție la întocmirea textului de lege a lustrației. Oricum, „drobul de sare" nu este un argument serios pentru renunțarea la lustrație. Mai bine să cîntărim rezultatele lustrației din Cehia, Polonia și Ungaria.

În fine, remarcăm o inadmisibilă atitudine de îngăduință față de comunism și de detestabilii săi slujitori, în vreme ce nimeni nu-și pune problema că naziștii au fost vînați destul, că nu mai este necesară condamnarea regimurilor naziste/fasciste, sau să ceară dovezi ale crimelor acestora. Dubla măsură aplicată celor două sisteme este dovada cea mai bună că în Occident se manifestă încă o vinovată complicitate cu ruinatul imperiu comunist, iar, în cazul românesc, că societatea nu s-a desprins cu totul de comunism.

[3] Deja, cei care au acum sub 20 de ani nu știu ce a însemnat comunismul și nu vor să creadă că a existat un regim atît de cumplit. Apoi, să nu uităm că mai există regimuri comuniste în Cuba, Coreea de Nord și în China. Dar mentalitatea și proastele obiceiuri comuniste – inclusiv cele de guvernare – domină în Rusia, R. Moldova, Belarus și scot la răstimpuri capul în Franța. În plus, comuniștii deghizați în socialiști au cîștigat alegerile în Italia și au un cuvînt greu de spus în UE.

[4] Este notoriu episodul în care gen. (r) de Securitate Nicolae Pleșiță a povestit, în urmă cu puțină vreme, la o emisiune de televiziune cum l-a bătut pe disidentul Paul Goma. Securistul a adăugat că n-ar ezita să-l lovească pe Goma și astăzi.

[5] Vă închipuiți unde ar fi ajuns România dacă n-ar fi fost condusă peste un deceniu de către Ion Iliescu & Co?

Fapte, vorbe, gînduri

Patru personalităţi jertfelnice omagiate la Slobozia

Asociaţia ROST a fost co-organizator al unei expoziţii-eveniment la Muzeul Judeţean Ialomiţa, alături de această instituţie şi de Consiliul Judeţean, joi, 27 aprilie a.c. Sub genericul „Patru biografii de cărturari/ Patru destine de martiri“, Muzeul Judeţean Ialomiţa a constiuit o expoziţie de documente, fotografii şi obiecte aparţinînd lui Nicu Steinhardt, Radu Gyr, Vasile Voiculescu, Mircea Vulcănescu. Aceste personalităţi exemplare ale culturii române – modele atît prin viaţa pe care au dus-o, cît şi prin opera lăsată nouă – sînt legate prin jertfă. După Sfintele Paşti – o sărbătoare a jertfei din iubire şi a răscumpărării umanităţii prin jertfa Fiului lui Dumnezeu, Iisus Hristos – manifestarea de la Slobozia s-a vrut o pildă de jertfă dată de oameni. Expoziţia, care durează pînă la 27 mai a.c., a fost deschisă prin cuvîntările organizatorilor şi ale rudelor celor omagiaţi. Claudiu Târziu, directorul revistei ROST – care a dedicat cîte un număr fiecăruia din cei patru –, a explicat de ce este importantă menţinerea vie a memoriei unor astfel de oameni. De asemenea, Claudiu Târziu a prezentat numărul pe aprilie al revistei ROST, închinat Părintelui Gheorghe Calciu. Emiliei Corbu, arheolog şi doctor în istorie, i se cuvine un cuvînt special de mulţumire pentru străduania şi dragostea cu care s-a ocupat de organizarea expoziţiei în cele mei mici detalii.

„Evaghelia după Iuda“

La începutul lui aprilie, postul TV „National Geographic“ a transmis un documentar despre o aşa-zisă „Evanghelie după Iuda“. Filmul este construit în jurul unui document în limba coptă, vechi din anii 200 – 300 după Hristos, care aparţine seriei de evanghelii apocrife. Documentul a fost descoperit în 1970 şi în toţi anii scurşi de atunci a fost tradus, cercetat şi autentificat. Potrivit acestui papirus, Iuda ar fost cel mai iubit dintre apostolii Mîntuitorului nostru, Care, de aceea, i-a încredinţat misiunea de a-l trăda, ca să se poată împlini profeţiile privind moartea şi Învierea Sa. Logic, dacă Hristos nu ar fi fost trădat de Iuda, nu ar fi fost răstignit şi nu ar fi înviat. Or Învierea Domnului, prin care ni s-au deschis porţile mîntuirii, este esenţială pentru creştinism. Interesant, „Evanghelia după Iuda“ se încheie după trădare, fără să ne spună ce s-a întîmplat cu trădătorul. Întîi de toate se cuvine precizat că evanghelia înseamnă mărturia unuia din cei care au stat aproape de Iisus Hristos, cît Fiul lui Dumnezeu s-a aflat în trup, şi au cunoscut viaţa şi învăţătura Sa în mod nemijlocit. Însă, după cum ştim din Sfînta Scriptură, Iuda s-a sinucis imediat după trădare, deci n-a avut vreme să scrie. A două observaţie: dacă Iuda ştia că, din supunere faţă de Hristos, a participat la realizarea scenariului divin pentru salvarea lumii, nu s-ar mai fi sinucis, comiţînd un păcat capital. Mai mult, dacă Mîntuitorul l-ar fi rugat pe Iuda să fie trădător pentru a se împlini profeţiile (cum se spune în document), după Înviere, cînd li s-a arătat apostolilor, cu siguranţă Hristos le-a fi spus şi lor despre menirea pe care a avut-o Iuda. Nu există nici un motiv pentru care Iisus, în incomparabila Sa dragoste de oameni, să fi lăsat ca Iuda să fie urît în vecii vecilor de toţi creştinii. Şi încă: Hristos ar fi ştiut dintru început că Iuda va ceda şi se va sinucide şi nu l-ar fi ales pentru această misiune. Una peste alta, „Evanghelia după Iuda“ pare mai degrabă o încercare de deposedare a lui Iisus Hristos de dumnezeire, de prezentare a Sa ca a unui om care, este supus greşelii. Cel care a scris această poveste nu iu în calcul esenţa divină a lui Iisus, care nu avea nevoie să *joace* tragedia răstignirii, pentru a putea aduce apoi bucuria Învierii. El *ştia* că aşa se va întîmpla, nu trebuia

să pună nimic la cale. După această „evanghelie“, mai rămîne să apară una în care să ni se spună că Iisus nici n-a înviat, ci a fost furat de ucenicii săi fanatici, care au reuşit astfel să mistifice împlinirea profeţiilor Sale. În fine, nu putem ignora faptul că „marea dezvăluire“ a fost difuzată în România, dar şi în alte ţări creştine în plin post al Paştelui.

Biserica şi Academia, pe acelaşi front

Societatea Culturală „Ţinutul Herţa“, prin preşedintele său, prof. dr. doc. Ion Gherman, ia poziţie în chestiunea moştenirii Gojdu. Profesorul Gherman ne-a trimis un mesaj, din care citãm: „Ne alăturăm unei asemenea juste poziţii (pentru recuperarea averii Gojdu – n. red.), în fruntea căreia s-a situat Biserica, prin ÎPS Mitropolitul Bartolomeu Anania, şi Academia Română (...). Considerăm că este necesar un front comun al celor două instituţii cu altele, care au obiective de interes naţional, şi în alte cazuri asemănătoare. Aşa, de pildă, Societatea noastră s-a adresat Academiei Române, cu rugămintea de a încerca să pună în valoare ruinele unei biserici domneşti din satul Movila de lîngă Herţa, despre care se spune ca a fost ridicată de marele nostru Voievod Ştefan cel Mare. Ucrainienii, pe teritoriul cărora se găsesc astăzi aceste ruine, n-au nici un interes să se ocupe de ele. De asemenea, cele două înalte foruri ar putea să-şi dea mîna împotriva profanării mormintelor românilor din cimitirele de la Herţa şi din Cernăuţi. În cimitirul de la Herţa am putut vedea cum este batjocorita crucea-monument ridicată în memoria familiei de români Ioan Şoneriu, iar în cimitirul Central din Cernauţi, se ştie că a fost distrus mormîntul sorei lui Eminescu, în spaţiul respectiv fiind înhumată o familie de ucrainieni. De o soartă asemănătoare au avut parte şi mormîntul Acad. Dimitrie Dan, al lui I.G. Sbiera, profesorul lui Eminescu, şi mormîntul pictorului Epaminonda Bucevschi. Se vede din acestea că, dacă sovieticii, mai înainte, nu încăpeau de cei vii, pe care s-au grăbit să-i închidă, să-i deporteze sau să-i asasineze, ucrainienii de astăzi nu încap nici de cei morţi, cărora le nesocotesc şi odihna de veci“.

Pentru educaţia tradiţională a copiilor noştri

Complexul educaţional „Copil Isteţ“ a participat cu un stand propriu la târgul pentru şcoli şi grădiniţe de la Palatul Copiilor, desfăşurat în perioada 6 – 12 aprilie a.c. Au fost expuse lucrările copiilor de la cercurile de artă: icoane pe sticlă, desene, farfurii de lut cu motive naţionale, linguri de lemn pictate şi căni de lut ars. De asemenea, a fost prezentată oferta educaţională a centrului, în tradiţia creştin ortodoxă şi naţională, pentru copiii de la vârsta

de un an şi jumătate, pe grupe de vîrstă şi tematice, grădiniţă şi program *afterschool* pentru clasele I-IV. Complexul educaţional „Copil Isteţ“ are binecuvîntarea Părintelui Protosinghel Iustin Pîrvu, starețul Mănăstirii Petru-Vodă (Neamţ) şi funcţionează sub îndrumarea duhovnicească a Părintelui Valentin Mâţu, starețul Mănăstirii Turnu – Prahova şi a Părintelui Amfilohie Brînză, duhovnicul Mănăstirii Diaconeşti – Bacău, cu ajutorul personalului didactic recomandat din mănăstirile bucureştene şi sprijinul creştinilor din zonă. Conceput ca replica românească (modestă, dar plină de elan sufletesc) şi creştin-ortodoxă la actualul curent cosmopolit, ecumenist-globalist şi sincretist-newage, complexul educaţional „Copil Isteţ“ a pornit în iunie 2004, iniţial prin programul *afterschool*, dezvoltat ulterior, din 2005, cu grădiniţă într-o nou loc, urmat firesc de extinderea programelor pe o arie largă (cursuri de specialitate de germană intensiv, engleză, religie creştin ortodoxă, desen şi pictură, modelaj, artă tradiţională românească, origami – în engleză,

cursuri de patinaj pe gheaţă, înot, role, mişcări de dans şi coregrafie primară etc.). Contact şi detalii la www.copilistet.ro.

Rugaţi-vă pentru Părintele Arsenie!

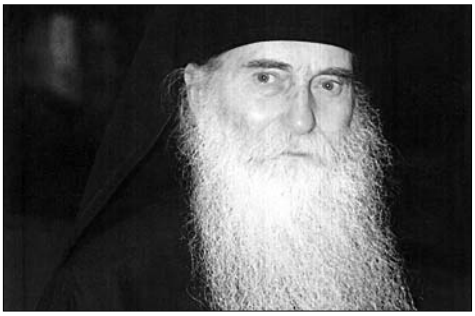

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc, unul dintre cei mai mari duhovnici ai României, trece printr-o mare cumpănă acum, la 92 de ani de viaţă. O hernie de disc l-a obligat să suporte, recent, o intervenţie chirurgicală destul de riscantă avînd în vedere vîrsta Părintelui. Operaţia s-a încheiat cu succes, medicii apreciind că Părintele Arsenie se află într-o formă fizică şi psihică excelente. Totuşi, covalescenţa este de durată şi pot apărea surprize neplăcute. Să ne rugăm pentru sănătatea sa, aşa cum şi Sfinţia Sa se roagă mereu pentru sufletele noastre, ale tuturor.

Voronin sfidează din nou

În zona Cimitirului Central din Chişinău se construieşte un uriaş monument ocupantului sovietic. Sute de muncitori şi soldaţi ai Armatei Naţionale lucrează răzbit pentru a termina monumentul înainte de 9 mai, cînd se vor împlini 61 de ani de la încheierea celui de-al II-lea război mondial. Monumentul, care înglobează şi un complex muzeal, este ridicat din ordinul direct al preşedintelui Vladimir Voronin, care în acest fel vrea să mai adauge un gest de slugărnicie faţă de Moscova, la şirul celor de pînă acum (începînd cu inventarea „limbii moldoveneşti“, continuînd cu falsificarea istoriei Basarabiei şi cu măsluirea recensămîntului populaţiei menit a demonstra că românii sînt minoritari, şi încheind cu ieşirile antiromâneşti cunoscute). Pînă acum, autorităţile moldoveneşti nu au construit nici măcar un monument închinat memoriei celor aproape un milion de victime ale represiunilor comuniste.

Cedăm şi în faţa Rusiei

Legea pentru ratificarea Protocolului dintre România şi Rusia privind inventarierea relaţiilor bilaterale, publicată în Monitorul Oficial la 17 aprilie, marchează înfrîngerea grea de consecinţe a diplomaţiei româneşesti. Interesele României legate de Federaţia Rusă sînt abandonate de Ministerul de Externe, aflat sub deplorabila conducere a lui Mihai Răzvan Ungureanu. Legea ratifică un document semnat la 8 noiembrie 2005 de către ministrul de Externe român M.R. Ungureanu şi omologul său de la Moscova, Serghei Lavrov. Document care a fost ascuns opiniei publice timp de 6 luni. Pe scurt, prin Protocol este abandonat Tezaurul românesc şi este ignorată ocuparea Basarabiei şi Bucovinei de nord de către URSS.

Extratereştrii de la „ALA“

Marius Vasileanu, redactorul şef al „Adevărului literar şi artistic“, este semnatarul unui recent editorial care ne-a surprins neplăcut. Textul – intitulat „Duminica întîlnirilor de mîine“ – este o pledoarie pentru *adaptarea* Bisericii la realităţile veacului. Şi autorul ne asigură dintr-un început că adaptarea nu înseamnă renunţare la esenţă. Totuşi, Vasileanu se pronunţă, mai încolo, contra „fundamentaliştilor“ ortodocşi, care nu vor unitatea cu catolicii, şi nu pierde ocazia să-i aducă un elogiu papei Paul al II-lea. Într-un alt loc, Vasileanu crede că va veni vremea cînd ni se vor descoperi civilizaţiile extraterestre şi că această întîlnire „va fi aducătoare nu numai de noi paradigme ci şi de noi sensuri pentru marile religii“. Probabil că el ne sugerează, astfel, subtil, să luăm mai uşor Sfînta Scriptură, că altminteri n-am crede în existenţa extratereştrilor. Ciudată învăţătură pentru unul care pretinde că, de cîţiva ani, predă religie ortodoxă şi istoria religiilor. Sub conducerea lui M. Vasileanu, „ALA“ părea a se îndrepta spre o cale tradiţională, care valorizează literatura creştină şi redescoperă reperele vechii lumi româneşti. Să sperăm că acest editorial n-a fost decît un accident de parcurs.

Pan M. Vizirescu, ultimul gîndirist

Horia Brad

Născut în satul Brăneț, județul Olt, la 16 august 1903, din părinți țărani (Maria şi Marin), Pantelimon Vizerescu a urmat şcoala primară în comuna natală, apoi la Slatina. Studiile secundare şi le-a efectuat la Colegiul Național din Craiova. A absolvit Facultatea de Litere a Universității Bucureşti, obținând licența în anul 1929. În 1938 i-a fost acordat, cu mențiunea *„magna cum laudae“*, titlul de Doctor în Litere şi Filosofie, la aceeaşi Universitate, după ce şi-a susținut lucrarea cu tema „Poezia specificului național“, în fața unei comisii de academicieni prezidată de Constantin Rădulescu-Motru.

Pan M. Vizirescu a intrat în învățămînt ca profesor la Liceul Militar din Cernăuți, apoi a fost mutat la Liceul Comercial Carol I din Bucureşti, la catedra pe care o avusese George Călinescu.

În literatură a debutat la „Universul literar“ – condus de N. Iorga –, la 1922, semnîndu-şi textele Pan M. Vizirescu. Din 1929, a început să colaboreze la „Bilete de papagal“ – ziarul lui Tudor Arghezi. Iar din 1931 a publicat, timp de 15 ani, poezie, proză, studii critice şi eseuri în revista „Gândirea“ a lui Nichifor Crainic. „Gândirea“ era revista cu cel mai înalt prestigiu în epocă, din gruparea sa selectă făcînd parte Lucian Blaga, V. Voiculescu, Ion Pillat, Cezar Petrescu, Ion Petrovici, D. Stăniloae, Emil Cioran, Mircea Eliade, Dan Botta, Radu Gyr etc.

În 1943, Pan M. Vizirescu a publicat antologia *Poezia noastră religioasă* (Ed. Episcopiei Ortodoxe Române, Cluj), volum prefațat de un prim studiu pe tema poeziei creştine din literatura română.

Pan M. Vizirescu a fost numit în 1939 director al ziarului „Curierul Serviciului Social“, organ de presă înființat de Dimitrie Gusti. Între 1940 şi 1944 a condus revista „Muncitorul Român“, publicație a Ministerului Muncii. În aceeaşi perioadă a fost subdirector la Radio-Jurnal Bucureşti şi director de cabinet al Ministrului Propagandei – în timpul mandatului lui Nichifor Crainic şi apoi al lui Alexandru Marcu.

În 1945, aşa-zisul Tribunal al Poporului, organizație de represiune – de inspirație sovietică – a guvernului Petru Groza, l-a condamnat, la muncă silnică pe viață. Judecat în „Procesul ziariştilor“ a avut onoarea de a fi pedepsit alături de alți ziariști de primă importanță: Stelian Popescu, Nichifor Crainic, Pamfil Şeicaru, Romulus Seişanu etc. Din fericie, Pan M. Vizirescu a reuşit să se ascundă, chiar înainte de proces, în casa părinților şi a fraților săi din Slatina, unde a supraviețuit timp de 23 ani, într-un „exil de taină“ – cum însuşi l-a numit.

În 1967, denunțat de un vecin, Pan M. Vizirescu a fost arestat de Securitate. După ce au verificat şi s-au convins că în toată perioada în care a stat ascuns nu s-a implicat în nici o acțiune împotriva regimului, securiştii l-au eliberat, pe baza prevederii decretului de amnistie generală din 1964.

După 1967, a încercat să publice, dar editurile l-au refuzat. Ceva mai târziu, datorită sprijinului Cellei Delavrancea şi a lui Şerban Cioculescu, Editura Eminescu i-a publicat trei volume: *Poeme* (1982); *Sunet peste culmi* (1985); *Călătorie de taină* (1988). La recomandarea lui Zaharia Stancu, cu care era în relații amicale din 1940, a fost primit în Uniunea Scriitorilor, moment din care participă la viața literară publică (întruniri, cenacluri, conferințe, dezbateri).

După 1990, a publicat: *Prinos de lumină şi har* (poezii religioase, Ed. Agora, Iaşi, 1995), *Mi se oprise timpul* (poezii, Ed. Eminescu, Bucureşti, 1995), *Liga oamenilor cinstiți* (piesă de teatru, Ed. Agora, Iaşi, 1997; jucată la Teatrul Radiofonic în mai 1999), *Antologie de versuri* (Ed. Eminescu,

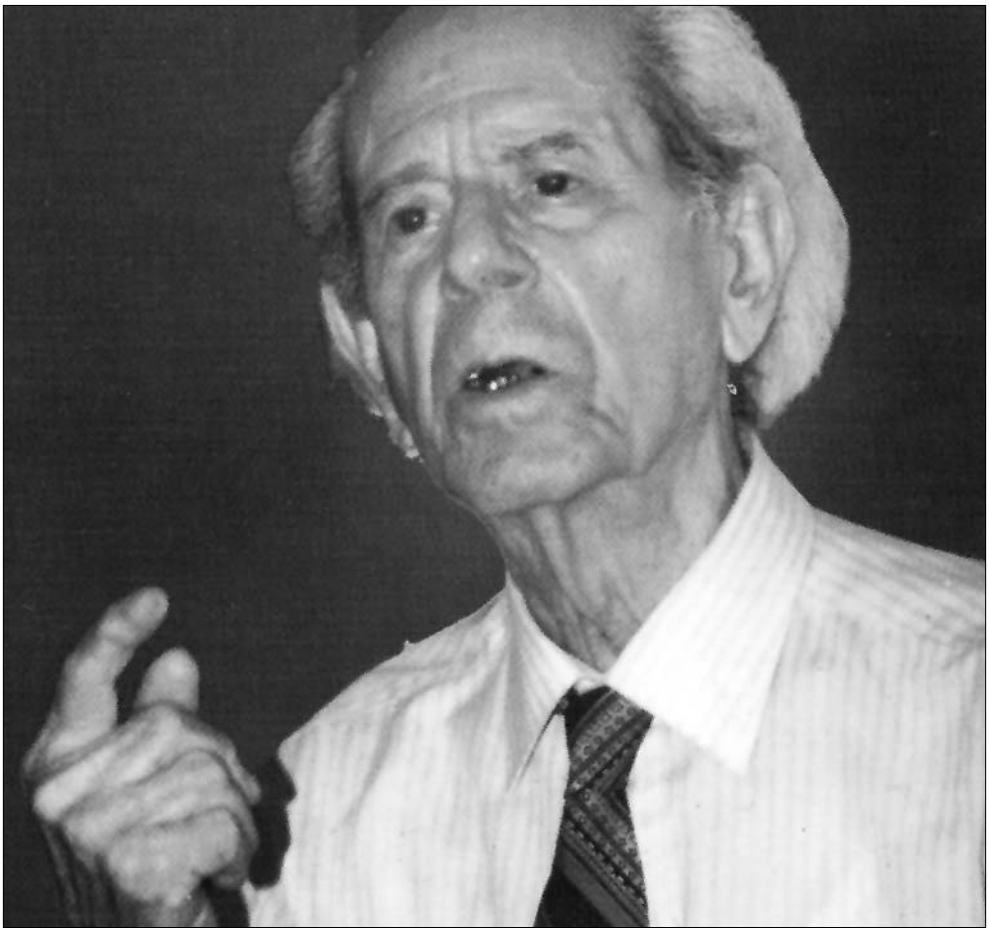

Bucureşti, 1997), *Coloane care cresc necontenit* (portrete eseistice, Ed. Timpul, Iaşi, 1999).

Pan M. Vizirescu a lăsat în manuscris o operă vastă, alcătuită din poezii, nuvele, un roman (*Păcătoasa*), lucrări dramatice, eseuri, articole critice, memorii. Parte din ele au fost tipărite postum de către Editura Fundației „Universitatea pentru Toți" – Slatina, în semn de omagiu la împlinirea unui secol de la naşterea scriitorului: *Țărmul însingurării mele* (poezii inedite, 2002), *Armonii* (versuri, 2003), *Orizonturi lirice* (versuri, 2003), *Udroaica* (piesă de teatru, 2003).

Pan M. Vizirescu a fost ultimul reprezentant al „Gândirii" lui Nichifor Crainic, calitate în care s-a simțit obligat să gireze, după revoluție, apariția unei noi serii a revistei, inițiată de un grup de tineri de ispravă. Din păcate, „Gândirea" post-decembristă a avut o apariție pînă la urmă meteorică, după cîteva numere tipărite la răstimpuri, fără vreo periodicitate precizată, sucombînd fără zarvă.

Întreaga viață a lui Pan M. Vizirescu a stat sub semnul dragostei: pentru Dumnezeu şi pentru neamul românesc. Pe urmele unui Petre Țuțea, în 1995, cu prilejul lansării volumului *Prinos de lumină şi har*, avea să mărturisească: „Socotesc o binecuvîntare că am venit pe lume în acest neam, că n-am fost deviat în altă parte. Apartenența mea la neamul românesc este într-adevăr, o bucurie şi un dar ceresc". Că acestea nu sînt simple vorbe o dovedeşte creația sa.

Om al Bisericii luptătoare, intelectual conştient de „misiunea" sa în lume – aceea de a trasnmite generațiilor viitoare repere sănătoase, un mesaj creştin şi o nemărginită devoțiune față de tot ce-i românesc –, Pan M. Vizirescu a fost iubit şi respectat de toți cei care l-au cunoscut şi mai ales de către tineri.

A adormit întru Domnul la 27 ianuarie 2000, deplin împăcat cu sine, cu Dumnezeu şi cu lumea.

Pan M. Vizirescu, sub puterea credinței și a iubirii

Dan Cosmulescu

Spre sfârşitul lui iulie 1968, am trecut pe la mama care, împreună cu fraţii ei, Pan şi Smarand Vizirescu, locuia în casa părinților situată în partea de jos a oraşului (vechi) Slatina. Întrebând-o, printre altele, ce face unchiul Pan, cu o uşoară şi vizibilă emoţie, mi-a spus că se află în camera lui şi că se simte puţin obosit după o întrevedere pe care o avusese cu un scriitor bucureştean chiar în acea zi.

Vestea m-a bucurat într-atât încât mi-am zis că trebuie să-l văd neapărat pe unchiul Pan. La fiecare întâlnire cu dânsul simțeam nevoia să ne împărtăşim unul altuia părerile despre tot ce ne înconjura şi interesa, totodată, viața familiei noastre. Niciodată nu lipseau din asemenea discuții subiecte ce vizau literatura, arta şi cultura, în general. Erau momente de adevărată relaxare spirituală, care ne înflăcărau, ne înviorau şi ne înseninau, deopotrivă.

De data asta, însă, am observat pe chipul unchiului Pan o anume paloare şi o neobişnuită absență în discuția noastră.

Rugându-l să-mi povestească despre întrevederea cu scriitorul bucureştean, după o mică ezitare, evaziv, mi-a spus că s-a văzut cu un scriitor al cărui nume, din păcate, nu l-a reținut. Acesta s-a interesat dacă mai scrie şi a dorit să ştie când mai vine la Bucureşti ca să-şi reia activitatea între colegii de breaslă.

M-a surprins relatarea seacă. Parcă n-ar fi fost vorba despre subiecte care totdeauna îl incitau şi-i încălzeau sufletul. Parcă n-ar fi fost vorba despre sine. În timp ce povestea, pe chip îi stăruia aceeaşi paloare şi o stare de neliniște îi stăpânea ființa.

Bănuind că-mi ascunde ceva, l-am rugat să-mi spună deschis tot ce s-a întâmplat pentru că numai astfel se poate elibera de tulburarea care-l cuprinsese şi i se citea pe față. Apoi, sfătuindu-ne, vom găsi calea ieşirii din acest presupus impas. Îndemnul meu i-a descreţit fruntea şi i-a înseninat chipul.

Securitatea a încercat să-l recruteze

În acea zi (miercuri), după plecarea mea la serviciu, a venit acasă un tovarăş îmbrăcat în haine civile anunțându-l pe domnul Pan că un scriitor din Bucureşti doreşte să-l vadă şi-l invită, în jurul orei 12.00, la sediul Comitetului județean PCR Olt din Slatina.

Cu firească bucurie, după ce a comunicat această veste mamei mele, Zoie, şi unchiului Smarand, şi-a pregătit cu multă grijă ținuta şi a plecat la întâlnirea anunțată.

La intrarea în sediul Partidului a fost întâmpinat şi introdus într-o încăpere spațioasă, sobru şi luminos mobilată. În fața unui birou somptuos se afla un tovarăş înalt, bine clădit, cu obraji trandafirii şi priviri albastre, păr bogat, argintiu spre tâmple, cu un profil ce exprima energie şi fermitate sub o aparentă amabilitate, toate acestea sugerând o atmosferă primitoare dar, în acelaşi timp, o rece şi temătoare severitate.

Rămânând singuri, tovarăşul de la birou l-a invitat pe unchiul Pan să ia loc pe unul din cele două fotolii aflate alături.

Întrebându-l dacă dânsul este scriitorul Pan M. Vizirescu, tovarăşul, cu o nedisimulată bunăvoință şi pe un ton uşor prevenitor, l-a anunțat că este colonelul C. de la Organul Central al Securității Statului (fără a-i prezenta însă nici un act prin care să ateste identitatea sa) şi că nu trebuie să-l încerce nici cel mai mic sentiment de teamă la

această întâlnire. L-a încredințat pe unchiul Pan că doreşte să discute deschis şi amical despre activitatea sa de scriitor şi gazetar, din trecut ca şi în prezent.

Încă de la început i-a relatat că ştie cât de bine a fost apreciat ca om de cultură înainte de 23 august 1944 şi că datorită acestui fapt i s-au încredințat importante responsabilități în domeniu, numindu-le. Nu a omis să-i amintească despre cele două ordine străine cu care a fost distins pentru activitatea sa publicistică din acea vreme.

Succinta şi precisa relatare a tovarăşului colonel C. i-a creat unchiului Pan o contradictorie stare sufletească, de mulțumire, dar şi de teamă.

Nu l-a surprins că persoana din față era bine informată. Doar aceasta îi era meseria, dar l-a cuprins o oarecare îngrijorare când i-a reamintit cu exactitate că, încă înainte de izbucnirea celui de-al doilea război mondial, reținuse atenția articolul intitulat „Pericolul Roşu", caracterizat printr-un evident mesaj antisovetic, publicat pe prima pagină a unui cotidian central.

Unchiul Pan a intuit imediat că „tovarăşul colonel C." încearcă subtil să-l intimideze şi poate că are şi alte intenții.

Unchiul Pan a recunoscut, menționând că în tot ce a scris şi a publicat ca ziarist înainte de 23 august 1944 s-a condus după preceptele credinței creştine, socotind că numai astfel a putut dovedi că este un adevărat român, iubitor de țară şi de neam, acesta fiind crezul existenței lui. A adăugat că pentru această presupusă vină, în 1945, a fost condamnat la muncă silnică pe viață (în contumacie); că 23 de ani i-a ispăşit deja printr-o severă autoclaustrare, iar în anul 1964, conducerea statului l-a grațiat laolaltă cu ceilalți scriitori şi gazetari români condamnați de Tribunalul Poporului în 1945, în „Procesul ziariştilor". Neaflând nimic despre apariția Decretului de grațiere din 1964, a mai stat ascuns până în iulie 1967, când a ieşit la lumină, în urma unui denunț.

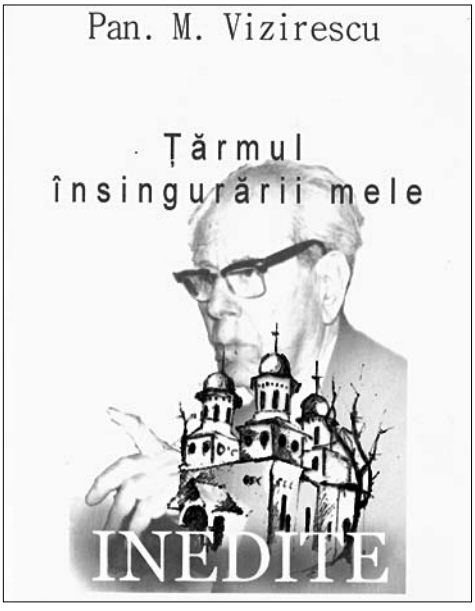

Cu aceeaşi amăgitoare amabilitate, „tovarăşul" i-a atras atenția că tocmai pentru acest motiv, în semn de recunoştință pentru gestul de înaltă gratitudine a Conducerii Statului, îi revine acum obligația să colaboreze cu instituția pe care o reprezintă la această întâlnire. Şi-apoi, trebuie să ştie că i se va oferi posibilitatea publicării scrierilor, precum şi alte nebănuite favoruri şi facilități. De altfel, aflându-se la Bucureşti, în cercul prietenilor săi scriitori, în focul discuțiilor cu precădere literare, îi va fi la îndemână să abordeze şi alte aspecte ale vieții noastre cotidiene, ca de pildă: economice, sociale şi, de ce nu, chiar politice. Acestea din urmă l-ar interesa cel mai mult, iar pe unchiul Pan îl consideră a fi persoana potrivită pentru asemenea „nobilă misiune". De aceea, s-a oprit la dânsul cu toată nădejdea. A subliniat că nu este o treabă prea grea şi, cu timpul, devine obişnuință.

La primul gest, brusc, de refuz din partea unchiului Pan, sesizat uşor de „tovarăşul", acesta i-a amintit că V.C., mai tânărul său confrate județean, bine cunoscut pentru activitatea şi scrierile sale cu evident demers de dreapta din perioada interbelică, dând dovadă de înțelegere, a acceptat o asemenea ofertă, iar răsplata a fost pe măsură. I s-au publicat numeroase scrieri şi s-a bucurat de reale facilități şi privilegii. În concluzie, pentru un serviciu aşa de uşor, în condiții de largă generozitate, nu se poate pune problema refuzării ofertei.

Unchiul Pan, îngrozit de această sumbră perspectivă, i-a explicat că suferă de inimă şi nu va putea împlini această sarcină.

Refuzul colaborării

„Tovarăşul" l-a îndemnat să nu ezite, să nu o considere ca o sarcină ci, dimpotrivă, aşa cum i-a mai spus, reprezintă o înaltă acțiune patriotică.

Dacă va colabora fructuos, cu timpul, se va convige că şi alte personalităţi au înţeles demersul patriotic al acestei acţiuni.

Observând starea de nelinişte şi de nedumerire care îl cuprinsese pe unchiul Pan, „tovarăşul“ l-a sfătuit să nu se grăbească cu răspunsul, dar să nu neglijeze avantajele de care se va bucura din plin, până la urmă. Va aştepta răspunsul peste o săptămână, în acelaşi birou. A ţinut să precizeze că doreşte un răspuns afirmativ şi că, de altfel, într-o astfel de situaţie nu există alternativă.

Înainte de a se despărţi, „tovarăşul“ i-a atras atenţia foarte serios unchiului Pan că-i este interzis să comunice oricui ceea ce au discutat şi, cu atât mai mult lui Dan, nepotul, altfel, provocându-i acestuia mari necazuri. I-a sugerat să spună că au purtat discuţii pe teme literare, ca între scriitori. Şi-a exprimat iar convingerea că poate conta pe discreţia, dar mai ales pe colaborarea unchiului Pan, reamintindu-i de satisfacţiile care îl aşteaptă, în final, şi „nici un cuvânt lui Dan“.

La această primă întâlnire, „tovarăşul“ a întreţinut discuţia pe un ton surprinzător de condescendent, dar, pe alocuri, cu o foarte transparentă şi rău prevestitoare fermitate.

După o asemenea întrevedere unchiul Pan avea suficiente motive să fie tulburat şi chiar îngrijorat. Nu ştia şi nici nu bănuia cum va evolua situaţia.

L-am atenţionat că mărturisirea pe care mi-a făcut-o înseamnă nu numai eliberarea dintr-un coşmar care-l încleştase deja, uşurându-l sufleteşte acum, dar şi mai important este faptul că aceasta constituie prima înfrângerea „tovarăşului“ care-i impusese categoric interdicţia comunicării. Ne aflam pe drumul cel bun, de acum, în îndepărtarea unui virtual pericol. Singura soluţie pentru a scăpa de o eventuală primejdie era refuzul ferm şi fără ezitare.

Astfel, la următoarea întâlnire, îi va repeta că este bolnav de inimă, fapt real, cunoscut foarte bine de organele Securităţii de la Slatina (ofiţerul

Gh.R., şi nu numai). Starea actuală a sănătății, din ce în ce mai precară, care nu-i primite nici să-şi mai continuie preocupărilor specifice unui scriitor, recomandându-i-se un regim de viață foarte strict, liniştit şi ferit de orice fel de emoții. Cu atât mai mult, îi sunt interzise discuții contradictorii, stresante. Şi, de fapt, cel mai important, credința sa, de adevărat creştin, îl opreşte să facă ceea ce îi este imposibil. În concluzie, în mod categoric nu poate să accepte oferta, oricât de generoasă ar fi răsplata.

Pentru al convinge că va izbuti, i-am reamintit episodul din 1952, cu 16 ani în urmă, când, după arestarea (în toiul nopții de vineri spre sâmbătă, 17-18 iulie 1952) unchiului Marian (avocat, cel mai mic dintre frații săi) şi trimiterea lui la Canal, „tovarăşul" căpitan S., Comandantul de atunci al Securității raionului Slatina, în urma a două vizite succesive cu care m-a „onorat" la sediul întreprinderii unde lucram, mi-a propus insistent să accept „nobila misiune" de agent informator. La ultima vizită a căpitanului S., i-am sugerat acestuia să mă invite la sediul instituției pe care o conducea atunci la Slatina, să-mi cresteze pielea pe spate şi să presare sare pe locul respectiv, având astfel posibilitatea să se convingă personal că eu nu voi accepta sub nici un motiv oferta lui. Până la urmă, căpitanul S. a renunțat şi n-a mai încercat niciodată să mă racoleze ca informator. Este adevărat însă că pe parcursul anilor, în numeroase împrejurării ale vieții mele, i-am simțit prezența.

Încet, încet, unchiul Pan şi-a revenit şi, liniştindu-se, şi-a dat seama că numai astfel va a scăpa de strânsoarea celui urât şi ucigător coşmar.

În ziua celei de-a doua întrevederi cu „tovarăşul colonel C.", înainte de a pleca la serviciu, am trecut pe la unchiul Pan, l-am îndemnat din nou să nu cedeze la eventuale amenințări sau chiar la şantaj.

După ce, împreună ca şi altă dată, am invocat ajutorul lui Dumnezeu, de protecția căruia ne-am bucurat şi pe care am simțit-o de multe ori în momentele grele ale vieții noastre, l-am îmbrățişat şi i-am urat succes. Era o mare încercare pentru el şi pentru noi toți.

Retrăiesc, aievea, emoția acelor clipe, rezultatul reîntâlnirii cu „tovarăşul colonel C." Însemnând liniştea sau neliniştea, binele sau răul pentru familia noastră.

Este lesne de înțeles că am aşteptat cu înfrigurare revederea cu unchiul Pan.

Înarmat pentru rezistență

L-am găsit acasă, descurajat şi mai deprimat ca înainte. I-am dat imediat medicamentele pentru inimă şi un calmant eficace. Am rugat-o pe mama şi pe unchiul Smarand să ne lase singuri.

Întorcându-mă la unchiul Pan, am adus anume în discuție unele întâmplări banale şi chiar hazlii de la întreprinderea la care lucram. Uşor, uşor şi-a revenit aşa în cât mi-a putut povesti cum a decurs întrevederea cu „tovarăşul".

La răspunsul negativ al unchiului Pan, susținut ferm şi concis cu argumentele stabilite încă de acasă, „tovarăşul col. C." s-a enervat brusc şi s-a năpustit asupra sa cu agresivități verbale, injurii şi amenințării pentru a-l intimida şi mai mult. Aflat într-o stare de surescitare, pe un ton inchizitorial şi sec, i-a reamintit unchiului Pan, cele două variante: acceptă colaborarea şi va primi răsplată generoasă, sau, refuză şi numele său va fi interzis la publicare şi va fi distrus.

Cu acest avertisment dur, de data asta s-au despărțit foarte repede, „tovarăşul" fixînd o nouă întervedere peste o săptămînă, pentru un răspuns final.

Unchiul Pan era hotărât să nu accepte sub nici un motiv propunerea, fiind încredințat că-l va ajuta Dumnezeu să treacă şi peste această încercare.

După ce s-a mai liniştit, am stabilit că, trebuie să facem în aşa fel încît să-l determinăm pe „tovarăşul col. C." să renunțe la planul său. Adică: unchiul Pan să scrie un memoriu preşedintelui țării, în care să arate că este bolnav de inimă, maladie agravată de presiunile „tovarăşului colonel C." –, aşa încât se poate trage concluzia că prin această metodă de forță se urmăreşte lichidarea sa fizică. În cazul că i se va interzice să mai publice, diminuîndu-i-se posibilitățile materiale de existență, îi va comunica „tovarăşului col. C." că va trăi din pensia de profesor, în condiții la fel de modeste ca în perioada celor 23 de ani de autoclaustrare, fiind convins că nici o privațiune nu este prea mare pentru a-şi elibera conştiința şi sufletul de o

povară care poate fi în mod cert mai ucigătoare decât lipsa pâinii.

Îl va anunța pe un ton, cât se poate de ferm şi convigător, că nu a comunicat nimic nepotului Dan, care i-a fost ca un înger păzitor atâta timp, tocmai pentru a-l feri de răzbunarea promisă, şi că respingerea propunerii se datoreşte numai hotărârii pe care singur a luat-o.

Astfel înarmat, unchiul Pan s-a dus liniştit la următoarea întîlnire cu securistul.

Ne-am revăzut în după amiaza aceleiaşi zile.

Ultima confruntare

Cum a intrat în biroul „tovarăşului colonel C.“, acesta, pe un ton suspect de amabil, s-a adresat unchiului Pan dar, de astă dată, tutuindu-l ostentativ.

Redau, din memorie, dialogul, reținut aproape exact, deoarece, pe parcursul anilor, această întâmplare, în cele trei ipostaze ale ei, am discutat-o de multe ori în familie, ca şi în cercul prietenilor apropiați.

Pan M. Vizirescu, văzut de baronul Georg von Löwendal

„Ei, Pan Vizirescu, văd că eşti punctual. Este o calitate care poate fi de folos în colaborarea cu noi. Ia loc! Înseamnă că te-ai convins şi *tu* că singurul răspuns la oferta noastră este *da*. Deci, *da*! Ei, ce mai stai pe gânduri?“

Tutuiala l-a îndârjit pe unchiul Pan, care, deşi puțin încurcat, a replicat ferm: „Tovarăşe colonel, vă rog să mă ascultați. Eu sunt bolnav grav de inimă, iar starea sănătății mele s-a deteriorat şi mai mult de când vin pe aici, lucru pe care l-am consemnat într-un memoriu adresat preşedintelui țării, împreună cu actele medicale doveditoare. Şi apoi, eu sunt creştin ortodox de când mă ştiu şi nu pot face ceea ce nici Dumnezeu nu-mi îngăduie. Asta este hotărârea mea şi a Lui“.

Colonelul a încercat să-l întrerupă, dar unchiul Pan i-a spus că hărțuiala ultimele trei săptămâni nu va fi agreată de preşedinte, iar dacă va încerca să-l distrugă şi pe nepotului Dan, situația s-ar putea să ia amploare, cu urmări nedorite. Apoi, brusc, l-a anunțat că vrea să se retragă.

Luat prin surprindere de această energică atitudine, securistul s-a dezlănțuit într-o agresiune verbală de o neverosimilă duritate şi, în cuvinte murdare, i-a cerut unchiului să se abțină de la orice acțiune, căci va avea necazuri. Enervat peste măsură, i-a strigat unchiului Pan: „Ieşi afară, banditule. Eu, ți-am dorit binele şi tu mi-ai dovedit că eşti un bandit. Ieşi!“.

Înainte de a pleca, unchiul Pan, a mai adăugat: „Tovarăşe colonel, eu v-am vorbit frumos şi cu respect tot timpul, iar dumneavoastră iată cum vă purtați! Bună ziua!“.

A fost un moment de îngrozitoare tensiune nervoasă, de un tulburător zbucium sufletesc, pe care numai cu puterea credinței în Dumnezeu l-a putut înfrunta – mi-a mărturisit atunci unchiul Pan. Viața trăită de el, într-o adevărată asceză, aproape un sfert de secol, şi supraviețuirea noastră, a tuturor celor din familie, aflată mereu sub imperiul fricii, a unor infinite primejdii, a numeroase privațiuni, nelinişte şi zbucium ce părea a nu se mai sfârşi, sub stăpânirea atotputernicei Securități, a fost dovada temeiniciei credinței noastre în Dumnezeu, forța Binelui asupra răului, a Adevărului asupra minciunii şi înşelăciunii. Sub această puternică pavăză ne-am aflat mereu şi de aceea am izbutit până la urmă.

Din filosofia piesei *Udroaica*

Constantin N. Străchinaru

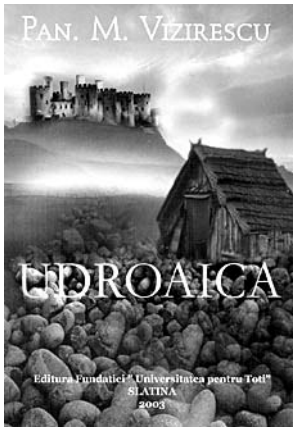

Un spațiu îngust. Foarte îngust. Carceral. Un spațiu al riscurilor decapitante. Orice semnal vizual sau sonor, bănuit sau *„furnizat“*, ar fi însemnat încolonarea, în lanțuri, a întregii familii şi a celor apropiați, vizați, implicați relațional, spre şi în iadul anchetelor poliției politice comuniste – Securitatea, insecuritatea românilor.

Consecințele ar fi continuat: exterminarea lentă sau concomitentă a grupului în fruntea căruia s-ar fi aflat Pan. M. Vizirescu, neprezentat la procesul scriitorilor şi ziariştilor (1945), condamnat, în contumacie, la muncă silnică pe viață de un tribunal aberant intitulat *„al poporului“*.

Un spațiu obscur. Al tresăririlor. Un spațiu unde numai Dumnezeu mai putea ocroti integritatea celui *„ascuns în lumea celui nepătruns“*, cum spune, într-un contemplativ poem, Nichifor Crainic, condamnat, în acelaşi proces, cu fratele său de crez gândirist, Pan. M. Vizirescu.

Un spațiu al exercițiilor de convertire a groazei în calm senin; a îndoielilor în convingeri axiologice; a imobilității fizice, în zbor al fanteziei creatoare; a singurătății, în smerit contact cu Divinitatea; a claustrării – *sine die* – în bucuria de a suferi pentru valori supreme; a amărăciunilor în dragostea de Dumnezeu şi de capodopera Sa: *Omul*.

Orizont contemplativ

În acest topos mic, după poet: *„exil de taină“*, *„pridvor ceresc“*, Pan. M. Vizirescu uneşte cunoaşterea intelectivă celei prin inimă, dilatând spațiul şi timpul într-o dinamică ubicuitate, într-o productivă simultaneitate, contemplând meliorativ la destinul lumii. El vede cum omul adamic, alunecat din inocență în existența efemeră, a antrenat omenirea succedentă într-un dramatic proces scizionar: Abel şi Cain; Bine şi rău, două realități în care cea din urmă caută să fie mereu cea dintâi. Trăitorul ortodox al vieții, Pan. M. Vizirescu, afirmă convingerea că Binele, şi prin puțini, poate salva omenirea asemenea săracului înțelept prin care s-a mîntuit o cetate împresurată de trupele unui foarte puternic împărat (Septuaginta: Eccl. 9, 14-15). În acest orizont de simțire şi idei, Pan. M. Vizirescu opune *„Homo res sacra homini“* (Seneca) lui *„Homo homini lupus“* (*„Lupus est homo homini, non homo“*, Plautus: Asinaria, act.II, sc. 4, vers 405) şi, la acest nivel al principiilor, vede, asemenea Sfîntului Augustin *„la coexistencia y antagonia entre el Cielo y tierra, entre el viego hombre que nace del pecado y acaba en la muerte y el hombre nuevo que nacia de la gracia y accede a la vida, coexistencia que no implica la confucion de planos“* (v. Gheorghe Uscătescu: Aniversario de San Augustin, Symposion Iternacional de la Ciencia del Hombre, Barcelona-Espana, 1986).

De această neconfundare de planuri şi, mai exact, de datoria de a face ca Binele să triumfe în lupta cu răul, ne convinge Pan. M. Vizirescu. Astfel, contemplarea sa devine acțiune cu valoare universală.

Udroaica

Din cele patru puncte cardinale ale Cerului – Evangheliştii – prin care dramaturgul L-a cunos-

cut şi urmat pe Cristos, i s-au relevat cele patru acte ale piesei cu mesj recuperator: *Păcatul rândunelilor*, *Mapa vinovată*, *Apoteoza Udroaicei* şi *Judecata din urmă*, pe toate aşezîndu-le sub titlul *Udroaica*, numele personajului principal: enigmatic, contrastant, simbol al unei lumi de oriunde şi de oricînd, personaj-lecţie, personaj-parabolă.

Prin existenţa sa, sugerată şi de numele dintre cea mai întunecată vocală şi cea mai luminoasă, un oraş de provincie îşi dă arama pe faţă, ieşind în frunte cu toate relele scăpate de Epimetheus din cutia fermecătoarei Pandora: ură, invidie, perfidie, orgolii, minciună,venalitate, corupţie etc.

Pentru o mai dreaptă înţelegere a subtilităţilor piesei, a dualităţii din om şi din lume, a luptei dintre Bine şi rău, a imperativului operaţionalităţii Binelui întru reuşita sa, dramaturgul face, mai întâi, loc poetului vizionar, într-un *poem-prefaţă*.

El invită lumea la o *„nouă cină“*, în 1953, când termină piesa, după relatarea nepotului său, scriitorul slătinean Dan Cosmulescu. Anul are doar valoarea de a da întâietate cronologică *Ligii oamenilor cinstiţi* (poem dramatic în patru acte, scris în 1931 şi publicat în 1997, Ed. Agora, Iaşi), mesajul *Udroaicei* dispensându-se de localizarea în timp şi spaţiu.

Dar cina aceasta, care ne îndreaptă gîndul spre *Banchetul lui Platon*, se referă mai degrabă la omul nou, *„hombre que nace de la gracia y accede a la vida“* eternă (Sf. Augustin).

Pan. M. Vizirescu se adresează lumii, neselectiv: bogaţi, săraci, buni, răi, toţi pot încăpea în sală – în sala piesei, în sala vieţii cu oglinzi „vii“ – necruţătoare, în măsură să-l reflecte pe fiecare cu tot ce are în conştiinţă, spectiv şi introspectiv dar meliorativ:

„Această nouă cină o-nchin întregii lumi
Aşa cum este ea: o lume-n neschimbare;
Poftiţi cu cei din vale şi voi, cei de pe culmi,
În sala destinată să-ncapă fiecare“.

Esenţialmente lumea este în neschimbare atîta vreme cât este încă dual㠖 Mesajul piesei face loc unei conştientizări a posibilităţii de redobândire a condiţiei edenice prin ieşirea din păcatele reflectate de oglinzile din strofa a doua:

„Nu vă sfiiţi de viile oglinzi de pe pereţi,
Ele mai stăvilesc tentaţiile sumbre;
Poftiţi, intraţi în sala-ncurcatei noastre vieţi
Cu umbre şi lumini, dar mai ales cu umbre“.

Oglinzile conştiinţei diminuează răul, umbrele cantitativ mai vizibile decât luminile Binelui.

Poetul-dramaturg se face şi mai convingător atunci când se integrează lumii:

„Destul ne căutarăm miresmele prin flori...
Veni acum şi timpul să răscolim gunoiul“.

El propune renunţarea la măşti şi, socratic, fiecare să-şi vadă şi să-şi scoată bârna din propriul ochi. Procesul autopurificării e dureros, cu *„sudori prin cugete“*, căci legea morală prin acţiune e *„diamantul“* care despică întunericul, făcând loc suişului, generalizării Binelui.

Finalul din strofa a 6-a este apoteotic. Omenirea în esenţa ei sublimă se poate salva printr-o activă şi imperativă scuturare de gunoiul aluvionar, sinele de care Iisus ne îndeamnă să ne lepădăm, urmându-L.

Cu acest semnificativ *„gunoi“* începe derularea filmului piesei *„Udroaica“*. Doi scormonitori ai primăriei îl încarcă, oprindu-şi ceea ce li se potriveşte. Teleobiectivul camerei de luat vederi se mută alternativ pe dărăpănata căsuţă a Udroaicei şi pe strălucitorul castel Caloianul, care i-a aparţinut.

Căzută din înalta ei condiţie socială în mizeria vieţii şi a batjocurii tuturor, Udroaica se redresează moral. Ea conştientizează motivat dramaticu-i trai şi-l suportă cu stoicism, 30 de ani. Un timp al pocăinţei şi cât de dureros pentru urmaşa boierilor străbuni cărora le-a tocat truda de-a lungul şi de-a latul tinereţei sale în pofte, plăceri, patimi! *Păcatul rândunelelor*, de a-şi părăsi puii golaşi în cuiburi, este mai mic decât al ei, care şi-a lăsat singurul copil, o prea frumoasă fetiţă, pe o bancă a nimănui.

Şi totuşi, Udroaica nu este abandonată de Cel de Sus. În mila Sa, Dumnezeu îi trimite în sprijin pe Augustin, profesorul de filosofie cu cărţi în manuscris, generos şi discret, tăcut şi modest, reflexiv şi neînţeles.

O lume strâmbă ţese ocult o întreg㠖 conjuraţie împotriva sa. Pierde catedra. Se pun la cale situaţii compromiţătoare şi toate doar pentru că ajută o bătrână în nenorocire, *în mapa sa „vinovată“* ducându-i câte ceva de mâncare, uneori lemne de foc cu preţul valorificării minime a cărţilor din bibliotecă. În realitate este lovit pentru că nu intră în sarabanda batjocurii Udroaicei. Dar Augustin

este creştin. El aşază la loc braţul rupt al troiţei şi-n faţa ei se reculege. Înţeleptul Augustin simte în suflet lumina sacrificiilor sale pe care doar sora sa Elena le înţelege, câteodată şi fratele său, Profir.

Scenele, momentele emoţionante sunt numeroase fie că se înscriu nedesimulat realităţii (actele I-II), fie că ţin de domeniul miraculosului (act. III) sau al idealităţii (act. IV).

Să citãm câteva: dialogul dintre Lucreţia şi bătrână asupra *păcatului rândunelelor*, despre drama lor şi a puilor; mărturisirile Udroaicei (act. I, sc. 13); cererea pentru lemne mereu invalidată (act. III, sc. 14); scena celor trei flori aduse de bătrână celor trei: Augustin-Elena-Profir (sc. 4), visul Lucreţiei şi identificarea mamei sale în persoana Udroaicei îmbrăcată în rochiile de altădată; arestarea lui Augustin, evadarea sa şi apariţia între cei care se bucură de ajutorul Lucreţiei şi al Lidiei, nepoata bătrânei; întoarcerea voluntară la poliţie; acţiunile Lidiei de o puritate fără egal, ca şi iertarea bătrânei de către fiica, abandonată în faşe, împreună cu Lidia, precum atâtea şi atâtea momente percutante emoţional, formativ, exemplar.

Dumnezeu lucrează prin oameni, triunghiul de sânge Udroaica-Lucreţia-Lidia, prin dragoste creştină, iertare, înţelegere devine expresia armoniei familiale de care mulţi nu au sau nu mai au parte şi astăzi datorită propriilor erori, fie părinţi, fie copii.

Creştinismul în acţiune evanghelică dă direcţia şi sprijinul necesar oricui să se însenineze: *„Când faci bine, oare nu-ţi este faţa senină? Iar de nu faci bine, păcatul bate la uşă şi caută să te târască, dar tu birueşte-l!“* (Facerea, cap. 4, v. 7).

Caloianul, câştigătorul la cărţi al averii Udroaicei se trezeşte creştineşte sub mustrările ultimelor clipe de viaţă şi renunţă la tot ce are în folosul celui care a ajutat-o dezinteresat pe nenorocita pe care izgonit-o de la poartă, şi pleacă din această lume a confruntărilor dintre Bine şi rău cu speranţa că la *Judecata din urmă existenţa Divinităţii va fi mai blândă:* „Eu, Barbu Caloianu, creştin, scriu cu minte luminată şi inimă slobodă... Mă supără aducerea aminte a celor greşit făcute, timp de ispăşire nu văd să mai am...“. „Că omul n-are minte şi tot ca dobitocul se lăcomeşte... Frică îmi e... Las averea mea toată, castelul de pe culme, parcul şi grădinile lui, moşiile şi viile... Le las aceluia ce se va dovedi prin cinstită cercetare şi dreaptă judecată că a ajutat pe Udroaica în vremea neputinţei ei...“ (Act. IV, sc. 1). Datarea: Florar, 1932 şi semnătura pisaniei.

Udroaica moare şi ea în veşmintele strălucitoare de altădată, unind mâinile lui Augustin şi Lucreţiei în bucuria Lidiei, Elenei şi a lui Profir. Extaz! Triumful Binelui – criteriu de evaluare a atitudinilor, fenomenelor, acţiunilor, eticii vieţii sociale, căci acest complex concept implică virtutea, dreptatea, responsabilitatea, onoarea, fiind de sorginte divină. Caloianu şi Udroaica pleacă împăcaţi din această lume bântuită de nelinişti. Pocăinţa şi conştiinţa şi-au spus cuvântul. *Judecata din urmă* se referă şi la ei dar şi la liota care dă buzna în sala tribunalului, doar-doar să intre în posesia averii care, în cele din urmă, îi revine, fără nici o pretenţie, lui Augustin şi celor cu care s-a unit. Ultimele cuvinte îi aparţin: *„Să se deschidă porţile! Să intre acolo* (la castel – n.n.), *în imnuri de biruinţă, milă şi iubirea pentru tot oropsitul!“.*

Utopie? Nu! Generozitatea numită creştineşte milostenie.

În loc de concluzii

Interesant este că spiritul uman, memoria noastră reţine mai durabil şi formativ Binele şi pe făptuitorii lui şi mai puţin pe hrăpăreţul şi infatuatul Chirilă şi-ai lui care stârnesc, mai curând, milă. Nu-i de neglijat nici filonul comic al celor care se perindă prin faţa completului de apreciere, între care şi înavuţitul Chirilă. Unii au nume predestinate: Coţcarul, Desbina, Farisescu, Scorpina ş.a.

Desigur, vor întreba destui şi motivat: *„Unde este această justiţie care nu se leagă la ochi pentru a face dreptate?“* Şi destui alţii care vor răspunde: *„În idealitate!“*, mai ales în condiţiile prezente ale societăţii româneşti în sânul căreia corupţia/încălcarea legii îşi face de cap, sărăcind cumplit pe cei mai mulţi. Întru eliminarea acestor anomalii vine şi filosofia acestei piese, care vizează deopotrivă răul din om şi din societate, oferind reperele, soluţiile, exemplele ieşirii din marasmul suferinţelor şi al fericirilor efemere, iluzorii ca ale îmbogăţiţilor în noaptea incertitudinilor, debusolărilor, manipulărilor etc.

Mesajul pisei Udroaica se constituie în lecţia care trebuie învăţată de oricine, de oriunde, de oricând.

Vedere de pe Centura Politicii

Iliescu acuză: procesul comunismului este stalinist

Elitiştii care-i pretind lui Traian Băsescu să fie preşedinte cu ştaif şi cu sceptru chiar şi la cârciumă, pierd din vedere o realitate simplă: traversăm o perioadă de maximă degenerare a politicului. Comparaţi-i pe promotorii doctrinelor politice principale de azi cu cei din perioada interbelică!

Viorel Patrichi

Evadarea lui Băsescu din costumul şi palatul de preşedinte, pentru cîteva ceasuri, în compania lui Gigi Becali, pentru a serba victoria Stelei, a stîrnit valuri în presă şi a adus apă la moara cîrcotaşilor liberali, cu care marinarul se află în război deschis. Numai că Băsescu, aşa cum e/ aşa cum l-am votat, vorba lu' Nuţi Udrea, reprezintă fidel românul majoritar. A băut la crîşmă cu fotbaliştii, afişînd un partizanat stelist dezinhibat, apoi s-a urcat la volan. Aşa ar fi făcut majoritatea românilor. Şi o fac. A fost de partea învingătorilor, aşa cum fac şi românii, dar şi din calcule politice pe care le vom descîlci mai încolo.

După noi, nu incursiunile lui Băsescu la şpriţul de aur de la Golden Blitz sînt de cercetat şi pe cant şi de înfierat cu mînie proletară. Mai degrabă am fi o ţîră atenţi la lupta pe care o dă preşedintele cu premierul şi PD cu PNL. Ca să folosim o comparaţie pe înţelesul marinarului de la Cotroceni, este ca într-o furtună pe mare, în timpul căreia echipajul se împarte în două tabere care se bat pe vaiţă şi pe moarte pentru obţinerea controlului asupra navei. Nimeni nu se gîndeşte că este foarte probabil ca la sfîrşit învingătorul să rămînă stăpîn pe o epavă gata să se scufunde. Căci, dacă turbulenţele care zguduie Alianţa vor aduce alegeri anticipate, cine ne garantează că nu vom cădea pradă unui guvern mai prost, PRM sau PSD?

Traseism pesedizează PD

Deocamdată PNL pare mai fragil şi aproape sigur victimă a guvernării (episodul căderii PNŢCD în divizia juniori fără speranţă este încă proaspăt în mintea tuturor). Cum lichelele au un simţ de orientare socială mai acut decât ceilalţi oameni, migrează din alte partide spre PD, fiindcă în spatele acestuia este Traian Băsescu – care pare a fi omul forte, singurul capabil să ţină barca pe linia de plutire, adică la guvernare. Fug şi de la liberali, ceea ce i-a ofuscat teribil. În fond, PNL are istorie, dar nu şi locomotivă. Vor să facă pe nebunii? Să plece singuri! Pe de altă parte, Partidul Democrat tinde să se „pesedizeze": se va umfla şi el, până la implozie. Românii pricep foarte uşor că toată clientela politicianistă de la noi este cultivată, întreţinută, stimulată: nici un partid nu vrea să iniţieze o lege care să interzică traseismul politic. Ucraina, ţară aflată în faza democraţiei primitive, are o asemenea lege: dacă un parlamentar părăseşte în timpul mandatului partidul care l-a propus pe liste, pierde locul în Rada Supremă. Fotoliul lui este luat de următorul aflat pe listă.

Toţi politicienii români, pe care i-am întrebat de ce nu iniţiază o lege care să taie poftele de parvenire ale traseiştilor, mi-au răspuns că „nu vrea Europa"! Este fals fiindcă noi nu vrem o asemenea Europă.

Comunismul „demascat" de comunişti

Imaginea de erou salvator a lui Băsescu nu este dată de forţa lui, ci de nevolnicia adversarilor. Dacă liberalii vor să-l pună la punct, apăi să nu trimită în ring un alde Orban.

Pînă la urmă, infailibilitatea şi-o ştirbeşte chiar preşedintele, prin gafe comise periodic. De

pildă, el a dat cu oiştea-n gardul de la Cotroceni cerînd un studiu de fezabilitate pentru condamnarea comunismului, aşa cum a făcut venerabilul Elie Wiesel pentru condamnarea holocaustului din România!

Bun, să zicem că aşa trebuie. Să vină o comisie de istorici care să ne arate cum să condamnăm ororile bolşevice. Dar l-au găsit imediat pe Vova Tismăneanu, care să ne arate cum să punem la zidul infamiei regimul cel mai criminal din istoria lumii. De ce să apelăm la istorici redutabili, ca Florin Constantiniu sau ca Gheorghe Buzatu? Nu, pentru că părinţii lor nu au fost comisari sovietici şi nu au venit pe tancurile Armatei Roşii. În plus, ei ar fi în stare să ne şi arate cine se face vinovat de instaurarea dictaturii bolşevice peste un popor care, funciar, organic, nu are nimic comun cu mentalitatea comunistă. Prin urmare, noi am făcut comunismul, noi îl demascăm, da? Aţi văzut că nici Parlamentul European nu a acceptat să condamne comunismul? Şi iarăşi am regretat că Stalin nu şi-a prelungit excursia până la Madrid şi la Londra, să vadă şi ei binefacerile şi victoriile...

Cum Traian Băsescu are nevoie de un studiu pe marginea crimelor comunismului, i-am sugera să-i ceară unui consilier să-i facă un rezumat al cărţilor scrise de Paul Goma, un martor al ororilor săvârşite de activişti şi de securişti. Au capotat

chiar şi oameni la care nimeni nu s-ar fi aşteptat, după cum se arată în autobioghrafia din *Arta refugii* (Ed. Dacia, Cluj, 1991).

Apoi, legea lustraţiei/frustraţiei, pusă şi ea la copt în Parlament, în paralel cu un închipuit „proces al comunismului“ orchestrat de Tismăneanu, are şi efecte de tot hazul. Un resentimentar ca Ticu Dumitrescu, care, desigur, a suferit foarte mult până a luat Ordinul Muncii, nu poate înţelege că e de preferat să scape 99 de activişti şi de securişti, decât să condamnăm fie şi un singur vinovat. În afară de faptul că o asemenea lege generalizatoare ar dizlocui legea penală, apar şi situaţii bizare. Mihai Răzvan Ungureanu, speranţa diplomaţiei române, care moare ultima, va fi tratat la fel ca Emil Bobu: a fost nomenclaturist! La numai 16 ani, pentru că era un copil bun la învăţătură, a ajuns membru supleant al Comitetului Central al UTC. Trebuie dat afară şi promovat, eventual, unul ca „olandezul“ Marean Van Ghelle, că el n-a fost şef de promoţie şi dă mai bine la UE...

Vanghelizare la Partidul lu' Mucles

În aceste vremi de chin şi de jale politică, reforma din Partidul lu' Mucles a ajuns pe cele mai înalte culmi. O majoritate zdrobitoare a votat deschis pentru ca olandezul Van Ghelle să fie preşedinte executiv interimar până în luna mai. După ce Neculai Onţanu, cel mai bun primar de sector din Bucureşti, şi-a dat demisia, Partidul lu' Mucles a rămas cu Van Ghelle. El va candida la Primăria Capitalei şi, de ce nu?, la preşedinţia României. „Cred că prin relaţiile mele interumane, voi schimba ceva din îngâmfarea care a fost“, a spus Care-Este după ce a fost ales. Până şi părintele Constituţiei crede că alegerea a fost o idee excelentă. Mai rămâne să-şi taie venele împreună într-o saună sovietică.

Până când vom pricepe şi noi cum este posibil ca doctorul Sorin Oprescu să dea un diagnostic aşa de uşchit despre progresele culturale făcute de Van Ghelle, Tataie a discutat în taină cu Petre Roman despre o variantă a Măslinului italian printre brusturii din Ferentari. Supărat că burghezo-moşierimea liberală vrea să-l lustreze, Tataie a dat drumul întregii sale indignări: „Eu toată viaţa am fost lustrat. Şi pe vremea lui Carol al II-lea,

şi pe timpul lui Ceauşescu, după o vizită în Coreea de Nord. Legea lustraţiei este antidemocratică, antieuropeană, un stalinism întors pe dos".

Guzganu Rozaliu este lăcrămos de optimist: l-a lăudat pe Prostanacul pentru noul guvern-fantomă pe care l-a croit, în care el, Prostănacul, este prim-ministru. Siiigur că da! Soacra revoluționară și țărănistă nu are încă nici un portofoliu.

Ștevia și revoluția binelui

Prostănacul vrea să facă revoluția binelui. Tataie pune de un pol social – şi democrat, desigur – cu Petre Roman. Iar Împăratu-de-Mătase prezice revoluţii prin „Jurnalul Naţional", care să-l răstoarne pe Marinelu: „Există mulți nervi, pentru că există multă frustrare şi multă dezordine. Orice principiu e repus în discuție, orice valoare poate fi pusă sub semnul întrebării, justiția însăşi e doar un spectacol în care, iată, magistrații au ajuns să-şi dea în judecată ministerul pentru discriminări, după ce l-au pârât pe preşedinte pentru încălcarea Constituției. Tot ce ne înconjoară seamănă îngrijorător de mult cu atmosfera insurecțională din 1990, când ofițerii făceau grevă şi soldații veneau la Bucureşti să protesteze în fața guvernului, pentru că nu primeau solda sau supa". Firește, cum spuneam, părerea mea este că mai oportună ar fi Legea Frustrației. Fireşte că nu vom putea frustra pe oricine. Nu ne vom putea atinge de marele maestru Olimpian Ungherea, un mason venerabil, care până la 1989, conducea revista „Pentru Patrie", controlată de Ministerul de Interne. Cum să-l frustrăm pe Adrian Năstase care l-a căpătuit pe „venerabilul" Eugen Ovidiu Chirovici cu o sinecură mănoasă? Cât de dezagreabil s-a exprimat părintele Constituției când a susținut că gruparea din jurul Împăratului de Mătase se bazează pe trei criterii: infracționalitate, homosexualitate şi masonerie.

În ce priveşte „atmosfera insurecțională", eu zic să nu ne jucăm cu şarpele mort, că el îndată învie. Tataie nu mai are cohorte de mineri la dispoziție, după ce l-a uitat la păstrare pe Luceafărul Huilei. Există însă activişti cenuşii, care organizează batalioanele de pensionari: nu mai ajunge nici ştevia. Bocii, care pricep mersul evenimentelor cu cinci minute mai devreme ca liberalii, au cerut rectificarea bugetului pentru ca pensionarii să ia un leu în plus de Paşti. Deocamdată, mai mulți bătrâni au primit bastoane de cauciuc. Pe spate. Pentru că şi-au strigat disperarea în stradă. N-aş fi crezut că voi ajunge să văd un asemenea spectacol jalnic.

Copita Kremlinului

Kremlinul s-a ținut de cuvânt: a blocat importurile de vinuri din Basarabia şi din Georgia, fiindcă strugurii aveau DDT, substanță interzisă în Europa. În 2005, Basarabia a exportat vinuri în valoare de peste 300 de milioane de dolari. Cam 80% din licorile de pe Prut şi de pe Nistru ajung în Rusia.

Dacă aş fi consilierul lui Vladimir Putin, l-aş avertiza că Rusia va pierde oricum partida pe Nistru şi că ar fi mai constructiv să coopereze cu România, altfel va sprijini umflarea Ucrainei. Nu are nici o importanță că indivizi ca Mircea Popa mai susțin şi astăzi că Basarabia este pământ rusesc. Uniunea Europeană şi Statele Unite îşi întețesc insistențele ca Rusia să plece de la Tiraspol.

Rusia însă rezistă. Şi respinge arogantă orice inițiativă românească de bună înțelegere. A respins înființarea unei euro-regiuni a Marii Negre în cadrul Conferinței internaționale privind cooperarea inter-regională în regiunea Mării Negre, la Constanța.

Dar lucrurile evoluează în tot spațiul românesc, situație pe care ruşii o intuiau încă din 1991. Conform datelor unui sondaj realizat de Centrul de Analize şi Investigații Sociologice CIVIS, în perioada 20-27 martie 2006, şi finanțat de Institutul pentru Liberă Inițiativă, 51% dintre români vor unirea celor două pământuri româneşti, în timp ce numai 27% vor menținerea situației actuale, iar 10% nu ar vota deloc. Liceul „Lucian Blaga" din Tiraspol are deja 5000 de elevi!

Evoluează interesant şi situația românilor din Ucraina. La alegerile recente, a fost ales Ion Popescu în calitate de deputat al românilor în Rada Supremă de la Kiev. Mulți români au fost aleşi în organele locale ale puterii din nordul Bucovinei, din Herța şi din sudul Basarabiei. Semnificativ este că ei au primit locuri pe listele Partidului Regiunilor, controlat de ruşii din Ucraina. Naționaliştii ucraineni au refuzat în general să coopereze cu reprezentanții românilor.

Așa-zisa condamnare a comunismului

Ceea ce se cheamă acum „procesul comunismului“ sau „condamnarea comunismului“ nu este decât o parodie care întinează memoria celor care au suferit în susnumitul regim. În ce sens? Cele mai multe nemulțumiri se îndreaptă acum spre persoane sau instituții.

Cristi Pantelimon

Să fie Marius Oprea insul potrivit pe post de „călău“ al vechiului sistem sau nu? Să fie Vladimir Tismăneanu, fiu de evreu comunist notoriu, după cum el însuşi recunoaşte fără ocol, persoana cea mai îndrituită să facă acest exercițiu de exorcism? Care este „patronul“ cel mai potrivit, liberalul Tăriceanu, provenit dintr-o familie fără aderență la comunism, sau Traian Băsescu, care, într-un fel, a mâncat şi el soia sub formă de salam, fiind unul „dintre noi, pentru noi“, întocmai ca Ion Iliescu? Cine să fie judecătorul şi cine să fie victimele acestei Inchiziții instituite prin decret? Grele întrebări, într-adevăr!

Care să fie, apoi, autoritatea morală care să facă din acest proces altceva decât o răfuială a momentului, o „lustrație“ superficială şi o „bălăceală“ de adâncime în apele urât mirositoare ale politicianismului? Ca şi în cazul altei instituții-cheie a tranziției, care s-a ocupat cu dezvăluirea rădăcinilor răului (CNSAS), o instituție care a căzut recent în cel mai oribil derizoriu şi în cea mai imundă luptă politicianistă, aceste institute de condamnare a comunismului (sau studiere şi condamnare), paralele sau complementare, sunt forme fără fond, prin care răul vechiului regim nu face decât să se derobeze de la adevărata judecată a istoriei.

Jocul diavolului

O astfel de condamnare ca cea actuală are, înainte de toate, un caracter pripit. Mai întâi, deşi putem înțelege că sub regimul Iliescu astfel de inițiative nu puteau să fie pornite din surse guvernamentale, astăzi, în ciuda posibilității efective de a avea cadrul organizat al condamnării, însuşi faptul amânării de până acum poate să fie un semn al unei recuperări grăbite, care, vorba românului, poate strica treaba. N-am putut s-o facem timp de un deceniu şi jumătate, haideți s-o facem acum de două ori, de câte ori vrem? Policromia acestor voci care condamnă va duce inevitabil la confuzie. Or, noi ştim atât de bine (vezi *Partea Diavolului* a lui Denis de Rougemont!) că Duşmanului îi place enorm de mult confuzia... Tocmai datorită acestei confuzii se pot strecura falşi acuzatori şi falşi acuzați, iar dincolo de falsul acestor rețete, fenomenul malefic ca atare se poate prezerva intact. Ocupați fiind cu condamnarea istorică a comunismului, oamenii nu vor sesiza, probabil, că ideile comuniste stau să mijească din nou într-o lume în care sărăcia de tip latino-american şi anomia balcanico-țigănesco-românească au pus deja stăpânire pe lume. În timp ce fenomenul este condamnat şi (teoretic) desființat în mod oficial, el se pregăteşte să-şi ia revanşa prin regenerare, prin renaştere, de data aceasta tot la fel de oficial, adică pe cale democratică.

Şi pentru că tot l-am amintit pe D. de Rougemont, să nu uităm că una dintre plăcerile sadice ale diavolului este să facă din om un Judecător fără milă, fără înțelegere. Desigur, comunismul a fost, în fondul lui, un regim odios, diabolic, criminal. Dar condamnarea lui fără rest, din nevoi de pură lustrație, nu poate fi decât la fel de diabolică, dacă presupunem că dincolo de abstracțiunea

termenului „comunism“ stau oameni reali, nu neapărat dintre cei mai răi... Poate că aşa ar trebui interpretate şi recentele ezitări ale lui Traian Băsescu de a condamna, de la înălțimea funcției sale, regimul trecut. Nu neapărat ca un fel de *parti-pris* personal (deşi nici o atare perspectivă nu e neglijabilă cu totul), ca fost activist (literal!) al vechiului sistem, adică în calitate de element activ al acestuia.

Cine ridică primul piatra

Traian Băsescu are, desigur, destule inerții în a declanşa ghilotina acuzării. Dar, dincolo de aceste probleme personale, preşedintele a simțit, probabil, furtuna grăbită şi, poate, *superficială* a actualei condamnări. O condamnare care riscă să se transforme într-o joacă de-a tribunalul istoriei. Şi dacă, alături de această perspectivă, punem calitatea îndoielnică a vremurilor actuale, prăpastia este cu atât mai mare. Căci, într-adevăr, o Românie demnă şi bună şi-ar putea permite, poate, fără ură şi fără grabă, să-şi disece trecutul urât. Dar România de azi, căzută definitiv în marasm moral, ce voce poate ridica împotriva vechiului regim? Cât de credibilă va fi *această* Românie în ochii proprii, pentru a face gestul de a condamna? Care Românie, ca să vorbim în temeni biblici, va ridica piatra? Actuala? E aici o problemă de psihologie socială pe care e bine s-o sesizăm în toată gravitatea sa: într-o țară în care conştiința morală a semenilor noştri, a noastră, a tuturor, este parcă mai greu încercată a oricând, într-o țară în care nimeni nu mai iubeşte pe nimeni şi toți îi urăsc pe toți, noi înşine vom fi cei care nu vom crede că suntem capabili de condamnarea răului trecut, căci acesta e cu mult mai mic decât răul actual...

Cine să fie, generic, vorbind, acuzatorii, când astăzi suntem cu toții pe banca acuzaților? Interesant este că, într-o vreme în care vorbim din ce în ce mai mult de condamnarea generică a comunismului, pe banca acuzaților prezentului se plimbă, cel puțin la nivel înalt, toată clasa politică actuală. De la Dinu Patriciu la Marian Vanghelie, mai mici sau mai mari, mai vinovați sau mai curând nevinovați, toate mărimile actualului regim politic sunt sub ochiul vigilent al Justiției. Şi-atunci, cine poate condamna comunismul, cei care, sub vraja imaginilor televizorului, aşteaptă cu sufletul la gură ca vinovații actuali să înfunde puşcăriile, pentru ca ei, cei mulți umili, să se răcorească? E prea mare setea de răzbunare actuală a românului de rând, e prea grea povara acestor vremuri chinuite pentru a-l împovăra pe nefericitul om simplu cu calitatea de martor al acuzării trecutului...

P.S. *Recent, Vladimir Tismăneanu declara că va susține sus şi tare că Securitatea a fost o organizație criminală de la început până la sfârşit, ipoteză cumplită care, pe lângă aparența de dreptate finală şi totală pe care o face victimelor comunismului, ridică, într-un plan îndepărtat, dar cu atât mai grav, problema* responsabilității colective *a poporului român față de regimul comunist. O astfel de ipoteză „totalitară“ nu face decât să amestece binele şi răul şi să reducă drastic şansele de a afla măcar un adevăr parțial despre vremurile trecute. În plus, aşa cum e şi firesc, ea va complica enorm jocurile de culise ale momentului, căci e greu de crezut că oamenii care au făcut parte din fosta Securitate (unii aparținând azi serviciilor secrete democratice) se vor împăca uşor cu eticheta de criminali pusă fix de fiul unuia dintre „importatorii“ comunismului în țară. Vrem, nu vrem, biografia e tot istorie!*

Tulburările de la mănăstirea Petru Vodă

Cristian Curte

La 2 aprilie a.c., după Sfînta Liturghie, care a avut loc într-o atmosferă de mare pietate şi într-o lumină nepământeană, Pr. Iustin Pârvu, starețul mânăstirii „Sf. Arh. Mihail şi Gavril" din Petru Vodă – Neamț, a încercat să se retragă din scaun. Credincioşii prezenți s-au opus violent, bănuind că Pr. Iustin a fost forțat să plece din stăreție de către ÎPS Daniel, Mitropolitul Moldovei. În pofida asigurărilor pe care le-a dat Pr. Iustin, cum că Sfinția Sa a decis să fie înlocuit cu Pr. Lavrentie Carp, oamenii au intrat cu forța în altar, de unde l-a scos pe noul stareț şi pe preoții trimişi de Mitropolie special pentru ceremonie şi i-au agresat. Am încercat să refacem, din declarațiile unora care trăiesc de mult în sau în jurul mânăstirii, contextul în care s-au petrecut tulburările din a patra duminică a Postului Paştelui. Este important, pentru a trage învățăminte după acest trist eveniment.

Noul stareț, un preot prea fraged și necunoscut

De Ieromonahul Lavrentie Carp, cu excepția obştii de la Petru Vodă, nu auzise nimeni până acum. Conform unei scrisori, expediate de Pr. Iustin Pârvu Mitropolitului Moldovei şi Bucovinei, ÎPS Daniel Ciobotea, la 23 aprilie: „Cel ales de mine pentru a prelua funcția de stareț şi pe care mă angajez că-l voi susține (....) este ieromonahul Lavrentie Carp Lucian."

Părintele Iustin singur ştie de ce l-a ales pe Pr. Lavrentie şi nu pe un altul din cei 12 preoți ai mânăstirii, cu rădăcini mai adînci în obşte.

E locul să precizăm că ÎPS Daniel poate schimba starețul pentru că este ierarhul locului, mânăstirea ținând de Arhiepiscopia Iaşilor.

În ziua în care trebuia să se petreacă schimbarea, în mod oficial – căci ea fusese, se pare,

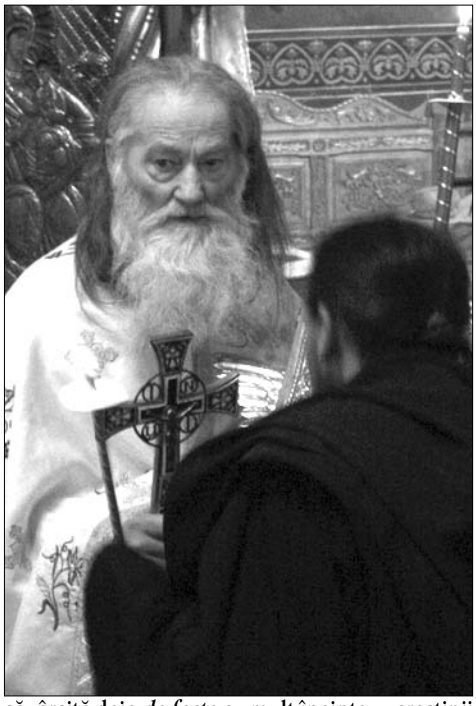

săvârşită deja *de facto* cu mult înainte –, creştinii veniți în număr mare la liturghia de duminică s-au împotrivit vehement schimbării. Atunci când exarhul de Neamț, Arhimandritul Pavel Toderiță, a dorit să dea citire predicii de încheiere a slujbei şi să anunțe schimbarea de stareț, cei peste o mie de creştinii prezenți au început să huiduie şi să strige: „Afară cu masonii, afară cu ecumeniştii, Părintele Iustin să rămână stareț!". Părintele Iustin a încercat să potolească protestele, dar nu a fost ascultat, huiduielile sfârşind prin molestarea reprezentanților Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, care au fost evacuați din mânăstire cu ajutorul jandarmilor. Noul stareț, Ieromonahul Lavrentie Carp, nu a mai apucat să fie instalat, fiind agresat de creştinii care, printre altele, i-au rupt şi bastonul de egumen.

Trebuie spus că înaintea acelei duminici şi după aceea a circulat intens zvonul că ÎPS Daniel îl va schimba forțat din stăreție pe Pr. Iustin, pen-

tru a înfrînge ultima redută antiecumenistă din Moldova. În toamna anului trecut, ÎPS Daniel mai schimbase din stăreție cîțiva preoți bătrîni, care sînt împotriva curentului ecumenist.

Lunga răceală a Mitropolitului față de mănăstire

După revoltă, Radio Trinitas a anunțat sec: „Incidentul care a avut loc duminică, 2 aprilie 2006, la Mănăstirea Petru Vodă din județul Neamț, cu prilejul instalării noului stareț, Ieromonahul Lavrentie Carp, propus de Părintele Iustin Pârvu, arată că există încă în această mănăstire elemente care nu se pot obişnui cu ascultarea călugărească şi cu buna rânduială specifică obştilor monahale“.

Era culmea unei lungi perioade tensionate între Mitropolia Moldovei şi Bucovinei si Mânăstirea Petru Vodă. Monahul Filotheu Bălan, care a venit aici încă din 1999, ne-a făcut un scurt istoric al mânăstirii: „Mânăstirea Petru Vodă a început în mai 1991. În 1992, prea Sfințitul Calinic Botoşăneanul a sfințit locul pentru viitoarea biserică. De atunci şi până în 2005, la 8 noiembrie, în mânăstire nu a slujit nici un episcop român. Singurul episcop care a oficiat o Sfântă Liturghie aici a fost un episcop sârb, care era în trecere de la Cuvioasa Parascheva spre casă. Asta în situația în care, în 3-4 luni, biserica a fost gata, încă din 1992! Părintele Iustin se aştepta ca, odată cu finalizarea picturii interioare, în 1996, să vină cineva să o sfințească. Nu s-a întâmplat aşa, deşi am făcut cereri în fiecare an. Până în 1998 s-au făcut şi câteva hirotoniri pe seama mânăstirii, în 1994, 1995 şi 1998. Apoi, în anul 2005, cu ocazia sfințirii bisericii s-au purtat nişte tratative şi, ca un gest de bunăvoință din partea ÎPS Daniel, s-a

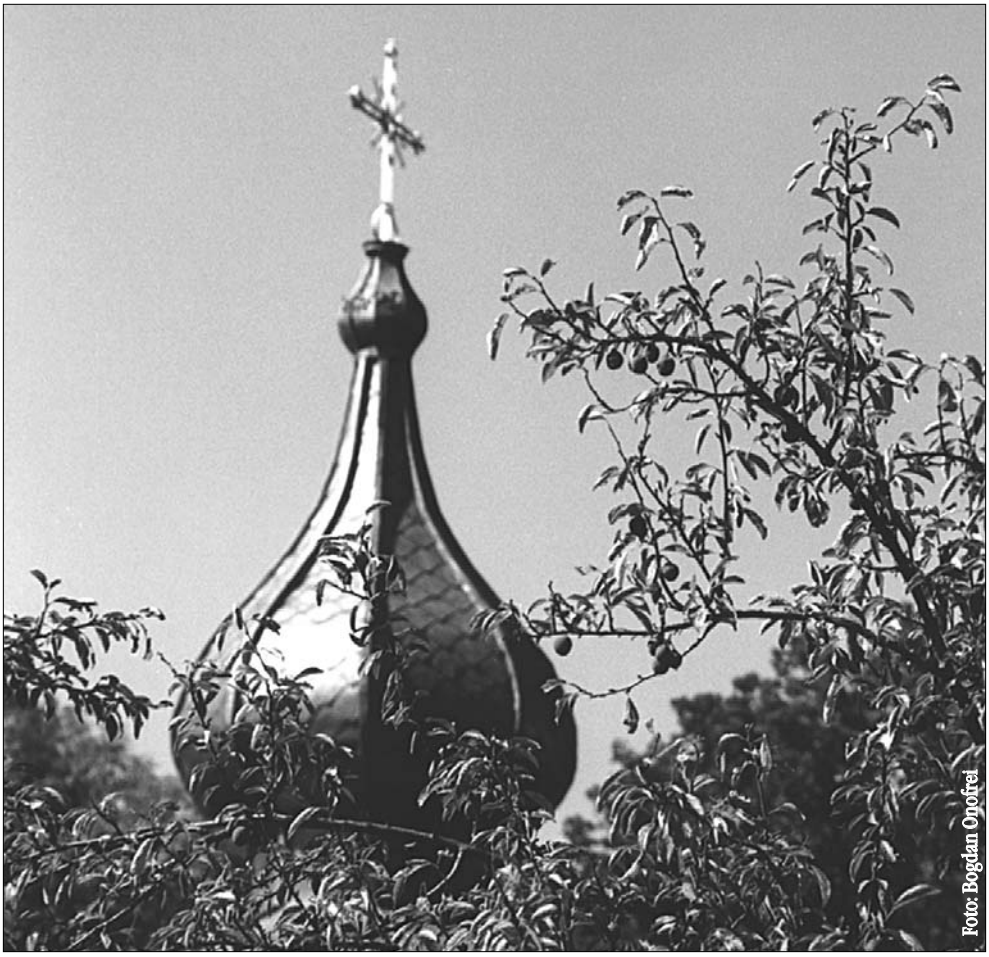

Foto: Bogdan Onofrei

cerut o listă cu monahii din Mânăstirea Petru Vodă, absolvenți ai Facultății de Teologie. I s-a înmânat o listă cu patru viețuitori care se aflau în acel moment în mânăstire, dar singurul care a fost preferat de Mitropolie ca să fie hirotonit a fost ierodiaconul Lavrentie Carp. Respingerea celorlalți nu a fost explicată."

După cum ne-a spus monahul Filotheu Bălan, câțiva viețuitori au cerut socoteală ierahiei pentru această alegere. „Însă, nu mi se pare înțelept să fie acuzat Părintele Lavrentie pentru hirotonirea sa, sau pentru numirea ca stareț. În momentul în care părintele Iustin ne-a chemat pentru a ne spune că urmează să se retragă, am aflat că actele de schimbare de stareț sunt făcute pe numele parintelui Lavrentie Carp de câteva luni. Părintele a afirmat şi că a semnat anumite hârtii în această direcție, la 8 noiembrie 2005, de comun acord cu reprezentanții Mitropoliei. Chiar a specificat: cu exarhul" – a precizat monahul Filotheu.

Nu poate însă spune dacă s-au făcut presiuni asupra Pr. Iustin pentru a accepta schimbarea. Mai degrabă crede că i s-a sugerat Pr. Iustin să se retragă, din pricina vârstei înaintate, care, chipurile, l-ar împiedeca să mai conducă treburile obştei.

Monahul Filotheu afirmă însă că: „Sfințirea bisericii a fost dorința personală a părintelui. Ne-a spus de multe ori că îşi doreşte să vadă biserica sfințită de Mitropolitul Daniel înainte de a muri".

Va fi fost condiționată sfințirea bisericii de retragerea Pr. Iustin?

„Nu, dar, într-un fel, acest lucru era evident, date fiind relațiile foarte reci cu Mitropolia. V-am spus deja de hirotoniri şi de sfințirea bisericii, dar au fost şi alte lucruri. Spre exemplu, cererile de călugărie erau aprobate după câteva luni, până la jumătate de an. A fost un caz în care cererea s-a aprobat după un an de zile, după ce candidatul la monahism, în vârstă de 80 de ani, a şi murit..." – ne-a lămurit monahul.

Starea de conflict dintre mitropolie si mănăstire este justificată de unii preoți din mănăstire printr-un recurs la tradiție. Părintele Ieromonah Hrisostom Manolescu, aflat în obştea de la Petru Vodă, ne-a spus: „Ascultarea aceasta atât de des invocată împotriva celor care au o atitudine demnă împotriva neregulilor din Biserică se face după nişte criterii. Trebuie să fie în armonie cu tradiția bisericii, cu canoanele şi dogmele ei. În rânduielile monahale lăsate de Sfântul Calinic Mânăstirilor Cernica şi Caldăruşani se precizează faptul că nu este îngăduit să aşezi în fruntea mânăstirii un stareț adus din altă obşte, dacă acesta nu este dorit de monahii pe care îi va păstori. Nu am nimic împotriva Părintelui Lavrentie Carp, îmi este frate în Hristos, dar el e în Petru Vodă din octombrie 2003, e preot de cinci luni şi are 28 de ani! Nu cred că are autoritatea morală pentru a fi stareț. Poate că am putea căuta între părinții care şi-au sfințit tinerețile aici, în mânăstirea Petru Vodă, şi au fost aici de la început, dar au plecat din ascultare la diferite mânăstiri pentru a sluji".

Ultimul cuvânt

Simpli închinători care au fost principalii actori ai răzmeriței de la 2 aprilie văd lucrurile mai tranşant.

Ion Popa din Pluton: „Părintele Iustin a muncit, el a pus prima piatră aici; nu se poate schimba starețul fără voia lui."

Dumitru Rahău din Pluton: „Oamenii au dat pădure, au dat teren şi au făcut mânăstirea. Poate să vină altul în locul Părintelui Iustin, da' să fie din părinții care au muncit aici, din obşte".

Emil, inginer silvic în comuna Poiana Teiului: „Părintele e un soldat. El a ascultat de superiorii lui, pentru ca la el ascultarea e mai presus de orice. De aceea s-a retras".

La finalul acestei scurte treceri în revistă a tulburărilor de la Petru Vodă, s-ar cuveni să publicăm şi mărturia Părintelui Iustin. Bătrânul duhovnic, cu multă blândețe, a refuzat să mai adauge ceva la scrisoarea trimisă către Mitropolit. Sfinția Sa doreşte ca toți preoții de la Petru Vodă, inclusiv Părintele Lavrentie Carp, să tacă, pentru că orice ar spune ar putea fi interpretat. Cei care totuşi au vorbit, au făcut-o din proprie inițiativă. Precum spunea monahul Athanasie Ştefănescu, om cu 20 de ani de temniță pe motive politice: „Îl vom asculta pe Părintele Iustin până la moarte, dar şi condamnații la moarte au dreptul la ultimul cuvânt...".

Când scriem aceste rînduri, aflăm din interiorul mânăstirii Petru Vodă că ÎPS Daniel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, ar fi revenit, pentru moment, asupra deciziei de a-l înlocui din stăreție pe Pr. Iustin Pârvu.

Părintele Iustin şi crucea stăreţiei

Răzvan Codrescu

Acum câţiva ani s-a făcut mare tulburare, cu inflaţie de scenarii neo-securistice şi mitinguri de protest în Dealul Patriarhiei, atunci când Părintele Adrian Făgeţeanu (considerat – după plecarea la ceruri a Părintelui Sofian Boghiu – ultimul mare duhovnic al Bucureştilor) a luat hotărârea de a se retrage într-un schit izolat din creierii munţilor, mai sus de Lainici. Alegând să se îndepărteze, sub povara vârstei înaintate, de zarva capitalei şi de puhoiul de oameni care-l căutau zilnic, pentru spovedanie sau sfat, marele înduhovnicit n-a fost lăsat în pace nici la Locurele, unde a fost iscodit şi hărţuit încă multă vreme, până când a devenit limpede pentru toată lumea, prin chiar repetatele sale mărturii, că nu fusese la mijloc nici un „scenariu“ şi nici o „presiune“, ci doar libera sa voie, responsabilă şi bine cumpănită.

Situaţia pare să se repete, într-un fel, şi cu Părintele Iustin Pârvu de la Petru-Vodă (Neamţ), care, la 88 de ani, a luat hotărârea (desigur că deloc uşoară) de a se retrage din stăreţie şi de a-şi asigura o paşnică succesiune, asupra căreia să rămână de veghe chiar la faţa locului, ca rugător, sfetnic şi îndrumător discret, căci autoritatea de ctitor şi de duhovnic nu i-o poate pune nimeni în cumpănă, de la vlădică până la opincă.

Iată însă că la 2 aprilie, în a patra duminică din Sfântul şi Marele Post, la slujba de instalare a noului stareţ, după maiestatea unei Liturghii ca din ceruri, lucrurile au luat-o razna la Petru-Vodă, ajungându-se la violenţe şi tensiuni inadmisibile, sub cuvânt că Părintelui Iustin i s-ar fi forţat mâna şi că ar fi victima unei grozave conspiraţii „masonice“. La început au fost vociferări, apoi huiduieli efective, iar în cele din urmă noul stareţ (Lavrentie Carp, ucenic mai discret al Părintelui Iustin, de numai 28 de ani, călugărit în 1998 şi preoţit anul trecut, după ce a absolvit Teologia la Iaşi) şi trimişii oficiali ai Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei (Arhim. Timotei Aioanei, exarh cultural, şi Arhim. Pavel Toderiţă, exarhul pentru zona Neamţului) au fost molestaţi fizic şi chiar azvârliţi de mulţime pe porţile mănăstirii! Zadarnic s-a străduit Părintele Iustin însuşi să lămurească şi să potolească asistenţa (incitată, din păcate, inclusiv *dinăuntrul obştii*): mărturisirile, explicaţiile, dojenile şi apelurile sale la cuminţenie creştinească n-au putut opri tăvălugul contestatar şi, pe cât se pare, nici decizia unor vieţuitori ultraradicali de a părăsi mănăstirea şi de a chema credincioşii la un fel de *djihad* „ortodox“ împotriva... propriei ierarhii bisericeşti!*.

* La toate acestea au contribuit, desigur, suspiciunile şi tensiunile acumulate de-a lungul mai multor ani între bastionul tradiţionalist de la Petru-Vodă şi linia mai degrabă antitradiţionalistă, de larg compromis ecumenic, adoptată de Î.P.S. Daniel, acuzat inclusiv de angajare francmasonică. Acest gen de conflict nu e inedit în spaţiul ortodox contemporan, iar de curând frământări pe aceeaşi temă au avut loc şi în Grecia, ba chiar şi la Muntele Athos. Desigur, apartenenţa directă şi efectivă a unor înalţi ierarhi ortodocşi la diferite loji masonice este greu de documentat, dar pentru percepţia publică importă mai puţin latura formală şi mai mult atitudinea sau demersurile concrete ale ierarhilor respectivi, în vădită contradicţie cu anumite canoane sau uzanţe tradiţionale, pe de o parte, şi în surprinzătoare consonanţă cu ideologiile dominante ale stângismului politic actual, pe de altă parte. La noi, aceeaşi problemă a stat, pe dedesubt, şi la baza tensiunilor create de recentele alegeri mitropolitane şi de reîmpărţirea teritorială a Ardealului bisericesc. Poate că identificarea celor două tabere adverse ca fiind una strict „tradiţionalistă“ (în frunte cu Î.P.S. Bartolomeu Anania) şi alta strict „ecumenică“ (în frunte cu Î.P.S. Daniel Ciobotea) este cam simplificatoare, dar nu-i nicidecum nemotivată sau neplauzibilă, căci nu iese fum fără foc, iar contextul problemei se arată mult mai larg decât cel românesc, implicând *două paradigme divergente la nivel panortodox*. Aceasta este însă o discuţie – altminteri destul de riscată – care depăşeşte cazul concret şi imediat de la Petru-Vodă.

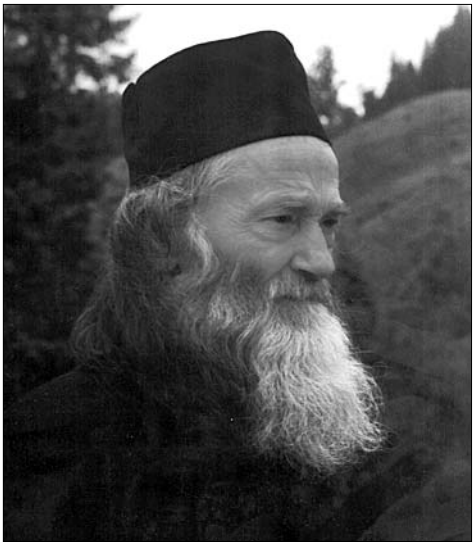

De a doua zi, zvonistica furioasă şi amenințătoare a umplut Internetul, presa a exploatat tendențios şi senzaționalist evenimentele, agitația a căpătat proporții naționale, iar Părintele Iustin a ajuns să fie tratat de către cei care pretind a-l apăra ca pe un fel de nevolnic căruia alții trebuie să-i poarte de grijă şi pe care nimeni nu este atât de naiv încât să-l mai creadă pe cuvânt!!!

Bazându-ne nu numai pe ceea ce a declarat Părintele Iustin prin viu grai, dar şi pe scrisoarea pe care Preacuvioşia sa a adresat-o către Î.P.S. Daniel la 23 martie a. c. (din care alăturat reproducem esențialul), nu putem face decât următorul apel de bun-simț: CREDEȚI PĂRINTELUI IUSTIN, cu atât mai mult cu cât susțineți că-l respectați şi-l prețuiți ca niște adevărați fii duhovniceşti! E trist că anii se adună, că nimic pe lume nu este netrecător, că sfințenia însăşi are şi ea soroacele ei, dar se cade să ne păstrăm în toate echilibrul şi luciditatea (chiar şi atunci când ştim că poate unii se bucură şi profită impur de toate acestea, cum se întâmplă de când lumea).

Tot ce s-a petrecut recent (şi se petrece încă) în obştea de la Petru-Vodă – şi care ține mai mult de nişte aşteptări şi orgolii lezate din interiorul acesteia decât de cine ştie ce conspirații din afară – ne face să ne reamintim, între altele, de cuvintele Părintelui Gheorghe Calciu-Dumitreasa: „Cred cu tărie că cel mai mare duhovnic în viață este Părintele Iustin Pârvu de la Petru-Vodă... Chiar dacă nu are nici un rang ierarhic, are rangul Duhului care i s-a dat şi care nu se va putea lua de la el. Aş vrea ca *Sf. Arhangheli şi Maica Domnului să-i păzească pe ucenicii săi de ispita mândriei de a-i fi ucenici...“*

P.S. Mai recent s-ar părea că Mitropolia de la Iaşi, pentru a curma pe moment tensiunile păguboase pentru toată lumea, ar fi revenit asupra deciziei sale, lăsând ca Părintele Iustin să-şi mai ducă o vreme crucea stăreției. În clipa în care predau aceste rânduri pentru tipar, n-am însă o confirmare oficială a faptului respectiv (care, oricum, nu schimbă prea mult esența discuției).

Din scrisoarea Protosinghelului Iustin Pârvu adresată Î. P. S. Mitropolit Daniel

Înalt Prea Sfințite Stăpâne,

Subsemnatul, protosinghelul Iustin Pârvu, stareț al Mănăstirii „Sfinții Arhangheli Mihail şi Gavriil“ – Petru Vodă, fiind la o vârstă înaintată de 88 de ani, după 15 ani de stăreție în această mănăstire pe care am început-o din temelii şi am adus-o la o stare de stabilitate materială şi duhovnicească, vă rog să binevoiți a asculta cererea mea de a mă retrage din funcția de stareț. Motivele care m-au îndemnat să iau această hotărâre sunt atât vârsta înaintată, cât şi dorința de a lăsa încă din viață un succesor care să continue ampla activitate a mănăstirii noastre. [...] Toată această bogată activitate are nevoie de o supraveghere atentă, de multă putere de lucru. Deoarece eu însumi, la vârsta mea, fiind ocupat şi cu problemele credincioşilor care vin la mănăstire, nu pot să mă îngrijesc de toate acestea cum s-ar cuveni, am socotit nimerit să las pe ieromonahul Lavrentie Carp, viețuitor în obştea noastră, în funcția de stareț al mănăstirii, pentru a putea prelua din timp sarcina de a purta de grijă de bunul mers al mănăstirii şi, fiind numit de mine personal, pentru a evita eventuale neînțelegeri ce s-ar isca [...]. Cel ales de mine pentru a prelua funcția de stareț, şi pe care mă angajez că-l voi susține şi-l voi îndruma în dificila sarcină a păstoririi sufletelor şi a slujirii lui Dumnezeu din această postură, este ieromonahul Lavrentie Carp Lucian. Motivul acestei alegeri este că îl cunosc de multă vreme, încă înainte de a intra în mănăstire, şi am văzut că este cel mai potrivit [...].

Al Înalt Prea Sfinției Voastre
supus ascultător,
Stareț Protosinghel Iustin Pârvu,
23 martie 2006

O perspectivă creştină asupra ingineriei genetice (2)

Ramona Suciu

Trecând de la teocentrism la antropocentrism, omul se consideră stăpânul creației, capabil să-i răstoarne legile spre a-i „stoarce“ beneficiile. De multe ori, luciferica încredere în forțele sale creatoare se întoarce distructiv împotriva omului, dar şi a planetei înseşi. Un exemplu îl oferă şi ingineria genetică şi clonarea, considerată cea mai senzațională descoperire a sfârşitului de mileniu.

Proiectul „clonării umane“ reprezintă teribila derivă spre care este împinsă o ştiință fără valori. Proclamarea „morții lui Dumnezeu“, cu speranța deşartă a unui „dincolo de om“, aduce cu sine un rezultat clar: „moartea omului“.

Omul, căruia Dumnezeu i-a încredințat creația, oferindu-i libertate şi inteligență, nu găseşte limite acțiunii sale, pentru a putea discerne între bine şi rău.

Are clona suflet?

În ce priveşte clonarea umană, trebuie să ne punem, cu toată sinceritatea, întrebarea dacă o clonă are sau nu suflet. Acest lucru este cunoscut doar de Dumnezeu; noi putem doar să facem supoziții în această privință.

Unii compară clona cu gemenii monozigoți, însă e greşită comparația cu aceştia, întrucât ei sunt rodul procreării, informația lor genetică este primită de la ambii părinți, pe când clona se obține pe cale asexuată şi posedă informația genetică a unui singur organism, de la care s-a prelevat nucleul unei celule somatice. De asemenea, de unde ar avea clona suflet, de vreme ce Dumnezeu creează sufletul fiecărui om la conceperea sa, dar nu-l creează din nimic, ca la facerea lumii, ci din sufletul părinților? S-ar putea ca o clonă să aibă numai viață vegetativă, ca şi celelalte viețuitoare. Cu siguranță însă că o clonă nu ar putea fi o persoană, deoarece nu are identitate proprie, izvorâtă din diversitatea a două persoane. Din această cauză, clona este o copie a unei ființe umane, o dublură a ei, nefiind nici el însuşi, nici altul. Nu se poate clona personalitatea unui om, nu putem clona „mintea“ cuiva, deoarece aceasta este rezultatul existenței unei vieți. Prin multiplicarea trupului, nu înseamnă că multiplicăm sufletul. Clonând o persoană decedată, nu putem spune că „a înviat“ acea persoană.

Uitând de Dumnezeu şi mândrindu-se cu tehnica de care dispune, omul de ştiință vrea să cloneze ființe umane „pe bucățele“, prin eliminarea unei părți a embrionului şi păstrarea numai a organelor de care avem nevoie, obținându-se astfel inimi fără de corp, ficați fără corp.

Referitor la manipularea genetică, există opinii pro şi contra. Cei care pledează pentru, printre care şi Mark Ferguson, afirmă că avem obligația de a face tot ce e posibil, pentru a se ajunge la omul perfect: „Un om modificat, capabil să reziste mult mai bine presiunilor mezofizice. Va fi posibil să inserăm genele care codifică anticorpi față de toate marile infecții cunoscute, inclusiv hepatita B, malaria, SIDA etc, sau am putea insera gene care ar repara ADN-ul şi ar întârzia îmbătrânirea“.

De cealaltă parte, Poithier afirma încă din 1992: „Eu cred că viața începe în momentul întâlnirii celor doi gameți. Eu cred că nimeni nu poate justifică intervenția unei micropipete în destinul unui embrion. Unii vor spune că sunt naiv. Dar când observ un embrion uman sub un microscop, ceea ce văd este copilul care va rezulta. Sunt incapabil să mă disociez de aceste imagini. În

aceste conditii, a manipula embrionii devine un gest greu de admis."

Atentat la dreptul la unicitate

Chiar şi în cazul terapiei genice trebuie să existe limite. Şi avem drept argument cazul orbului din naştere. La întrebarea ucenicilor: „Cine a păcătuit: acesta sau părinţii lui de s-a născut orb?", Mântuitorul răspunde: „Nici el n-a păcătuit, nici părinţii lui, ci ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu" (Ioan 9, 1-3). Deci, trebuie să primeze voia lui Dumnezeu, pentru că doar El ştie cu adevărat ce e mai bine pentru noi, încă înainte de naştere. Acest lucru trebuie să-l avem în vedere mai ales acum, când biotehnologiile oferă posibilitatea de alegere pe un calculator a principalelor trăsături fizice şi sufleteşti ale viitorului copil. Se pune problema dacă e nomală proiectarea unui copil în urma răsfoirii unui catalog ADN şi apoi alegerea lui ca a unui produs oarecare, la care poţi să şi renunţi dacă nu-ţi satisface cerinţele. Se ştie că fiecare persoană este unică, aşadar, clonarea este un grav atentat la dreptul nostru la unicitate.

Oamenii de ştiinţă oferă aşa-numite avantaje ale clonării: faptul că se pot clona marii creatori ai culturii noastre sau posibilitatea de a produce numai indivizi sănătoşi, fără maladii transmise ereditar, precum şi posibilitatea tratării unor afecţiuni cardiace prin clonarea celulelor unei inimi sănătoase şi injectarea acestora în zone la în care s-au produs afecţiuni. Dar tot ei par să ignore cheltuielile cu adevărat problematice în această privinţă.

Cum va reacţiona o echipă de geneticieni în faţa cererii unui schizofrenic sau maniaco-depresiv de a fi clonat?

Ce se va întâmpla dacă vor fi clonaţi indivizi capabili să execute orice ordin, fără discernământ, inclusiv ordinul de a ucide?

Cine va hotărî pe cel care va fi clonat? Pe ce criterii?

Care va fi statutul social al clonelor?

Care vor fi relaţiile dintre donor şi copie? E sigur că nu vor fi legături tradiţionale.

„Tatăl" va urmări propria sa desfăşurare în timp, îşi va regăsi copilăria şi adolescenţa în alte condiţii de mediu.

Cum va reacţiona donorul în faţa dispariţiei accidentale a copiei sale?Ar fi cam ciudat, parcă şi-ar trăi propria moarte.

Se ştie că fiecare celulă are ceasul ei biologic. Astfel, s-ar putea să existe într-un trup tânăr, un individ bătrân, dacă ar fi prelevată, în vederea clonării, o celulă bătrână.

Problema clonării este de asemenea delicată şi pentru că se cunoaşte foarte puţin despre experienţele de acest fel.

Părintele profesor Sorin Cosma inserează asemenea experimente într-un capitol al lucrării sale, *Bioetica* (Ed. Marineasa, 2003), capitol intitulat sugestiv: „O senzaţie fără finalitate". Sperăm

Foto: Bogdan Onofrei

că şi viitoarele experimente de acest tip să nu fie decât simple senzaţii, cum ar fi, de pildă, secta raelienilor, care a anunţat public apariţia la 26 decembrie 2002 a unei noi Eva, de data asta, prin clonare. Afirmaţiile lor pot fi contestate, pe motiv că susţin teorii de-a dreptul absurde. Însuşi liderul grupului, Claude Verilhon, susţine că s-a născut la 25 decembrie 1945 din inseminarea artificială a mamei sale cu un elohim, fiinţă extraterestră. După încercări de afirmare în muzica uşoară, curse automobilistice şi jurnalism, Verilhon ar fi fost dus pe planeta extratereştrilor prin OZN-uri, aceştia schimbându-i numele în Rafael (mesager), pentru că ar avea menirea de a pregăti venirea elohimilor pe pământ. În imaginaţia raelienilor, elohimii aveau o înfăţişare stranie: patru picioare, părul negru, lung, ochii ca migdala, pielea verde. Aceştia, susţin raelienii, au creat primele forme de viaţă de pe pământ cu 25.000 (?!) de ani în urmă din ADN aflat în laboratoare. Secta e de tip nazist, având ca simbol svastica nazistă, înscrisă în steaua lui David. Are un caracter hedonist-ateu: ei practică „mediataţia senzuală“ (o combinaţie de „sexualitate“şi „senzualitate“) ce le-ar fi fost descoperită de elohimi, ca eliberare de tradiţiile iudeo-creştine.

Raelienii proclamă conducerea mondială a geniocraţiei, susţinând că prin clonare se poate oferi lumii viaţa veşnică. Secta nu are prea mulţi

Foto: Bogdan Onofrei

adepţi: 55.000, răspândiţi în 84 de ţări, cu centrul în Geneva.

O senzaţie şi mai recentă în acest sens este oferită de expertul american în probleme de fertilitate, Panos Zavos care „a reuşit cu succes să introducă un embrion uman clonat în uterul unei femei“, însă textele ulterioare au arătat că respectiva pacientă nu a rămas însărcinată.

Embrionul a fost creat dintr-un ovul imatur al unei femei şi o celulă extrasă din pielea unui bărbat. Procedeul utilizat în acest caz a fost identic cu cel folosit la clonarea oiţei Dolly. Principala problemă legată de aceste încercări de fertilizare este dată de şansele sporite de a se dezvolta diferite defecte genetice care ar ameninţa şansele de a se naşte subiecţi sănătoşi. Din declaraţiile doctorului Zavos se poate observa că el nu e intimidat nicidecum de acest insucces, hotărât fiind să repete de mai multe ori astfel de încercări, până va reuşi.

Aşa cum a sesizat marele scriitor şi om al lui Dumnezeu F.M.Dostoievski, în toată opera sa, raţiunea fără limite şi lipsită de sentimente, este diavolească. Ea îl duce pe om la pierzare pentru că e însoţită de orgoliu, care anihilează glasul conştiinţei din om.

Dar, din moment ce glasul conştiinţei nu se mai poate auzi, fiind atât de sufocat de raţiunea orgolioasă a omului, de ce să ne mai mirăm că trăim vremuri când clonarea e subiect de actualitate şi nu numai subiect, ci şi act realizabil şi chiar înfăptuit?

Bibliografie:

1. Breck G., *Darul sacru al vieţii*, Ed.Patmos, Cluj-Napoca,2001;

2. Cosma Sorin, *Curs elementar de bioetică*, Marineasa, Timişoara, 2002;

3. Dumea Claudiu, *Omul între „a fi“ şi „a nu fi“*, Bucureşti, 1998;

4. Grancea Oana, *Ce este clonarea*, Bucureşti, 1999;

5. Maximilian C., *Un genetician priveşte lumea*, Bucureşti, Romcart, 1994;

6. Maximilian C., *Călătorie în universul genetic uman*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1977;

7. Stan G., *Teologie şi bioetică*, Ed. Bisericii Ortodoxe, *Alexandria*, 2001.

Omagiu unui Arhiereu mereu tânăr

Pr. Gheorghe Calciu

Căci Mielul care stă în mijlocul scaunului de domnie va fi Păstorul lor, îi va duce la izvorul apelor vieții şi Dumnezeu va şterge orice lacrimă din ochii lor. ***(Apocalipsă 7:17)***

Fără îndoială că există apa vie care curge din coasta împunsă a Mântuitorului pe cruce şi pe care El o proclamă solemn stând în picioare: *„Cine crede în mine, din inima lui vor curge râuri de apă vie, cum zice Scriptura."* **(In. 7; 38)** Există şi apa vieții despre care ne spune Sf. Ioan în motto-ul Omagiului nostru şi în alte părți, care ne este dăruită de Dumnezeu fără plată: *...şi celui ce-i este sete să vină! Cine vrea, sa ia apa vieții fără plată!* **(Apocalipsă 22: 17)** Dumnezeu ne dă apa vieții fără plată, dar ne cere să venim la El ca s-o primim. Unii vin şi pleacă înapoi setoşi; alții vin şi o primesc pentru rodire, unii o sută, alții 60, alții 30 **(Mt. 13:3-9)** *Cine are urechiu de auzit să audă.* Sunt însă unii fericiți cărora Dumnezeu le dă apa vieții fără măsură şi duhul lor, mereu tânăr, nu se veştejeşte niciodată: tari în suferință, neînduplecați în fața asupririlor, nepătați în fața calomniatorilor, niciodată răspunzând cu aceeaşi monedă, ei îşi îndeplinesc destinul hărăzit de Dumnezeu, păşind demni peste nimicniciile momentului, spre împlinire. Aceştia sunt oameni născuți cu o mare făgăduință lângă ei. Purtați de vrerea lui Dumnezeu pe care o ascultă, trec prin toate vicisitudinile, poate uneori nici nu ştiu unde-i mână Duhul, dar, într-o clipă neaşteptată, printr-o răsucire bruscă a circumstanțelor, voința lui Dumnezeu se împlineşte în ei şi prin ei, căci lor le-a dat Dumnezeu multe şi mult i-a încercat, ca pe *un argint lămurit în cuptor de pământ, de şapte ori curățit.* **(Ps. 12: 6)**

Cei mai mulți trecem prin viața aceasta comozi, aspirând la funcții sedentare, unde duhul nostru nu tremură şi inima noastră nu arde cum ardea inima în cei doi Apostoli când le vorbea Iisus pe cale spre Emaus. La cina noastră de seară Iisus nu mai frânge pâinea, glasul Lui nu-l mai auzim. Dar pentru Ierarhul acesta mereu tânăr, pâinea se frânge odată cu inima, glasul Domnului pentru el grăieşte. Uneori glasul sfânt amuțeşte, încercările curg, vrăjmaşul îi prigoneşte sufletul şi viața i-o calcă în picioare, dar, până acum, Domnul nu l-a dat morții, căci nu s-a închinat dumnezeilor mincinoşi, nu a plâns după castraveții Egiptului şi nici n-a cârtit în pustie întorcându-şi privirea spre vițelul de aur. Nu a rătăcit de la dreapta credință, nu s-a lăsat ispitit de slavă deşartă, nici nu s-a închinat puterii omeneşti sau strălucirii minților care au părăsit calea Domnului glorificându-se pe ei înşişi. Câteodată Domnul l-a apăsat tare, câteodată a trimis vrăjmaşii asupra lui să-l sfâşie cu dinții, ademeniri şi făgăduințe, grăiri de rău, apăsare pe cerbice. Dar, încă odată, morții nu l-a dat, căci El îl pregătea pentru o stare mai înaltă, pe care totdeauna o dăruieşte celor care Îl iubesc pe El. Mintea lui nu s-a întunecat din cauza anilor, duhul lui nu s-a încovoiat pentru a place oamenilor, ci totdeauna a țintit mai sus. Astăzi, păcatele se curăță, inima se îmbunează, dragostea arhierească învăluie pe toți, cu căldura inimii care niciodată nu a gândit răzbunare. Păşind pe treapta înălțării, binecuvintați, Înalt Presfințite pe toți care vă urăsc şi care vă iubesc, pe cei care v-au făcut rău sau v-au făcut bine, ca nimeni să nu plece flămând sau însetat, sau întristat de la acest ospăț al bucuriei. Dumnezeu să vă țină mintea trează spre păzirea adevăratei gândiri ortodoxe, darul vorbirii şi al scrisului neîntinat de nici o minciună din cele care astăzi bântuie lumea, poftirile neîngăduite să nu vi se atingă de inimă şi totdeauna să răspândiți binecuvântări pe care noi vi le cerem, dar şi peste cei care nu vi le cer, însă au nevoie de ele. Amin!

Binecuvântați şi iertați!

Spiritul bizantin a supraviețuit imperiului

Într-o amară zi de 29 mai a anului 1453, Constantinopolul, capitala Romaniei[1], era cucerit de armatele otomane conduse de Mohamed al-II-lea. Strigătul de luptă bizantin „Doamne-ajută!" a răsunat pentru ultima oară. Romeii au luptat până la capăt, rezistând unui asediu de şapte săptămâni, aşteptând întăriri care nu au mai sosit. Trupul ultimului împărat bizantin, Constantin al XI-lea Dragases (1449-1453) nu a mai fost găsit în învălmăşeala ce a urmat intrării turcilor în oraş. Odată cu Constantinopolul a murit o civilizație, care, timp de aproape 1000 de ani, ținuse Europa la cele mai înalte standarde ale lumii de atunci, dar spiritul lui, aşa cum vom vedea, trăieşte.

Emilia Corbu

La doar trei sute de ani de la dezastru, pe harta Europei apare o linie (care delimita civilizația Europei occidentale) şi un nou termen care şi azi ne doare: Europa de Est.

Vom evoca aici doar câteva idei din sistemul de gândire care a dus, sau poate nu, la faima gloriosului urmaş al Imperiului Romanilor. Idei care la timpul lor au fost principii – aşa cum sunt şi azi – şi ne vom referi pe scurt la ideea de metropolă, la un gen de „democrație originală", la statutul femeii bizantine şi la politica naționalităților.

Orașul lumii vechi

Constantinopolul a fost croit de la început pe şapte coline să fie Noua Romă, capitala Imperiului Roman, când gloria lui încă nu apusese sub loviturile hoardelor barbare. Avusese cu siguranță un plan urbanistic, pentru că doar aşa se explică măreția şi echilibrul pe care îl impunea atât capetelor încoronate cât şi muritorilor de rând din toată lumea veniți să îşi caute norocul în Oraş, cum era numit în limbajul curent.

Oraşul era apărat de o centură de trei ziduri, la rândul lor întărite cu turnuri, care şi azi impresionează. Pe unul dintre ele, lat de cinci metri şi înalt de 12, împăratul avea obiceiul să se plimbe cu suita. Oraşul impresiona prin arhitectura laică, bulevarde largi, palate, clădiri administrative, foruri, piețe, portice, apeducte şi sisteme de canalizare (din care şi azi se mai păstrează sute de metri) cisterne subterane, terme etc. Oraşul impunea prin arhitectura religioasă, catedrale imense cu decorații copleşitor de bogate şi zeci de mănăstiri în care se aflau relicve şi moaşte sfinte. Legate de Biserică erau zeci de fundații de binefacere, spitale cu mai multe niveluri. Oraşul educa prin Universități, Academii, biblioteci şi zeci de şcoli particulare sau de stat. Oraşul bucura prin arta revărsată la tot pasul, prin mozaicuri, sculpturi, picturi, sute de statui amplasate prin portice. Oraşul îmbăta prin viața de noapte a teatrelor şi a hipodromului.

Oraşul dădea speranțe miilor de săraci din imperiu, de toate rasele şi de toate națiile, veniți să câştige o bucată de pâine. Dintre ei Oraşul va ridica împărați, cum a fost Leon I sau Vasile I, întemeietori de dinastie... Căci Imperiul Bizantin era condus de un spirit aproape democratic, oricine putea ajunge cel mai puternic om din stat şi chiar din lume, dacă ne gândim că pe atunci Occidentul arăta cam barbar, oraşele lor fiind doar biete târguri. Orice copil visa să ajungă împărat, aşa cum azi, copii americani visează să ajungă preşedinți. Nici gând de sânge albastru, nici vorbă de spirit aristocratic, deşi în imperiu trăiau

[1] Romania era denumirea în limbajul epocii dată Imperiului Roman de Răsărit.

vechi şi vestite familii aristocratice, foarte bogate, dar care preferau să îşi petreacă viaţa în oraşe de provincie, aproape de moşiile lor. Altele erau mecanismele care croiau împăraţi. Şi în acestea poporul avea un cuvânt greu. Orice bizantin se pricepea la politică, a impozite, armată şi îşi dădea cu părerea pe cine să mai pună împărat. Deşi viaţa celui mai puternic om din stat se desfăşura între zidurile groase ale palatelor păzite de gărzi, tot poporului ştia ce se petrece. Şi într-adevăr nu a rămas breaslă sau profesie sau castă care să nu fi avut un împărat pe tron. Ţăranii, militarii şi vechile familii aristocratice au avut mai mulţi, dar nici cărturarii, măcelarii, actorii, îngrijitorii de cai, hangii nu s-au lăsat mai prejos.

Intuiţia unui împărat

„Lumea aşteaptă pe Nichifor!“ Aşa scanda mulţimea din Constantinopol într-o zi de 16 august 963, adunată în faţa palatului imperial, unde în zilele trecute reuşiră printr-o revoluţie populară să înlăture guvernul stabilit de regenţă. De data aceasta alesul poporului era generalul Nichifor Focas, ales împărat de către armată, în lagărul de la Cesarea, şi aşteptat cu nerăbdare de suflarea din Constantinopol. În asemenea situaţie aprobarea Senatului era o formalitate. Nichifor făcea parte dintr-o veche familie aristocratică şi era unul dintre cei mai capabili generali bizantini devotat imperiului şi cauzei creştine. Spunea că tot ce îl ţine în lume este apărarea creştinătăţii şi, într-adevăr, trăia ca un monah, pregătindu-şi deja în muntele Athos o chilie în care urma să se retragă, atunci când nu va mai putea lupta. Răscoala poporului fusese determinată de situaţia creată de moartea tânărului împărat Roman care lăsase în urmă pe Theophano cu patru copii mici. Ministrul Bringas nu reuşise să convingă şi atunci mulţimea din oraş şi armata luaseră, ca întotdeauna, decizia alegerii unui alt împărat. Cum Nichifor era omul zilei şi victoriile sale aminteau de zilele de glorie ale romanilor, s-au hotărât cu toţii să îl pună cezar. Din nefericire, acest capabil general şi bun strateg nu a reuşit să domnească decât şase ani şi proiectele sale au fost zădărnicite de pasiunea sa anapoda (cine s-ar fi gândit la aşa ceva, tocmai din partea lui!) pentru tânăra împărătească Theophano, cu care de alminteri s-a şi căsătorit, spre dezamăgirea întregului cler. Căderea împăraţilor bizantini era la fel de dramatică şi tragică uneori ca şi urcarea lor. L-am evocat pe Nichifor Focas (963-969), dintre cei aproape o sută de împăraţi bizantini, pentru că a intuit că puterea imperiului stă în apărarea creştinătăţii şi că islamul, pe atunci tânăr (avea doar 300 de ani), era un pericol chiar şi pentru un stat puternic cum era cel al romanilor.

Femeia în Cetate

„Dacă tu vrei să fugi Cezar, bine: ai bani, vasele sunt gata, marea e deschisă; eu însă, rămân“. Aşa s-a pronunţat împărăteasa Teodora în consiliul imperial – din care făcea parte – întrunit într-o şedinţă extraordinară. Constantinopolul se răsculase împotriva împăratului Iustinian (527-565), soţul ei şi mulţimea răsculată era deja la porţile palatului. De regulă astfel de răscoale se sfârşeau rău. Doar că Teodora cunoştea mulţimea, îi ştia puterea, dar şi slăbiciunea de pe când era actriţă de duzină în hipodrom. Viaţa ei nu fusese nici uşoară, nici frumoasă şi toţi istoricii se grăbeau să îi consemneze aventurile din culisele teatrului. Uitaseră însă că Teodora îşi plătise greşelile tinereţii cu ani de penitenţă în pustiul Egiptului şi deprinsese tainele creştinismului de la călugării egipteni – numiţi şi copţi. Împărăteasa Teodora cunoştea şi lumea şi înţelepciunea. Răscoala a fost înfrântă şi ea a domnit împreună cu Iustinian, unul dintre cei mai mari împăraţi bizantini, 21 de ani. Dar nu despre Teodora vreau să vorbesc şi nici despre felul cum se ajungea împărăteasă în Bizanţ, deşi subiectul ar fi captivant şi vădeşte acelaşi spirit democratic[2] ca şi la alegerea împăraţilor, ci despre statutul femeii.

Bizantinii erau creştini ortodocşi şi preţuiau femeia în lumina învăţăturii biblice. În acelaşi timp însă păstrau o tradiţie orientală care aproape că interzicea femeilor să părăsească iatacul şi

[2] În vremurile bune ale Imperiului, urmaşii la tronul împărătesc dar şi împăraţii îşi alegeau soţiile în urma unui soi de concurs de frumuseţe, la care erau invitate să participe toate fetele din imperiu, selectate de trimişi imperiali care străbăteau toată ţara cu acest scop generos. Şi, ca în poveştile vechi, erau invitate chiar şi fete sărace. Din secolul XIII se impun căsătoriile politice, care însă nu întotdeauna au fost profitabile. Se ştie aportul Anei de Savoia la ruina imperiului, în timpul căreia turcii au ajuns în Tracia.

care se manifesta prin mai multe interdicții, inclusiv prin accesul redus la educație. Aceste două tradiții împletite cu realitatea economică, socială şi politică a Bizanțului au dus la un statut ambivalent al femeii, aşa încât dacă cele din clasele superioare îşi permiteau să stea în gineceu şi să iasă doar însoțite, cele din clasele mijlocii şi medii trebuiau să țină nu doar casa şi mulțimea de copii (se căsătoreau la vârste fragede), ci să presteze şi diverse munci. În Bizanț femeile aveau dreptul la moştenire egală cu frații lor, îşi puteau administra singure averile, puteau întemeia mănăstiri şi susține opere de mecenat. Cu alte cuvinte aveau dreptul de decizie în ceea ce le privea. Împărătesele puteau domni în numele lor sau al copiilor. Unele au fost chiar capabile, aşa cum a fost preafericita Teodora (843-857), care a restabilit cultul icoanelor după moartea soțului ei, Teofil, un iconoclast fervent, pe care l-a iubit cu toate păcatele lui.

Altele au condus imperiul chiar şi în confruntări militare decisive, aşa cum a fost împărăteasa Irina, soția lui Constantin VIII Cantacuzino, care a organizat apărarea Constantinopolului în 1348.

Din clasele superioare s-au ridicat intelectuale de mare clasă, istorici, poetese. La celălat pol, femeile sărace, având sau nu o profesie. Existau femei-medic, infirmiere, moaşe. În corporațiile de țesători sau mătăsari figurau şi femei. A existat până în secolul XII şi un ordin al femeilor diaconițe. Femeile vlahilor, îmbrăcate bărbăteşte, se ocupau de păstorit şi îşi duceau turmele până în muntele Athos, declanşând uneori adevărate scandaluri, pentru că, atunci ca şi acum, accesul femeilor era interzis în Sf. Munte. Însă, călugării mai treceau cu vederea aceasta datorită dărniciei vlahilor cu sfintele mănăstiri. Femeile rămase văduve se retrăgeau la mănăstire sau se puteau ocupa singure de afaceri, cum a fost cazul văduvei Danielis, una dintre cele mai bogate femei ale timpului său. În caz de asediu, femeile participau la apărarea cetăților cărând proiectile, materiale, apă şi vin pentru soldați etc.

Tot femeile erau cele care se ocupau de tradițiile legate de cultul morților şi preparau *colliba* (Κολλύβα), un amestec de grâu fiert şi fructe uscate, cunoscută şi la românii de azi sub numele de colivă.

Am putea spune că femeile bizantine aveau un statut mai bun decât standardele epocii lor, dar în acelaşi timp responsabilități mai mari care

Bijuterii bizantine din aur emailat cu pietre prețioase din tezaurul de la Preslav (Bulgaria) din sec. X.

se reflectau şi în durata lor medie de viaţă de numai 35 de ani.

Chestiunea naţionalităţilor

„E bine ca fiecare popor ale sale să le ţină“ – concluziona înţeleptul împărat Constantin al VII-lea Porfirogenetul, trădând parcă grija permanentă a împăraţilor pentru naţionalităţile din imperiu, în graniţele căruia trăiau greci, vlahi, armeni, perşi, arabi, sirieni, egipteni, turci, mai apoi slavi, bulgari. Toate aceste popoare aveau ca numitor comun: cultura de sorginte greacă şi creştinismul ortodox. Cu timpul, aceste populaţii şi-au constituit fiecare câte un cartier în Constantinopol şi li s-au adăugat ruşi, lombarzi, italieni şi alte neamuri occidentale.

Pentru a le domina, Imperiul practica deportarea lor în caz de revoltă. Iniţial în jurul Constantinopolului trăiau mari comunităţi de vlahi şi era firesc să fie aşa, de vreme ce ei reprezentau populaţia romanică autohtonă. În urma răscoalelor organizate de ei, au fost împrăştiaţi şi deportaţi în Asia Mică şi în locul lor au fost aduse comunităţi de turci. Aşa s-au petrecut lucrurile şi cu comunităţile de slavi care, aflate iniţial la periferiile Imperiului, au ajuns în jurul unor oraşe mari ca Salonic, Constantinopol sau chiar în Asia Mică. Această joacă de-a destinul naţiunilor avea să se răzbune cu timpul, pe măsură ce în Oraş creştea o populaţie obedientă de sorginte turco-arabă şi scădeau neamurile gălăgioase dar puternice ale grecilor şi vlahilor. Migraţiile slavilor, bulgarilor, turanicilor, în Balcani şi deportările absolut necontrolate ale bizantinilor au produs, în timp, o modificare drastică a hărţii etnice a imperiului. De această deficienţă politică au profitat turcii care au cucerit începând cu prima jumătate a secolului XIV provinciile periferice ale Imperiului în care trăiau slavi, bulgari dar şi vlahi şi care deveniseră mici stătuleţe desprinse de Bizanţ. Ele au fost printre primele victime. În aproape 100 de ani, Imperiul Bizantin a fost cucerit aproape în întregime, începând de la periferie spre centru, aşa încât în 1453 din marele Imperiu al Romanilor mai rămăsese doar Oraşul. Să nu uităm că la slăbirea Imperiului a contribuit şi politica occidentală ale cărei rezultate au culminat cu jefuirea Constantinopolului în timpul Cruciadei a IV-a din 1204 şi, mai grav, cu împărţirea Imperiului în principate latine. Aşa că, bizantinii aveau de luptat şi cu creştinii occidentali.

În noaptea istoriei

Împăraţii bizantini au încercat din răsputeri să împiedice catastrofa. Au ajuns până acolo încât, în 1439, în Consiliul de la Florenţa au acceptat Unirea cu Roma. Măsura nu a fost acceptată de nimeni şi populaţia Constantinopolului, care aşteptase cu înfrigurare o revenire a Romei la Ortodoxie, a aflat stupefiată exact contrariul. Unirea nu a fost aplicată niciodată, dar vădeşte disperarea împăraţilor bizantini. Occidentalii erau, de fapt, interesaţi de căderea Constantinopolului din interese comerciale şi, aşa cum a dovedit istoria, pentru ei a fost bine, pentru alţii mai puţin.

Când armatele lui Mahommed al II-lea au pătruns în Constantinopol şi au început jaful, populaţia avea două posibilităţi de scăpare. Prima era aceea a emigrării în Occident, a cooperării cu noii stăpâni. Mulţi au ales exilul şi au cărat cu ei tot ce puteau salva, de la obiecte de artă la biblioteci întregi, relicve sfinte, moaşte, icoane etc. O parte dintre ele constituie şi acum tezaurul multor muzee şi biblioteci din Occident (ca, de pildă, Biblioteca Marciana), deşi aceştia nu prea recunosc aportul cultural pe care l-au primit atunci, fără să mişte un deget. Odată cu bunurile însă au plecat oamenii, scriitori, istorici, pictori, sculptori care, prin ideile lor, au contribuit la fenomenul cultural al renaşterii. Cunoscuţi în Occident sub numele de greci, ei erau de fapt bizantinii vorbitori de limbă greacă[3], scăpaţi din calea urgiei otomane.

Cei plecaţi au învăţat lecţia exilului, cei rămaşi au trăit însă noaptea umilinţei. Multele şi bogatele biserici au fost transformate, în moschei în care frescele şi mozaicurile erau văruite. Sfintei Sofia, „biserica cea mare“, deşi degradată (avea aproape 1.000 de ani), i s-au adăugat patru minarete. Oraşul a rămas acelaşi, oamenii erau însă alţii. Atunci a apărut, probabil, sensul peiorativ pe care şi noi îl dăm azi termenului de bizantin, în sensul de om duplicitar, viclean. Nu-i vorbă, cu turcii se puteau face afaceri, dar nu te mai

[3] Limba oficială a imperiului.

puteai îmbogăți. Diferențele nu erau doar etnice (bizantinii erau un amestec de etnii, dar cu o singură cultură, în timp ce turcii erau aproape o singură rasă), ci mai ales culturale şi acestea erau supărător de mari. Pe întinsul fostului imperiu al romanilor apare însă un nou popor, o nouă nație, e vorba de poporul creştin. Aşa îi vedeau turcii pe vechii locuitori ai Imperiului, ca pe un singur popor, ca „nația creştină". Aşa ar fi trebuit să se vadă şi ei. Acest popor avea dreptul să trăiască alături de cuceritori, dar nu avea voie să facă prozelitism (prin urmare, misionarismul bizantin a încetat) sau să îşi ridice biserici mai înalte decât moscheele. Ce amănunt aproape nesemnificativ. Ce umilitor, în esență! Şi turcii aveau o grămadă de astfel de amănunte.

De ce a căzut Bizanțul?

O întrebare cu zeci de răspunsuri. Poți spune că a căzut pentru că nu a mai făcut față zecilor de confruntări cu hunii, arabii, perşii, turcii, occidentalii, slavii, bulgarii, pecenegii, uzii, cumanii. Că nu a făcut față problemei naționalităților, că a fost măcinat de probleme interne, că s-a produs o degradare continuă a instituțiilor, că a pierdut mult popor, că, în fine, fiecare stat are o creştere şi o decădere. În ceea ce mă priveşte, cu modestie cred că a căzut pentru că nu a ştiut să folosească până la capăt sabia spirituală pe care o avea şi care era creştinismul. Adică a ştiut să o folosească atunci când era vorba de putere şi politică - mă refer la grandioasele proiecte bizantine de creştinare a popoarelor slave, bulgarilor, ungurilor (mai întîi ortodocşi), ruşilor, pecenegilor, unor populații din Asia. Ştia bine să o folosească în privința armatei şi când era vorba de condus poporul. Pioşenia lor era manifestă şi gigantică, exprimată în biserici mari, bogate, multe, în sute de mănăstiri. Dar îl trăiau bizantinii oare pe Hristos? Au tăiat ei cu sabia Cuvântului omul vechi din ei? Unii da, alții nu. Câți da, câți nu? Sunt lucruri pe care nu le poți evalua, dar răspunsul îl găseşti în fapte. În Bizanț se făceau multe fapte bune şi toată treaba era organizată instituțional, fundații, mănăstiri etc. Dar în Bizanțul creştin găseai şi tot felul de „ciudățenii", ca de pildă copii abandonați pe străzi sau case de raport. În privința lor statul stabilise o limită, adică clădirile lor nu aveau voie să depăşească 17 m înălțime, cam cât un bloc de patru etaje de azi. Era o limită necesară probabil în arhitectura aglomerată a Bizanțului, dar în arhitectura sufletului, care erau dimensiunile lor? Fireşte că mai aveau tot felul de scăpări, nesemnificative pentru ei, dar prin care omul vechi, păgânul, trăia în mijlocul unui creştinism declarat în gura mare. Faptul că Iustinian al II-lea (685-695) a întrunit un sinod pentru a pune capăt practicilor pagâne din Bizanț, care se manifestau deschis, şi că prevederile stabilite atunci nu au fost respectate, spune mult de duplicitatea spirituală a multor bizantini.

Cucerirea treptată a Imperiului Roman de Răsărit de către otomani, culminând cu căderea Constantinopolului a schimbat total viața popoarelor din aceste părți de lume şi constituie o lecție care ar trebui învățată de către toți creştinii. Căderea Romaniei a fost parte a unui război religios pornit undeva în peninsula arabică odată cu apariția şi dezvoltarea religiei islamice. Toți l-au privit poate ca un război economic şi numărul mare de tratate, alianțe, convenții arată că şi bizantinii au crezut la fel, că turcii şi arabii au pornit la război din sărăcie, că foamea din deşert şi mirajul bogăției i-a împins aşa departe. Dar se pare că mobilul era altul şi că ceea ce afirmau turcii, că ei luptă pentru Allah, era adevărat. Uneori oamenii spun adevărul!

Referințe bibliografice

Charles Diehl, *Figuri bizantine*, Editura pentru literatură, 1969, vol. I şi II.

Guglielmo Cavallo, coord., *Omul Bizantin*, Polirom, 2000.

Larry Wolff, *Inventarea Europei de Est. Harta civilizației în epoca luminilor*, Humanitas, 2000.

Un decret al împăratului Alexios I Comnenul, în Fontes Historiae Daco-Romanae, IV, Bucureşti, 1982, p. 29.

D. Obolenski, *Un commonwealth medieval: Bizanțul*, Ed. Corint, 2002.

Ovidiu Drimba, *Istoria culturii şi civilizației*, vol. II, Ed. Academiei RSR.

Emilia Corbu, *Aspecte din viața spirituală bizantină*, în Anuarul Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor „Almanah Bisericesc„2004, p. 21-27.

Un preot între „haiducii Dobrogei“

Dumitru Mihăilescu s-a născut la 13 martie 1915, în localitatea macedoneană Fetica-Gramaticova, în familia preotului Atanasie şi a Stelianei Mihăilescu. Familia sa s-a mutat în 1935 în Dobrogea. Dumitru a urmat Seminarul Teologic din Buzău, apoi Facultatea de Teologie din Bucureşti. După absolvirea acesteia în 1940, s-a căsătorit, după care a fost hirotonit preot onorific pe seama parohiei din Ciocârlia de Sus, protopopiatul Cobadin. A avut doi copii.

Adrian Nicolae Petcu

În 1946, părintele Mihăilescu a fost paroh la aceeaşi biserică, cu filia Sf. Nicolae, aflată în construcţie, având 425 familii, respectiv 2.125 de suflete, la altar fiind ajutat de tatăl său, pensionat, Atanasie Mihăilescu[1].

Încă din timpul studenţiei, deoarece meditase o consăteană domiciliată în Bucureşti al cărui părinte era bănuit de activitate legionară, Dumitru Mihăilescu va fi trimis în justiţie în decembrie 1938. A fost învinuit de „delictul de participare la organizaţiune politică interzisă“. Însă, prin Sentinţa nr. 789, din 20 decembrie 1938, a Tribunalului Militar al Corpului 2 Armată, a fost achitat[2].

Susţinător al mişcării de rezistenţă

Potrivit declaraţiei sale din anchetă, în mai 1949, părintele Mihăilescu intră în legătură cu mişcarea de rezistenţă care activa în Dobrogea, sub conducerea lui Gogu Puiu. „Când am fost la Ferdinand, la preotul Tasi, spune părintele Mihăilescu, m-am întâlnit în curtea bisericii nemţeşti – prin Enache Puiu – cu Gogu Puiu. La Cobadin am avut legătura cu Gheorghe Filiu; la Basarabi cu dr. Apostol Paul, iar la Constanţa cu Popescu Scărişoreanu. Prin Gheorghe Filiu fac legătura cu: Ceaturi Gheorghe din Viile Noi; cu Jarnea Dumitru din Constanţa, cu Zelca Gheorghe din Viile Noi; cu preotul Georgescu din Potârnichea. La Cobadin i-au legătura cu Iancu Beca şi Haşoti Nicolae, bandiţi aduşi de Gogu Puiu din pădure; Sterie Timu din Cobadin, Costică Ghiţă-Cobadin, Olimpia-concubina lui Gogu Puiu“[3].

Astfel, părintele a reprezentat pentru Gogu Puiu un serios element de legătură. Altfel spus era un curier, care furniza bani strânşi în parohie, alimente şi alte obiecte de care cei din grupul de rezistenţă duceau lipsă. În acelaşi timp, când Gogu Puiu solicita, părintele Mihăilescu organiza diferite întâlniri, potrivit unei alte declaraţii din 9 august 1949: „Activitatea mea dusă de la data intrării în rândurile bandei condusă de Gogu Puiu a fost de a-l pune pe Gogu Puiu în legătură cu oamenii din comunele din regiunea noastră; să organizez în comuna mea şi să merg la Constanţa să fac legătura cu elemente de la oraş cunoscute de banditul Gogu Puiu, în scopul de a forma un co-

[1] AMJDIM, fond Penal, dosar 20978, vol. 2, f. 148, 156-157v; dosar 64451, f. 97; ***Calendarul Episcopiei Constanţa pe anul de la Hristos 1946*, Constanţa, Tipografia „Albania“, p. 61-62. Potrivit fiului său, Aristide Mihăilescu, aflăm că părintele ar fi absolvit şi Facultatea de Filosofie.

[2] AMJDIM, fond Penal, dosar 20978, vol. 2, f. 86, 104, 122, 130-133.

[3] AMJDIM, fond Penal, dosar 64451, f. 97. Trebuie precizat că Gogu Puiu nu avea concubină, ci logodnică, Securitatea dorind să evidenţieze părţile negative ale membrilor din rezistenţă în orice împrejurare, chiar şi atunci când dictau declaraţiile pe care învinuiţii le scriau.

mitet de conducere care să dirijeze fondurile pe care el cu bandiții lui urma să le procure". A organizat o ședință la Cobadin la Gheorghe Filiu între 10-15 iunie 1949, unde au luat parte Gogu Puiu și alții și s-a hotărât „de a se trece la o organizare a satelor din această regiune a sudului Dobrogei". O altă ședință s-a ținut în Ciocârlia de Jos, noaptea, într-o vie, oamenii fiind anunțați de preotul Mihăilescu, unde s-a hotărât „strângerea de fonduri, alimente și îmbrăcăminte". Alta a fost la Cobadin, în casa macedoneanului Iancu Sterie Caragea, la 25-27 iunie 1949, unde a participat și Gogu Puiu. S-a hotărât „a se merge din comună în comună pentru a colecta bani și alimente și s-a hotărât înființarea unui comitet de conducere". O altă întâlnire a fost la Constanța, în locuința lui Popescu Scărișoreanu, la 8-9 iulie, participând membrii, însă fără Gogu Puiu, unde au discutat din nou necesitatea creării unui comitet de conducere. Ultima ședință a fost la 11 iulie 1949 la care a participat Gogu Puiu s-a hotărât filarea băncii de stat Constanța și a organelor Securității și Partidului pentru intimidarea acestora[4].

Arestarea

În iulie 1949, Securitatea a operat mai multe arestări în rândurile celor care erau implicați în grupul de rezistență din sudul Dobrogei. Astfel, la 17 iulie 1949 părintele Mihăilescu va fi reținut de către organele Securității, pentru faptul că „a fost identificat ca șeful conducător al grupului subversiv din sudul Dobrogei"[5].

Cum s-a desfășurat arestarea părintelui deținem mărturia fiului său cel mare, Aristide Mihăilescu: „În toamna anului 1949, a venit Securitatea la noi acasă la o rudă, unde locuiam, pentru că aveam casa în construcție, pe la orele 22.30. Noi eram în casă cu o femeie de etnie turcă (eu și trei surori de 5, 3 și 1 an). La acea oră ne-am trezit cu împușcături de automat. Dacă nu eram culcați în pat, eram împușcați. Apoi am auzit bătăi cu patul armei în ușă, au deschis ușa și am fost luați la bătaie, înjurați și întrebați unde este Popa. Eu le-am răspuns că este la Cobadin. Toți cei care ne-au bătut și care miroseau a băutură, au plecat la Cobadin. În drum au oprit și la bunicul meu pe care l-au bătut și l-au târât de barbă prin casă să spună unde se află fiul său (tatăl nostru). (Dimineața am găsit la bunicul acasă fire de păr din cap, din barbă și sânge).

După aceea au plecat la Cobadin și i-au așteptat pe părinții mei la Moară. I-au prins, i-au înjurat și bătut. Tatăl meu a fost lovit cu patul armei în gură, și i-au rupt dinții. Pe mama a luat-o șoferul mașinii și a dus-o în câmp ca să nu vadă nimeni ce se întâmplă. Tatăl meu, cu toate că nu s-a opus cu nimic arestării, a fost torturat cu bestialitate de acești beți nemernici.

Pe mama mea au adus-o acasă plângând. Așa a început calvarul: am rămas fără mâncare, fără bani, nu am avut voie să învățăm la școală. Eu, fiind cel mai mare, am început să lucrez la CFR la smuls iarbă de pe calea ferată, ca să întrețin familia, cu un salariu de zilier de 325 de lei pe lună. Am fost zile întregi la lucru fără mâncare. Nu eram primit în sala de spectacole sau bibliotecă, eram batjocorit și alungat"[6].

La Securitatea din Constanța a fost anchetat în cele mai dure moduri, anchetatorii reușind să-l determine să dea declarații abia la 9 august 1949. Potrivit dosarului penal, numai la 9 august, părintele a dat patru declarații, multe pasaje din acestea fiind vizibil dictate de anchetatori[7].

[4] Ibidem, f. 98-99; ACNSAS, fond Penal, dosar 173, f. 19-20. Potrivit părintelui Constantin Voicescu, Dumitru Mihăilescu împreună cu Gheorghe Filiu și scriitorul Alexandru Scărișoreanu ar fi inițiat, în 1946, „un comitet pentru organizarea luptei anticomuniste", care ulterior s-ar fi afiliat grupului condus de Gogu Puiu, aspect ce nu reiese din dosarele penale pe care le-am consultat (Constantin Voicescu, *Oameni ai Bisericii în rezistența anticomunistă din munții și codrii României*, în „Analele Sighet", vol. 2, Fundația Academia Civică, București, 1995, p. 284).

[5] AMJDIM, fond Penal, dosar 20978, vol. 2, f. 149 (adresă a Securității Constanța către centrala din București din 27 august 1949, în care se mai precizează că „în prezent este în cercetări la DRSP Constanța). Constantin Voicescu, *loc. cit.* susține data de 18 iulie 1949, informație care a fost preluată în Paul Caravia coord., *The Imprisoned Church. Romania, 1944-1989*, INST, Bucharest, 1999, p. 257 și în Vasile Manea, *Preoți ortodocși în închisorile comuniste*, ed. a II-a, Patmos, 2001, p. 166.

[6] Mărturie dată de Aristide Mihăilescu, transmisă de Arhiepiscopia Tomisului. Această brutalitate este descrisă pe scurt și de părintele Constantin Voicescu, *loc. cit.*

[7] AMJDIM, fond Penal, dosar 64451, f. 97-102.

Pentru rolul său important şi apropierea sa de Gogu Puiu, anchetatorii îl vor considera organizator şi şef al grupului de rezistență din sudul Dobrogei, chiar un subordonat direct. Totodată, îi vor da şi o catalogare legionaro-fascistă, deşi erau mărturii ale altor inculpați în care se arăta foarte clar că la această mişcare de rezistență erau chemați să participe: legionari, negustori, expropriați, PNȚ-işti etc.[8].

Potrivit referatului de încheiere a anchetei, datat 1 septembrie 1949, părintele Dumitru Mihăilescu „a fost încadrat în mişcarea legionară din 1937“ şi a coordonat comitetul de conducere al bandelor subversive din sudul jud. Constanța, dându-le misiunea de a recruta elemente din rândurile foştilor legionari şi cei ostili regimului în special chiaburimea şi moşierimea“, în scopul fuzionării bandelor din sudul Dobrogei cu cele din nord şi jud. Tulcea. Astfel, părintele Mihăilescu va deveni şef de bandă subversivă, într-un lot format de Securitate din 25 de inculpați[9].

Pentru că „au inițiat, organizat şi constituit bande subversive teroriste de tip fascist paramilitar, complotând contra siguranței interioare a statului“, inculpații în frunte cu părintele Mihăilescu, era învinuiți de „crimă de uneltire împotriva securității interne a RPR“, faptă prevăzută şi pedepsită de art. 3 din Legea nr. 16/13 ianuarie 1949[10].

La 21 octombrie 1949, părintele Dumitru Mihăilescu era condamnat de Tribunalul Militar Constanța în lotul 2 al bandelor subversive teroriste din regiunea Dobrogea“ la muncă silnică pe viață şi 10 ani degradare civică[11].

Omorît de Securitate

La puțin timp după condamnare, părintele Dumitru Mihăilescu avea să treacă la cele veşnice. Împrejurările care au condus la decesul acestuia sunt controversate. În suplimentul revistei „Renaşterea“, al Arhiepiscopiei Clujului, apărut în 1995, aflăm că părintele ar fi fost ucis în februarie/martie 1950 la Securitatea din Timişoara[12],

[8] ACNSAS, fond Penal, dosar 173, vol. 1, f. 12-13.

[9] AMJDIM, fond Penal, dosar 64451, f. 77-79.

[10] Ibidem, f. 25-26.

[11] Ibidem, dosar 64451, f. 1-2.

[12] *Mărturisiri de după gratii. Slujitori ai Bisericii în temnițele comuniste*, supliment al revistei „Renaşterea“, Cluj-Napoca, 1995, p. 50. La prima vedere, informația se pare că a fost preluată din „Memoria, revista gândirii arestate“, nr. 12, 1994, p. 135. La fel se susține în Paul Caravia coord., *The Imprisoned Church. Romania 1944-1989*, INST, Bucharest, 1999, p. 257.

față de Constantin Ionaşcu, care în lucrarea sa susține că ar fi fost „executat“ în noaptea de 9 spre 10 martie 1950 în „trenul morții Aiud-Timişoara“[13]. Asupra acestei ultime ipoteze se opreşte şi Cicerone Ioniţoiu, care susține: „Un caz deosebit s-a petrecut în aprilie 1950, când printre cei 83 de deținuți politici, a fost ridicat din închisoare şi preotul Dumitru Mihăilescu din comuna Ciocârlia, județul Constanța (el fusese judecat cu partizanii din Babadag şi transportat la Timişoara pe baza faimoasei dispoziții 10.007 din martie 1950, dată de Nicolschi). A trecut prin fața plutonului de execuție pe 4 aprilie 1950, iar moartea a fost înregistrată după 7 ani“[14].

De o părere complet diferită este Vasile Manea, care în lucrarea sa privitoare la clericii întemnițați, precizează că părintele Mihăilescu „a fost ucis în închisoarea din Piteşti“[15].

Însă, în dosarele penale pe care l-am consultat am putut găsi o simplă adeverință eliberată de Sfatul Popular al oraşului Piteşti, prin care certifică decesul părintelui Dumitru Mihăilescu, în vârstă de 35 ani, la 23 martie 1950, de „nefrită“[16].

Prin urmare, se exclude decesul părintelui la Securitatea din Timişoara sau în „trenul morții“. De asemenea, este exclusă moartea părintelui în aprilie 1950, de vreme ce era deja înregistrată în registrul stării civile de la Sfatul Popular din Piteşti. Aşadar, părintele Dumitru Mihăilescu a murit, potrivit adeverinței amintite mai sus, în penitenciarul Piteşti, la 23 martie 1950[17]. Cât priveşte cauza decesului, la prima vedere se poate spune „nefrită“, însă aici pot fi dubii, atâta vreme cât aceste diagnostice de multe ori erau fictive.

[13] Constantin Ionaşcu, *Rezistența anticomunistă din Dobrogea*, Constanța, Editura Ex Ponto, 2000, p. 361.

[14] Cicerone Ioniţoiu, *Cartea de aur a rezistenței româneşti împotriva comunismului*, vol. I, Hrisovul, 1995, p. 366.

[15] Vasile Manea, *loc. cit.*

[16] AMJDIM, fond Penal, dosar 20978, vol. 2, f. 270.

[17] Ca un argument în plus sunt şi datele din lista cu cei decedați în detenție întocmită de Securitate la sfârşitul anilor '60 (ACNSAS, fond Documentar, dosar 73, vol. 1, f. 39, publicată de Ion Bălan, *Lista persoanelor decedate în gulagul românesc. 1945-1964 (II)*, în AT, an IV (1996), nr. 2-3 (11-12), p. 207) – unde se arată că locul decesului este Piteşti. La fel susține Dumitru Bordeianu în, *Mărturisiri din mlaştina disperării*, ed. a II-a, Bucureşti, Editura Scara, 2001, p. 427.

Ce înseamnă să fii român?

Libertatea noastră nu este una de esență, astfel că determinațiile ne sunt, cumva, dinainte date şi ne atestă ca ființe atârnând de un dincolo *la care nu avem acces decat „prin ghicitură“. Omul nu-şi poate alege locul în care se naşte, limba în care trăieşte, cultura căreia îi aparține; omul este însă, într-un sens, liber pentru că nu poate fi decât o „închidere ce se deschide“, aşa cum îi plăcea lui Noica să spună.*

Paul-Gabriel Sandu

Ce înseamnă să fii român? Înseamnă să nu fi ales să fii român, iar un asemenea răspuns la întrebare ar conduce la afirmația că România este țara celor care nu au ales să fie români. Pentru a da un răspuns cu privire la ce înseamnă a fi român trebuie să înțelegem mai mult decât atât. Înseamnă să ne asumăm cultura română, plasându-ne un pas în afara ei; *acest lucru* trebuie să se producă într-un fel sau altul în sensul acelei dedublări heideggeriene: a iubi înseamnă a te transforma în obiectul iubirii tale rămânând în acelaşi timp tu însuți.

Din nefericire, cultura noastră nu poartă stindardul culturii europene. Din motive mai mult sau mai puțin întemeiate, cultura română, „în totul de cuvânt al ei“ sau, într-un sens nichitian, în totul de „necuvânt“ al ei, a fost marginalizată, nesocotită, rar luată în seamă. Încercând să soluționăm această problemă, vom răspunde în acelaşi timp la întrebarea esențială a românității...

Poate cel mai important motiv pentru care cultura română nu ocupă locul pe care îl merită în rândul culturii europene este dificultatea care se dovedeşte de multe ori o imposibilitate de a traduce din limba română în altă limbă. Dacă vorbim despre poezie-trofeul culturii noastre ne dăm seama cât de mult s-ar pierde prin traducerea oricărui vers de-al lui Eminescu, Arghezi, Blaga sau Nichita. Nu ştiu cum s-ar putea traduce: „Niciodată toamna nu fu mai frumoasă/ Sufletului nostru bucuros de moarte“ sau „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată“ – păstrându-se miracolul pe care-l presimțim rostind aceste versuri. Farmecul limbii române în care „s-au stratificat toate neîmplinirile acestui neam“, cum atât de frumos spunea Noica, rezidă şi în faptul că accentul poate cădea pe orice silabă a cuvântului, şi pentru poezia română asta e o binecuvântare de care poezia franceză nu se poate bucura, accentul căzând monoton, ca o aspră lovitură de daltă, pe ultima silabă a cuvântului. Dacă unui orb ai putea să-i explici culorile, dacă l-ai putea face să tresară presimțind un apus de soare, atunci ai putea traduce şi poezia română, cu bogata ei muzicalitate a cărei culme a dat-o Eminescu, în franceză şi în orice altă

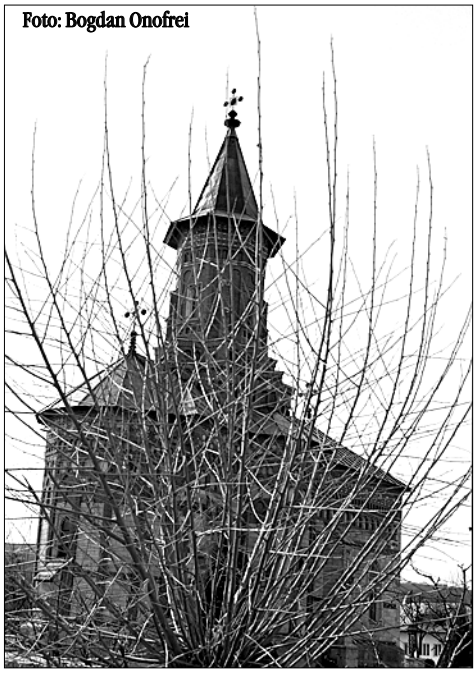

Foto: Bogdan Onofrei

limbă a pământului. Într-o scrisoare trimisă fratelui său, Cioran îi mărturiseşte că în toată poezia franceză nu există un poem precum „Luceafărul“, dar că tradus s-ar pierde totul. „Dor“ sau „jale“ sunt cuvinte fără echivalent în alte limbi, şi atât de aproape de sufletul românesc, iar expresii oximoronice de felul „suferința [...] dureros de dulce“, „farmec dureros“, „dulce jele“ – asta ca să nu dăm decât exemple din poezia eminesciană – pot fi transformate în alte limbi aşa cum albul zăpezii dispare ca şi când nici n-ar fi fost vreodată, o dată cu topirea zăpezii.

Lăsând la o parte poezia, în orice încercare de a traduce o piesă de teatru a lui Caragiale sau un roman de-al lui Sadoveanu ne vom izbi de acelaşi zid indeleabil. Jocul de cuvinte, farmecul limbajului personajelor, greşelile sau văicărelile lor sunt prin excelență intraductibile şi aşa vor rămâne oricât am răsuci cuvintele altei limbi, pentru orice traducător-prestidigitator. S-ar mai putea face încă o observație care să servească drept argument pentru ideea anterioară, aceea că cel mai tradus scriitor român este Liviu Rebreanu, scriitor care a renunțat la intimitatea cu limba, care a ales sa fie „bolovănos, dar adevărat“, cel care a promovat anticalofilia ca pe o condiție de a fi a romanului realist sau naturalist.

Analizând câteva cuvinte pe care le consideră vocabule dialectice de ordinul întâi, în special acea negație care nu neagă, acel „ba“, cuvânt îndelung căutat de Hegel, Constantin Noica încheie exprimând atât de frumos un gând care ne-a trecut poate tuturor prin minte: „Am face un serviciu omenirii dacă am învața-o limba română“. Acelaşi filosof român, analizând atât de frumoasa vorbă populară, „ne paşte gândul“, credea că e mai lesne să spunem că suntem gândiți, că simțim de multe ori că n-am spus totul, adică simțim că acel tot, acea consistență pe care gândul o are dincolo de noi, nu s-a rostit în completitudinea ei prin noi. Oare un român poate fi gândit de altceva decât de un gând românesc? N-am putea crede asta. Astfel, pe orice scriitor român îl caracterizează un anumit fel de raportare la scris, dar şi la problemele esențiale ale vieții, un mod aparte care poate fi regăsit în buna măsură şi la Cioran

Foto: Bogdan Onofrei

sau la Ionescu, cei care au ales o altă cultură revoltați de mediocritatea acesteia

„Dacă aş fi fost francez aş fi fost poate genial“, afirmă nemulțumit şi frustrat Ionescu, o afirmație care, în contextul discuției prezente, capătă o semnificație majoră. Acestei afirmații i s-ar putea alătura o alta: „Să fii român înseamnă să ai prea multă apă în sânge“, Emil Cioran, un alt revoltat de condiția lui, poate tocmai aceea de a fi român fără să fi ales să fie, dar pe de altă parte, o interpretare distinctă ar putea fi dată acestei poziții, una prin care aceasta va găsi să se raporteze în alt fel la afirmația făcută de Ionescu. Pentru Cioran asta era suprema formă de patriotism, aşa cum pentru un literat francez, singurul fel de a iubi Franța acelor vremuri era s-o deteşti.

Analizând însă afirmația lui Eugen Ionescu, ceea ce putem imediat constata este nemulțumirea lui de a face parte dintr-o cultură mică, marginalizată, care n-avea cum să ofere mijloacele unei afirmări la nivel mondial, aşa cum o putea face, spre pildă, cultura franceză. „Sufăr incomensurabil că nu sunt cel mai mare poet al Europei“ este replica aceluiaşi scriitor care avea să devină cel mai mare creator de teatru absurd al Europei. Însă şi aceste cuvinte au un substrat care exprimă, dincolo de revolta față de apartenența la cultura română, dimensiunea metafizică a neliniştii unui om care a exprimat atât de bine fără-de-sensul. „Dacă aş fi asistat la facerea lumii aş fi fost un om mult mai liniştit astăzi“ – e o afirmație care demonstrează că revolta lui nu e de fapt față de condiția de a fi român, de a aparține unei culturi pe care o desființează în *Nu,* după care, dezamăgit de finalitatea jocului, neagă ceea ce a negat, recunoscând că poezia lui Arghezi nu e fadă şi că Barbu nu e un simplu făcător de versuri. Ci revolta lui e față de condiția, mult mai largă, de om supus morții, „spânzurând între infinit şi neant“, „venind de nicăieri şi ducându-se niciunde“, o revoltă din care izvorăsc fecund toate formele de negație pe care Ionescu şi le asumă, ca o contrazicere a propriilor sale cuvinte: „Dacă există Dumnezeu de ce scriem, şi dacă nu există de ce scriem?“.

Faptul că nici Cioran, nici Ionescu nu au putut renunța la faptul de a fi români, că nu au putut sau nu au vrut să se dezică o dată pentru totdeauna de românitatea lor o dovedesc numeroase lucruri. Eugen Simion mărturisea că aproape în fiecare dimineață, Cioran – cel căruia îi era atât de teamă să nu se dezacomodeze de sintaxa franceza – şi Ionescu vorbeau la telefon românește. Simțeau nevoia unei intimități cu această limbă, limba noastră, dar şi limba lor. Şi dacă ne gândim că Ionescu s-a autointitulat „huligan“ şi a solidarizat cu mişcarea de la Bucureşti şi că Cioran, cel care a refuzat atâtea premii sau apariții televizate, a fost de acord să ofere un interviu pentru televiziunea şi în limba română, avem adevărata imagine a românității lor. Să fii român înseamnă să nu poți renunța uşor la asta!

Mircea Eliade, coleg de generație al celor doi, de o cu totul altă natură sufletească decât marii nihilişti ai secolului trecut, avea şi un alt fel de a se raporta la românitate, la țara şi la limba ei. Eliade a fost dintre cei care şi-au afirmat cu tărie românitatea până la sfârşitul vieții, a vorbit despre România, folosind cuvântul „acasă“, a scris o mare parte din opera folosind limba română. Bucureştii au fost pentru el „rezervorul de sacru“, un spațiu magic, aşa cum apare el în *La țigănci*. În mod sigur această atitudine față de românitate a fost influențată de modul în care îşi percepea condiția de om şi de scriitor, altfel decât ceilalți doi scriitori, de felul în care percepea şi înțelegea timpul, lumea, cu totul altfel față de Ionescu şi Cioran care erau măcinați de absurd şi de gol, de neantul uneori bacovian, de timpul mişcându-se heraclitean, de imposibilitatea de a fi pur şi simplu. Eliade a aderat într-o mai mare măsură la condiția de român tocmai pentru că a găsit condiția de om drept una privilegiată, deschisă oricărei deveniri – folosindu-ne de termenii nicasieni – chiar şi celei „întru ființă“.

Ce e România astăzi? Spunea cineva că omenirea e alcătuită mai mult din morți decât din vii... Cred că la fel se întâmplă şi cu țara asta care nu e nimic fără trecutul ei. Acest trecut trebuie asumat, căci este ceea ce ne leagă, ne face să fim ceea ce suntem. Trebuie să ne păstrăm identitatea! Dacă vorbeam la început de limite, pentru a duce mai departe cultura română trebuie să facem apel la nelimitele noastre. Căci a fi român înseamnă să simți mereu nevoia să te întorci acasă, în țara ta, în limba ta, să-ți fie dor de ele atunci când le părăseşti şi să te regăseşti pe tine o dată cu ele.

Restul e risipire.

Destinul lui Paul Goma – onoarea sentimentului de a fi român

Mariana Sipoş, Destinul unui disident: PAUL GOMA, cu un studiu de Iuliu Crăcană: „Paul Goma – Dosarele de securitate“, *Bucureşti, Editura Universal Dalsi, 2005*[1].

Flori Stănescu

„...acest fel teribil şi tragic în care un popor întreg abdică de la dreptul lui de a rezista la ceva atât de inuman, atât de crud şi de degradant cum este o dictatură totalitară.“ (Mario Vargas Llosa)

„Paul Goma este unul din oamenii minunaţi ai acestui pământ şi nici un efort făcut pentru el nu e prea mare. E chiar un privilegiu cărora nu multora le e dat“. (Mariana Sipoş)

Primul citat reproduce spusele celebrului scriitor, în interviul acordat Marianei Sipoş la Madrid, în august 2005. Cel de al doilea redă o parte a unui mesaj electronic al Marianei Sipoş către mine (23 februarie 2006).

În iulie 2005, la Paris, Paul Goma îi răspundea jurnalistei: *„Dacă spunem mereu, cu bună dreptate, că Securitatea este criminală, se pierde din vedere contribuţia noastră, chiar a victimelor.“*

Iată trei citate suficiente pentru a amorsa discuţia noastră în jurul cărţii de faţă.

Destinul unui scriitor este acela de a depune mărturie. Căci, cine este *acest* Paul Goma, după cum se întreba Eugen Ionescu? El este, după cum răspunde tot Ionescu: *„pur şi simplu un scriitor, acest animal care povesteşte ceea ce ştie...“*. Adică ceea ce ar fi trebuit să facă scriitorii generaţiei sale (sau, în chiar stilul lui Paul Goma, putem spune: hai, nu toţi, măcar 20; dar, ne-am fi mulţumit şi cu trei!)

În scrierile sale, Paul Goma vorbeşte despre *martori* şi *a depune mărturie*, despre *normalitatea* scriitorului care a rămas ancorat cu demnitate în realitatea zilelor lui. Ca orice muritor, omul demn este supus greşelii, dar să faci din când în când aprecieri eronate nu-i totuna cu a oculta şi deforma intenţionat adevărul.

Îmi permit să spun: dacă Paul Goma nu ar fi suferit atât de mult, încă din copilărie, dacă nu ar fi fost atât de nedreptăţit de fraţii lui români, nu am fi reuşit să conştientizăm cât suntem de meschini, cât de puternic este spiritul nostru de conservare, cât de mult ne dor ochiurile din plasa relaţiilor sociale şi profesionale, cât suntem de principiali doar atunci când nu avem nimic de pierdut – ba, chiar dimpotrivă! Şi cât de incapabili suntem să reacţionăm ferm, fără să stăm prea mult pe gânduri, atunci când gravitatea momentului o cere.

Pe măsura trecerii timpului devenim mai conştienţi, stăm mai bine pe picioarele noastre şi sunt din ce în ce mai mulţi cei care se comportă în acest fel. Unii se conving că au greşit votându-l pe Iliescu (pentru că C.V.T. ar fi fost mai rău!!!); alţii că l-au schimbat cu Băsescu, şi ce păcat este că nu mai există partid naţional-ţărănesc în arena politică etc. etc. Însă, memoria noastră este precum ţărâna drumurilor de ţară sub arşiţa verii: îi frige pe mulţi la tălpi, dar nu ţipă decât câţiva. Riscând cufundarea în uitare.

[1] Lucrarea a fost propusă de Al. Cistelecan în Top literar 2005 drept „Cartea anului“, la secţiunea Publicistică – non-fiction.

Mereu ne lipseşte ceva... Acel ceva care nu se pipăie, care nu se contabilizează în kilograme de carne şi brânză, în ţoale de import, în numărul cărţilor scrise, al rebusurilor completate în autobuz şi al călătoriilor în Occident. Ceva ce îi face pe cehi, polonezi, unguri să se simtă mai bine în propria piele atunci când sunt în ţările lor, dar şi când le trec graniţele comunitare.

Poate că tocmai ceva-ul care a determinat-o pe Mariana Sipoş să scrie prima – şi singura până acum – carte despre Paul Goma. Este un sentiment înălţător să recunoşti că cel mai *curajos* om din România la ora actuală, când Paul Goma este acuzat de antisemitism, este o femeie! (Să nu mai spuneţi domnilor vreodată că femeile sunt „sexul slab" sau c-ar fi „slabe de înger!") Pentru că în România postcomunistă a anului 2006, să scrii de bine despre Paul Goma este un act de *curaj*, de *demnitate*, de *solidaritate*, de *normalitate*.[2]

De ce o carte despre Goma?

„Cu alte cuvinte, o carte despre Paul Goma. Nu o monografie în genul cărţilor didactice, rigide, consacrate scriitorilor clasicizaţi, pe care ni le impunea bibliografia şcolară, ci o carte accesibilă tuturor, cu un minim de informaţie despre Paul Goma: parte (importantă) din istoria noastră recentă şi scriitor despre care au fost puse în circulaţie atâtea dezinformări şi mistificări ale Securităţii, într-un mod atât de diabolic şi de pervers, încât persistă şi astăzi. Chiar şi acolo unde te-ai fi aşteptat cel mai puţin. Adică în elita intelectuală postdecembristă. (...) Că Paul Goma merita mai mult? Bineînţeles! Dar, dintr-un motiv sau altul, nu a fost să fie!"

Aşa delimitează autoarea cărţii termenii şi stilul în care a conceput cartea. Grabei în care a fost finalizat proiectul – pentru a nu pierde momentul celei de a 70-a aniversări a scriitorului – se datorează numărul mare de greşeli de literă şi câteva nepotriviri, care nu afectează, însă, nici conţinutul şi nici lectura. Acestea au fost, cu siguranţă, remediate în suplimentul de tiraj.

De ce o carte despre Paul Goma? Iată o întrebare care ar putea fi pusă şi la care Mariana Sipoş răspunde consistent, cu talent literar şi jurnalistic, dinamic şi, în primul rând, cu multă responsabilitate. Redesenarea traseului biografic al scriitorului, dialogurile cu acesta, argumentarea afirmaţiilor cu documente din arhivele Securităţii, ajungând la opinii exprimate despre Paul Goma şi la rezultatele unei anchete jurnalistice din ianuarie 2005, fac în permanenţă trecerea spre subiecte grave, importante, care ar trebui să iţte ample dezbateri naţionale. Cartea curge cu nerv, asemenea unui film de acţiune, în care regizorul stăpâneşte arta filmării şi conceptul scenariului.

Ca mesaj, marele merit al cărţii rezidă în recuperarea umanităţii scriitorului şi opozantului anticomunist, a luptătorului de o viaţă pentru drepturile omului – Paul Goma. Cel care a fost acoperit pe nedrept, resentimentar şi jalnic, de atâtea răutăţi şi acuze, cu precădere în ultimii ani. Iar noi, din vremea comunistă, ne-am obişnuit să reacţionăm mimetic la clişee, uitând să ne întrebăm din când în când: *Omul acesta – Paul Goma – are sau nu dreptate?*

Cartea Marianei Sipoş rotunjeşte preocupările sale anterioare: discuţiile – pe bandă audio şi video –, documentarea în arhive, vizita în satul natal al lui Paul Goma, ancheta de presă ocazionată de apariţia televizată la OTV a sinistrului securist Nicolae Pleşiţă, reconstituirea *momentului 1977* (şi) prin vizitarea fostului apartament al familiei Goma din cartierul bucureştean „Drumul Taberei".

Există în *Argumentul* cărţii o frază simplă şi impresionantă, care indică imboldul intim al autoarei: „Pentru că eu mereu aveam ceva de povestit despre Paul Goma." În timp ce lumea bună nu vrea decât să-l tacă, atunci când nu aruncă vorbe iresponsabile. Ifosele, cu pretenţii aristocratice, mofturile de vedetă şi bocancii autoritari (zvârliţi de la înălţimea diverselor scaune profesionale) ne împing pe unii dintre noi – destul de mulţi – să nu mai citim *22*-uri, *Dileme*, *Observatoare culturale* şi alte *Românii literare*. Pentru că nu mai ştim cui se adresează: autorii articolelor îşi scriu unii altora şi se citesc între ei. În orice caz, ei nu ni se adresează şi nouă, *celorlalţi*, la fel cum eludează şi propria-ne realitate. Trăim într-o ţară în care

[2] Se cuvine totuşi să precizăm că revista ROST i-a dedicat numărul său pe decembrie 2005 lui Paul Goma, în semn de omagiu pentru împlinirea a 70 de ani de viaţă şi pe cînd încă nu se stinseseră ecourile celei mai proaspete dispute publice care îl avea în centru pe „antisemitul" Goma. Am făcut-o pentru meritele lui Goma şi ca măsură a solidarităţii noastre cu un om care este prigonit pentru că spune adevărul. (n. red.)

personalităţile lipsitei de modestie culturi române şi VIP-urile (din politică, mass-media, fotbal etc.) au acelaşi tip de comportament: le place foarte mult puterea-cu-orice-preţ. Pe parlamentari i-am ales noi, pe principiul reprezentativităţii (aşa suntem, aşa ne reprezentăm!), dar pe liderii culturnici, nu! Ei îşi ridică singuri statui. Să şi le ridice, dar să nu mizeze că vom pune umărul ca să nu li se clatine soclul!

Răzgîndiri „prietenești"

Într-un recent număr al *Dilemei vechi* (110/3-9 martie 2006), cunoscutul psihiatru şi scriitor Ion Vianu spune: *„În 1977, faptul că am putut vorbi liber a fost extraordinar. O uşurare fantastică, o plăcere în sensul cel mai strict al cuvîntului. Atît de mare încît, la un moment dat, deşi eram pe plecate, nu înțelegeam de ce mai vreau să plec. Atît de bine mă simțeam, ca om liber, într-o țară a constrîngerii."* Pentru a configura mai bine atmosfera de „libertate" a anului 1977, continui tot cu I. Vianu, citat de Mariana Sipoş: *„Începui a mă duce zilnic la soții Paul şi Ana Goma. A mă putea apropia de ei, oameni care de ani de zile isprăviseră cu ambiguitatea, care aveau curajul în acea societate contaminată de minciună până în ultima ei fibră să spună ce gîndesc şi să acționeze precum vorbeau era pentru mine o supremă consolare;* ***Paul era un om despre care puteai spune, în primul rînd, că ceea ce îl caracteriza era iubirea adevărului*** [subl. m.]*."* (p. 237)

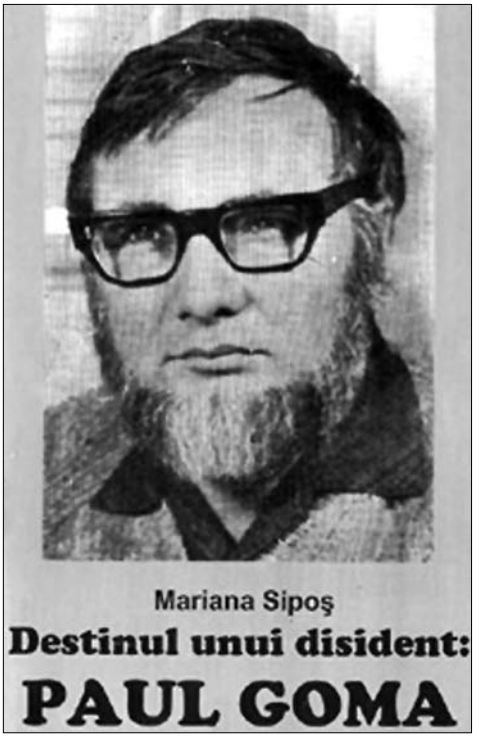

Revenind la discuția reprodusă în *Dilema veche*, trebuie citată şi întrebarea Simonei Sora, care a generat un răspuns cel puțin bizar:

„S.S.: *Dvs. înțelegeți, ca om care a fost foarte apropiat de Paul Goma, ce se întîmplă cu el acum? Cred că, aşa cum nu a fost înțeles atunci, probabil nu este nici acum înțeles. Sau e ruptura atît de mare...*

I.V.: *Sînt dezolat de ceea ce se întîmplă cu Paul Goma, pentru că, atunci, în 1977, demersul lui Goma mi s-a părut salutar. Dar faptul că acum adoptă teze de extremă dreaptă şi că este într-o opoziție sistematică cu absolut tot ce se întîmplă diminuează valoarea actelor lui anterioare. Spunem despre el că e un* ***Neinsager****, un negator total, universal. Deci asta introduce un dubiu asupra negației lui de atunci, ceea ce pe mine mă afectează..."*

Este greu de pătruns cum poate diminua atitudinea actuală (în fapt, dintotdeauna aceeaşi!) a lui Paul Goma *„valoarea actelor lui anterioare"*. Aceasta poate să însemne două lucruri: că interpretăm trecutul în funcție de idiosincraziile prezente ori că suntem invitați să ne însuşim etichetele lipite de Securitate: *„Goma nu reprezintă nimic/prin spiritul de frondă afişat urmăreşte realizarea unor interese personale dubioase/Paul Goma nu este o personalitate în lumea scriitorilor/ în mediocritatea lui/ indivizi de teapa lui Paul Goma etc."* (documentele din care am citat sunt incluse în cartea M. Sipoş).

Nu cumva este obligatoriu să ne întrebăm de ce a construit Securitatea un dispozitiv atât de impresionant pentru anihilarea unui singur individ: neînsemnat, dubios, lipsit de talent, *...nebun*? Cu alte cuvinte: Paul Goma în 1977 nu a fost un apărător veritabil al drepturilor omului, ci un negator total, aşa cum astăzi este „diagnosticat" ca antisemit. Însă, documente interne ale Securității, reproduse în cartea Marianei Sipoş, confirmă ceea ce se ştie: Paul Goma a reuşit să zdruncine stabilitatea regimului ideologic de la Bucureşti în 1977, atrăgând intrarea în dispozitiv a unei

părți însemnate din aparatul represiv în scopul calomniei, izolării, marginalizării, distrugerii imaginii umane şi profesionale şi anihilării sale.

Să ne mai întrebăm?

„De ce este atît de urît Paul Goma de către inteligheția română? Ce nu i se poate ierta? De ce, de la injurie, delațiune, conspirația tăcerii şi retur, s-a încercat şi se încearcă orice mijloc de anihilare simbolică (anihilarea fizică a încercat-o, din fericire fără succes, Securitatea, prin agentul Haiducu)? Insistînd în anihilarea lui Goma, inteligheția îşi dezvăluie un enorm complex. L-aş numi complexul reprezentativității ilegitime pentru societatea civilă. (...) Autoritatea lor morală e şubredă, se bazează pe consensul tacit de a nu tulbura apele de dinainte de '89 (şi, vai, de după). Paul Goma le-a tulburat, dezvăluind laşități de nebănuit la fețe atît de subțiri, egoisme care au năruit orice speranță de solidaritate, ignominii frapante într-o relație de presupusă prietenie, păcate omeneşti, prea omeneşti, poate acceptabile, de iertat într-o lume normală, dar care, în comunism, au descurajat mişcările de anvergură, lăsîndu-i singuri şi la discreția regimului pe inițiatori. Lucrul acesta nu-l uită nici Goma – cum să-l uite? ar fi similar cu a-şi bate joc de sine însuşi –, nici inamicii săi." (O. Nimigean, *Goma. Paul Goma. Nici mai mult şi nici mai puțin*, în revista electronică „Tiuk!": *www.tiuk.reea.net* şi în revista „Timpul", dec. 2005)

„Clubul" intransigenților

Ca şi în 1977, Paul Goma rămâne un solitar. Pentru că firavele semne de solidarizare sunt mai degrabă recuperări ale unei demnități individuale, terfelite – cu voia noastră – înainte de 1989. Decizia Marianei Sipoş de a publica în cartea de față răspunsurile primite cu ocazia anchetei de presă din ianuarie 2005 (inițiată de jurnalistă în urma emisiunii televizate din 19 ianuarie, în care generalul de Securitate Nicolae Pleşiță a fost lăsat de către moderator să se lăfăiască, fără nici o constrângere impusă de deontologia jurnalistică) este salutară. Majoritatea celor care au dat curs cererii sunt scriitori, câțiva ziarişti/scriitori, patru analişti politici, un medic, un medic-scriitor, un om politic (dar nu de la rampă!) şi un profesor universitar. Din cei aproximativ 70 de contactați prin *e-mail* au răspuns numai 21. Toate răspunsurile sunt la obiect, referindu-se la prestația securistă a securistului Pleşiță. Câteva sunt mai *supărate*. Singurul care aduce vorba, în context, de relansarea „Punctului 8 de la Timişoara" este Andrei Dimitriu, vicepreşedintele PPCD (*punct* introdus în platforma-program de PNȚ, pe vremea când încă mai era... un partid), convins fiind că acesta ar putea contribui la „igienizarea" societății româneşti.

Unul dintre repondenți, scriitorul Daniel Vighi: *„Avem obligația morală şi civică să recunoaştem cu toții faptul indiscutabil că Paul Goma este cel mai redutabil şi curajos disident anticomunist pe care l-a avut cultura română. (...) m-am mulțumit să rezist cultural, mi-am construit un alibi asemenea colegilor mei de generație, şi am petrecut după aceea ani de zile în ură şi dispreț neputincios la marginea oraşului şi am tot încasat pumni în conştiință şi constat că-i încasez şi azi. (...) Bătaia administrată lui Paul Goma a fost doar fizică, a noastră a fost una morală. Nici măcar nu simt nevoia să-i întorc lui Nicolae Pleşiță vorbele cu care el «a insultat, calomniat şi înjurat la propriu pe Paul Goma» pentru că acesta nu poate fi insultat, calomniat şi înjurat de torționarul său, mama ei de viață pe care am trăit-o."* (p.200-202) Nu este doar un răspuns punctual la un chestionar care funcționează, vrând-nevrând, după reguli statistice. Ci un admirabil act public de căință din partea unui om care se face vinovat de *„admirație vinovată"* şi care îşi îndeamnă confrații să depăşească *„principial animozități sau inconforturile pe care pozițiile tranşante ale lui Paul Goma le-au putut stârni în anii de după revoluție în mediile culturale."*

Dar să nu ne mai mirăm că Goma este *unic*. La mai puțin de o lună distanță, scriitorul Daniel Vighi a alunecat din poziția de principialitate, descoperind că *„cel mai redutabil şi curajos disident anticomunist"* a *devenit* „antisemit".

Spune Radu Portocală în răspunsul său la ancheta inițiată de Mariana Sipoş: *„Prea multe acceptări s-au acumulat din 1990 încoace, prea multe legi proaste, prea mulți indivizi murdari au fost iertați sau chiar spălați (şi, nu o dată, cu ajutorul inconştient al «societății civile»), prea des memoria s-a lăsat condamnată la tăcere. Am fost, împreună cu alții şi în repetate rânduri, acuzat de*

intransigență. Adevărul e că, în România, intransigența a fost ocupația semi-clandestină a unui grup mult prea restrâns – un fel de club al pestiferaților. Un Pleșiță nu putea, astfel, decât să se simtă asigurat." (p. 215)

„**Intransigent** – care nu se abate de la o anumită linie adoptată, care nu acceptă concilieri sau compromisuri; incoruptibil. V. *neînduplecat*. – din fr. **intransigeant**. (Cf. DEX)"

Așadar, gesturi care nu reușesc, iată, să se închege într-un proiect alternativ viabil, pornind de la principii și urmărind firul lor. România este o țară a bisericuțelor elitiste, a găștilor, a cluburilor găscoase, a matrapazlâcurilor și intereselor găinărești, a idealurilor spulberate, în care azi spui una și mâine fumezi alta.

Acasă la Paul Goma

Acasă – la Paul Goma – este cald și primitor, este înmiresmat și profund, te simți ca într-un castel fermecat, invincibil, care impune teamă și, deopotrivită, respect. Nu mai ai sentimentul unei limbi insuficient lucrate, limba unui popor mic și lipsit de ambiții. Căci el o împinge în marea literatură.

Cartea Marianei Sipoș reconstituie, cu multă căldură și fior liric, acel acasă al copilăriei basarabene, atât de scurtă și de necăjită, dar, totuși, atât de vie și bogată, luminată de multiplele perspective oferite de *calidor*. *Memoria* lui Paul Goma este ocrotită cu tandrețe și speranță de românii basarabeni care știu cine este acesta și cine sunt ei înșiși. Așa cum este Valentina Savițki. O necunoscută profesoară din satul basarabean, prăfuit și uitat de lume – Mana, care le vorbește copiilor despre Goma și despre ce reprezintă el pentru satul lor. Unde este așteptat în fiecare an pe 2 octombrie, chiar dacă această așteptare nu este decât o duioasă, o firească și legitimă formă de *identificare* în absență. Așa cum o fac Andrei Vartic și Oleg Brega. Așa cum o fac alți mulți basarabeni și bucovineni, necunoscuți nouă, românilor din România, pentru că nu ne pasă de soarta lor.

„Țara lui Paul Goma este literatura română, care are nevoie și de Paul Goma, și de cărțile lui.", spune atât de frumos Bedros Horasangian în recenta recenzie dedicată cărții Marianei Sipoș. („Țara lui Paul Goma", în *Ziua*, 11 februarie 2006)

Iar, pentru Paul Goma *acasă* este în limba română, născătoare de literatură și de istorie, deopotrivă! Atunci când *țara* nu i se mai întinde până în calidorul casei din Mana, el se simte *acasă* pe balconul cu flori și leuștean al apartamentului închiriat din cartierul parizian *Belleville*. Țară pe care și-o poartă în el, pentru că vorbește graiul universal al demnității umane și al libertății. Amintindu-ne, repetând-repetând-repetându-se din '90 încoace: *acasă* este atunci când dobândești conștiința că aparții unui popor care a avut bărbăția să-și asume greșelile propriei istorii, fie că le-ai comis tu, fie înaintașii tăi. *Acasă* este atunci când te simți solidar cu semenul tău, în ciuda oricărei opreliști, *acasă* este atunci când reușești să salvezi o fărâmă de umanitate prin sacrificul tău zilnic, atunci când faci bine celuilalt ca și când ți l-ai face ție. Când nimic din toate acestea nu se (mai) întâmplă, nu-ți rămâne decât să te muți cu totul în limba română.

Mișcarea Goma

Literatura română, în forma ei „instituționalizată", nu și l-a asumat pe Paul Goma. Riscând să o contrazic pe Mariana Sipoș, trebuie spus că personajul istoric a pătruns în manualele de istorie. Lumea pare de-a-ndoaselea. Poate că era firesc să întâlnim numele și scrierile lui Paul Goma și în manualele de Limba și literatura română purtând girul Ministerului Educației și Cercetării – sau, în primul rând acolo! Dar nu este așa: istoriografia – cât de (ne)oficială ar fi – funcționează, totuși, pe criteriul „separării puterilor în stat". Pentru că autorii manualelor de istorie își iau, în genere, libertatea de a trata subiectele așa cum cred de cuviință, și nu în funcție de vulgata în uz. Pozițiile istoriografice sunt mult mai nuanțate, spre deosebire de câmpul literar în care Paul Goma este un subiect tabu. Nu poate exista o tratare a istoriei postbelice românești, în general, și a dizidenței românești și europene, în special, fără consemnarea *Mișcării Goma*, în ciuda faptului că perspectiva literară îl ocultează ostentativ. Se pare că sintagma securistă „Goma este lipsit de talent" („Goma nu este scriitor") le mai ține încă de cald celor care hotărăsc soarta limbii și literaturii române, celor care stabilesc *obiectivele* învățării în România postceaușistă și *competențele* cu iz *inte-*

grator care trebuiesc exploatate pe seama copiilor noştri. *Autorităţile* în materie de stabilire a calităţii de scriitor şi a ierahiilor în literatură îi intimidează şi pe cei care sunt puşi în situaţia de a elabora manuale şi, mai grav, pe marea masă a profesorilor din sistem care le folosesc. Aş face pariu că un profesor de istorie ştie mai multe despre scriitorul Paul Goma decât majoritatea profesorilor de limba şi literatura română, a căror cultură asupra subiectului se opreşte, eventual, la vorbe de genul „Aa, ăla care se ia de toată lumea; păi prea se ia şi el de toţi, o fi reprezentat el ceva înainte de '89 dar până şi de Manolescu, de Liiceanu... de toţi cei buni?" De parcă ar mai avea nevoie de argumente?! Sau, cum spunea, cu jumătate de gură, un bun profesor: „Vedeţi, el are dreptate, dar... acum cu tabla asta de antisemit care i s-a agăţat de gât... *ei* conduc doamnă, peste tot!" Şi profesorii (buni!, sau, mai ales ei!) au prejudecăţi, întreţinute de sferturile de adevăruri şi de nemulţumirile care răzbat din atare situaţii.

„...Liiceanu a distrus, trimiţând la topit, Culoarea curcubeului, din instinctul intelectualului fără pereche, cel cu gândire magică: spargi oglinda, dispare şi realitatea oglindită. *Astfel s-a realizat... ne-uitarea mea: prin lucrarea colegilor, foştilor prieteni, intelectualii români cotidiani."* (Paul Goma, *Jurnal*, Vineri, 10 februarie 2006, ediţie electronică, accesibilă la *www.paulgoma.free.fr*)

Gestul lui Gabriel Liiceanu nu are acoperire financiară, practică, managerială. (Nu, morală nici atât! Când? În postcomunism, în postceauşim? Când noi eram însetaţi de adevăr, să topeşti cartea atât de aşteptată a unui *clasic*, a primului, celui mai consistent şi consecvent apărător al drepturilor omului, a celui mai normal dintre români?) Dar în *încăsecurism* perspectiva se schimbă.

Oare nici unul dintre editorii de calibru din România nu s-a gândit la o ediţie completă a scrierilor sale? Fie şi numai ca imagine (a lor) ar da bine, ca să nu vorbim de înălţimea gestului, de încercarea de a-l recupera pentru români pe marele scriitor şi om care este Paul Goma.

Cum să retragi de pe piaţă şi să topeşti o carte-document, o carte-mărturie care a zguduit Europa înainte de 1989? *Le tremblement des hommes*, în traducerea editurii pariziene Seuil, a cutremurat multe conştiinţe, unele vinovate-

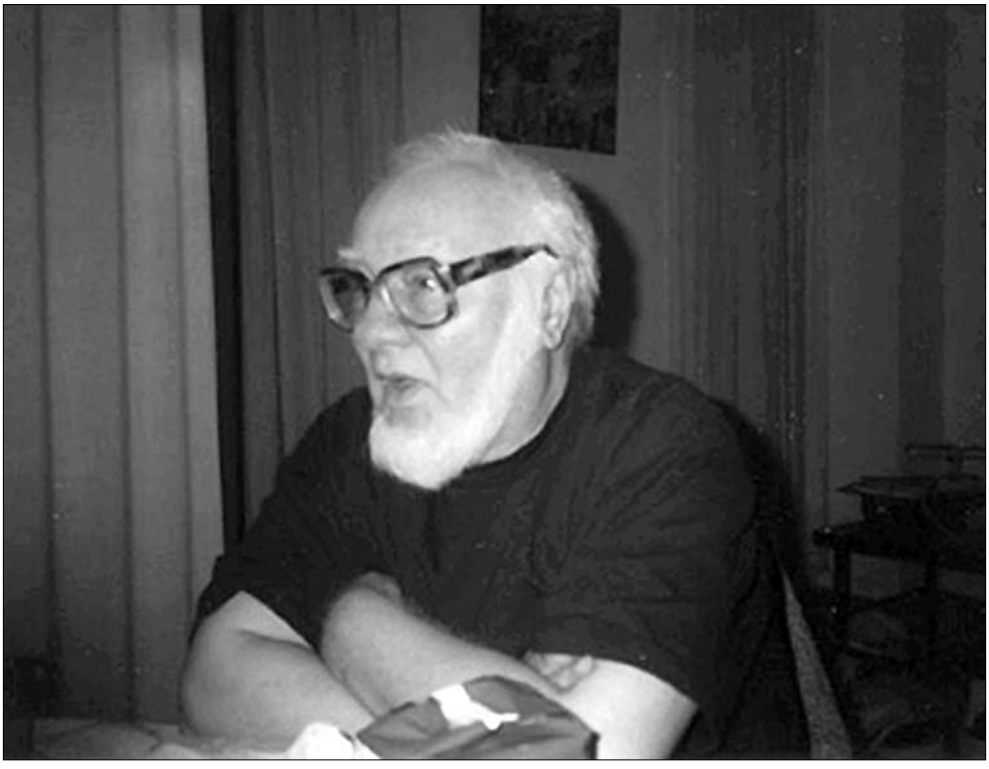

pur-şi-simplu, altele amnezice. Ne referim aici la o carte care cuprinde o întreagă *istorie* – o scurtă şi tragică mărturisire, o secvenţă cronologică restrânsă, dar care în economia, interpretarea şi înţelegerea marii istorii este esenţială: *Anul 1977 – Mişcarea Goma, cutremurul de pământ, Greva minerilor din Valea Jiului.* Trei seisme care au zdruncinat regimul de la Bucureşti, singurul care i-a cutremurat cu adevărat pe români fiind catastrofa naturală. Şi aceasta spune multe despre rezistenţa fibrei noastre morale, ca indivizi şi ca popor.

„Momentul naşterii dizidenţei în România îl reprezintă scrisoarea lui Paul Goma, din ianuarie 1977, către reprezentanţii a ceea ce avea să se numească mai tîrziu ***Primăvara de la Praga****. (...) Breşa făcută de dizidenţii din România în discursul de monolit al regimului a fost atît de importantă, încît minerii din Valea Jiului revoltaţi în 1 august 1977 îl vor lua ca reper pe Paul Goma şi se vor declara solidari cu acţiunea iniţiată de el (...)*

Dizidenţii sînt aceia care au înţeles un adevăr pe cît de simplu, pe atît de fundamental: că într-un regim al terorii simpla tăcere îi transformă pe oameni în colaboratori ai regimului, căci după expresia Regimului Minciunii şi al Terorii, «cine tace, consimte». Ei sînt cei care nu doar că rup acest «pact al tăcerii», ci încetează lanţul de ambiguităţi şi compromisuri cu Puterea. Apoi, ei au demonstrat că împotriva logoreei şi logocraţiei deversate de Partid prin limba de lemn singura victorie posibilă nu poate fi decît aceea prin cuvînt. La acest nivel poate fi stabilită fără greş victoria lor asupra regimului: aceea a cuvîntului purtător de sens, în totală opoziţie cu neantul limbii de aparat.

Asumîndu-şi în mod conştient riscurile de a susţine nişte principii şi a se lupta în mod transparent şi nonviolent pentru ele – de cele mai multe ori împotriva oricărei speranţe –, ei au arătat nu doar că rezistenţa împotriva Răului este posibilă, ci şi că este singura atitudine morală şi eficace din punct de vedere politic faţă de un regim care nu-şi alege mijloacele pentru a-i distruge.“ (Mircea Stănescu, *Despre dizidenţă în România comunistă (1977-1989), Sfera Politicii*, nr. 106/2004, citibil şi pe *www.gid-romania.com*)

De aceea, o concluzie se impune de la sine (este chiar la îndemâna oricui a citit cu responsabilitate şi bună credinţă scrierile lui Paul Goma): dacă regimul comunist, Ceauşescu însuşi!, s-a simţit scuturat în tragicul an 1977 de *un singur om*, este oare necesar să ne mai întrebăm de ce acum, la mai bine de 16 ani de la căderea oficială a comunismului, spuma intelectualităţii *rezistente prin cultură*, devenită protipendada culturii postdecembriste, se întrece pe sine în a-l face una cu pământul pe singurul *„Soljeniţîn român“*? Cred că este. Tot ceea ce a spus Paul Goma despre ei şi *relaţia* lor cu Bestia comunistă este confirmat acum de dosarele Securităţii.

Şi, apoi:

„Ce ne-am face fără Goma? Uzînd de autocronie, am rescrie mereu şi mereu trecutul în mod avantajos pentru noi, am inversa raporturile dintre cauze şi efecte, am modifica proporţiile, ne-am substitui unor personaje care nu am fost niciodată. Dar, din fericire, Goma există, cărţile sale există, acum există şi această admirabilă ***Adameva****. (...) Cînd Goma vorbea, noi tăceam cu vehemenţă. Cînd Goma intra în puşcărie – şi sub Dej, şi sub Ceauşescu – noi ăştialalţi «rezistam estetic». Şi, iată, acum, Goma care a rezistat pur şi simplu, e valabil şi estetic! Şi, atunci, cum să nu ne apuce disperarea? Cum să nu fie Goma insuportabil? El este un reproş viu – nu degeaba se autonumeşte ironic 'Moş Reproş' – la adresa jumătăţilor noastre de măsură, a laşităţilor, cedărilor şi chiar porcăriilor noastre.“* (Liviu Antonesei, *Ce ne-am face fără Goma? Exerciţiu de admiraţie în chip de prefaţă la Adameva I*, 1995)

Iată un mesaj de maximă actualitate, dincolo de orice idiosincrazii omeneşti.

Înainte de a-l psihiatriza şi psihanaliza pe Paul Goma ar fi mult mai sănătos şi mai decent să privim în noi înşine şi să ne întrebăm: ce am făcut noi, părinţii şi fraţii noştri mai mari ca să nu abdicăm, să nu ajungem în starea degradantă în care ne-a prins decembrie 1989, aşa cum ne-a diagnosticat Llosa? Avem a ne reproşa ceva? Şi dacă da, atunci ce? De ce ne împiedicăm de Paul Goma? O să vină, fără nici un dubiu, vremea când va fi un reper esenţial, atât în istorie cât şi în literatură. Vrând-nevrând, mistificatorii, interesaţii de toate nuanţele, topitorii de cărţi şi torţionarii nu ne vor mai sufoca, iar Paul Goma va pătrunde în conştiinţa românilor şi va fi pentru noi ceea ce, poate, nici nu merităm.

Pentru o filosofie a originalității

S-a tot susținut în ultimul deceniu că perioada interbelică n-a produs mutații esențiale la nivelul gândirii metafizice. Ba mai mult, că nu se poate vorbi de o autentică şcoală de filosofie românească, idee care vizează, în principal, şcoala lui Nae Ionescu. Acestei idei discutabile din foarte multe puncte de vedere – nu vom stărui acum cu argumente punctuale asupra acestei chestiuni – i se opune într-un mod admirabil cartea Isabelei Vasiliu-Scraba Metafizica lui Nae Ionescu, în unica şi dubla ei înfățişare *(Slobozia, Editura Star-Tipp, 2000), lucrare care lămureşte multe aspecte ale metafizicii naeionesciene, printr-o analiză erudită şi atentă.*

Constantin Mihai

Valorizarea operei naeionesciene constituia o necesitate care se dorea împlinită cu atât mai mult cu cât studiul de față este printre puținele exegeze serioase asupra filosofiei lui Nae Ionescu. Este greu de imaginat cum un asemenea model a cuprins în aria sa de cercetare domenii vaste, plecând de la metafizică, teologie, logică până la materialele erudite de logica matematicii sau cele de filosofia gramaticii, aceasta pentru a nu trece în revistă decât o parte din zonele epistemologice abordate.

Studiul Isabelei Vasiliu-Scraba, divizat pe 14 capitole incitante, contribuie la o mai justă comprehensiune a gândirii filosofului român, arătând şi chiar corectând câteva dintre erorile de percepție care i s-au adus lui Nae Ionescu. Această lucrare se dovedeşte o reuşită şi datorită faptului că autoarea – o reală şi pertinentă cunoscătoare a fenomenului interbelic, în general, şi a celui naeionescian, în particular – s-a aplecat cu un instrumentar adecvat asupra personalității ilustrului magister, întocmai cum sugerase şi Vasile Băncilă. Se ştie că Nae Ionescu lucra la o carte, *Căderea în Cosmos*, o temă la care filosoful român meditase îndelung şi prin care, cum bine afirmă autoarea volumului la care ne referim, ar fi încercat să realizeze „o deconstrucție a modului obişnuit de filosofare“ (p. 8). Aceasta era o idee mai veche a metafizicianului prin care, plecând de la mitul „căderii“, putea să construiască un discurs filosofic opus tendințelor raționaliste şi experimentalist-pozitiviste ale vremii. În ceea ce priveşte aprecierea discipolilor săi, cercetătoarea decelează câteva erori care au persistat de-a lungul timpului, amplificate ulterior de către detractorii săi.

Mircea Eliade a fost primul care, într-un moment de nefericită inspirație, a lansat greşita părere potrivit căreia Nae Ionescu ar fi un filosof fără operă, un tip socratic, interesat, cu predilecție, să ghicească şi să încurajeze înclinările personale ale elevilor săi. Tot de la fostul asistent a lui Nae Ionescu se repetă, până la saţietate, că pentru cel ispitit de mrejele filosofiei, sistemul filosofic ar fi „o piatră de mormânt“. Totuşi, trebuie să remarcăm faptul că Isabela Vasiliu-Scraba comite şi domnia sa anumite erori de judecată – acest lucru nu impietează cu nimic asupra meritelor lucrării de față. În primul rând, autoarea exagerează puțin atunci când afirmă că: „Între fostul asistent şi Profesorul său era o mare deosebire de alcătuire spirituală“ (p. 10). Relația dialogică dintre maestru şi discipol s-a împlinit tocmai pe această structură spirituală dintre cei doi, nu numai pe *empathie* la nivel ştiințific. Este foarte po-

sibil să fi existat o deosebire de alcătuire spirituală între cei doi, datorată unicității persoanei umane, dar nu atât de mare, căci, astfel, întâlnirea lor nu s-ar fi produs la intensitatea la care s-a desfăşurat. Pe de altă parte, admitem ideea de „con-naturalitate“ care nu a permis urmărirea gândirii filosofice a lui Nae Ionescu.

„Odihnirea întru Eliade“ – parafrazând sintagma noiciană cu privire la „odihnirea întru Călinescu“ – ar trebui depăşită, în sensul orientării spre o gândire proprie, originală, exact cum recomandă şi Nae Ionescu.

„Din păcate însă, plicticoasa papagaliceală a câtor lucruri eronat gândite de un discipol al lui Nae Ionescu – (Mircea Eliade – n.m.C.M.) – lasă în umbră multe gânduri de o impresionantă profunzime ale aceluiaşi discipol. Întrucât cele adesea citate (fără indicarea sursei) sunt rupte dintr-un context vibrând de o mare admirație și recunoştință față de Profesor“ (p. 13-14).

Doctor în fundamentele logice ale matematicii, cu o teză intitulată „Die Logistik als Versuch einer neuen Begründung der Mathematik“ („Logistica ca o nouă încercare de definire a matematicii) – de altfel, Constantin Rădulescu-Motru l-a acuzat la un moment dat de lipsa doctoratului –, Nae Ionescu a impus în metafizică o nouă direcție, în acord cu structura interioară a celui care filosofează, în vederea asigurării echilibrului sufletesc.

„Cum bine se ştie – afirmă Isabela Vasiliu-Scraba –, Nae Ionescu va aborda probleme religioase nu numai în calitatea sa de profesor de metafizică şi de logică. Ci chiar în activitatea de ziarist. Fiindcă asemenea probleme, apărute colateral în prelegerile sale, nu de puține ori, regândite cu ocazia scrierii câte unui articol pe teme religioase. Şi invers: problemele gândite cu ocazia vreunei conferințe sau vreunui curs universitar erau menționate şi în articolele publicate în Cuvântul“ (p. 19-20).

Perspectiva creştină din care filosoful tratează condiția umană îi permite să facă câteva considerații metafizice esențiale. Problema păcatului originar este percepută prin „legea pe care a Dumnezeu pus-o după ce a creat primii oameni, ar fi exprimat însăşi condiția umană“. Prin actul de nesupunere a „legii omului“, acesta anulează caracterul neutru al cunoaşterii“ (p. 22). Procesul de cunoaştere realizează o ruptură „prin om şi pentru om“, ducând la apariția „tragediei umane“.

Soluția metafizică pe care o propune filosoful pentru a putea depăşi identitatea eu = eu este iubirea. „Funcția epistemologică a iubirii“ consti-

Foto: Doru Cătălin Vântu

tuie chiar obiectul cursului inaugural din 1919, a cărui temă va reveni adesea în preocupările lui Nae Ionescu. Dincolo de caracterul profund ontic al iubirii în platonism sau de viziunea intelectualistă tomistă care subordona activitatea iubirii celei a cunoaşterii, Nae Ionescu optează pentru soluția augustiniană care vedea iubirea ca element apriori facultății de cunoaştere şi voinței.

„Scriind în 1937 un articol intitulat „Iubirea ca act de cunoaştere", filosoful își va structura meditațiile în jurul funcției gnoseologice a iubirii, pe câteva niveluri. La început va arăta structura şi funcția metafizică a iubirii, pentru a lăsa deoparte acea interpretare care consideră că iubirea ar fi în exclusivitate o acțiune creativă, interpretare în care iubirea este plasată în domeniul activității voinței şi creației. Apoi va diferenția între „iubirea ca act de cunoaştere" şi „iubirea ca impuls creator". Aceasta îl va ajuta să plaseze contemplația, în care iubirea este drum (metodă), posibilitate de a te depăşi, impuls, în sfera iubirii ca act de cunoaştere" (p. 29).

În capitolul III „Căderea în Cosmos. Semnificația existențial metafizică a principiului creştin al iubirii", cercetătoarea analizează pertinent ceea ce filosoful român a gândit despre cele două precepte fundamentale ale principiului creştin al iubirii: dacă preceptul „iubeşte pe aproapele tău ca pe tine însuți" ține de o conlucrare între oamenii supuşi „ordinii morale", în care iubirea pentru aproape ar fi actul de iubire de la om la om, celălalt precept „iubeşte pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din toate puterile tale şi din tot cugetul tău" exprimă adevărata metafizică creştină, bazată pe actul de iubire de la om la Dumnezeu. Plecând de la interpretarea origenistă a păcatului originar, Nae Ionescu va realiza o expunere specială în cursul de metafizică din 1928-1929, când mitul păcatului originar va fi analizat din perspectiva dualitudinii metafizicii răsăritene/occidentale.

În capitolul V „*Cogito ergo sum*. Rațiunea – Judecător şi Lege", Isabela Vasiliu-Scraba încearcă să evidențieze originalitatea punctului de vedere naeionescian în privința „spiritului metafizic occidental". Este interesant de subliniat ideea filosofului asupra metafizicii occidentale, dominată de o tendință mai veche a aristotelismului de a transforma orice judecată într-o judecată predicativă. Afirmația potrivit căreia metafizica occidentală este sortită dispariției, tocmai datorită existenței în interiorul ei a unor germeni de disoluție nu ni se pare deloc hazardată, dacă ne gândim la orientarea spiritului metafizic occidental spre o cunoaştere rațională. În fond, cum bine remarcă Nae Ionescu, apariția acestei cunoaşteri raționalizante a condus la disoluția spiritului metafizic occidental şi la apariția scientismului. Diferența fundamentală dintre metafizica răsăriteană şi metafizica occidentală rezidă în modul de atitudine în fața existenței: „existența este trăită", ceea ce ar sugera „structura spirituală răsăriteană", în timp ce pentru „structura spirituală apuseană", „existența este cunoscută".

Cogito ergo sum ar corespunde, potrivit lui Nae Ionescu, lui *cogito, ergo sum cogitans*. Propoziția *sum cogitans* indică atributul pe care îl are subiectul, arătând totodată şi o mai puțin remarcată încadrare în planul existenței logice, prin care se manifestă ca evidentă racordarea de tip socratic, cu apropierea pe care ea o presupune între rațiune şi existență. Decelarea silogismului cartezian se poate face prin interpretarea lui *sum* care, la Descartes, nu este o evidență obiectivă, ci se manifestă ca ceva care se impune subiectului. La Fericitul Augustin, problema lui *cogito* apare separată de cea a lui *sum*, „putându-se constata evidența existenței necondiționate de faptul subiectiv al cugetării" (Nae Ionescu, Curs de metafizică 1928-1929, Humanitas, 1991, p.98). Autoarea, comentând conceptul Eului la Descartes, în lucrarea a doi filosofi francezi – de altfel, foarte bine cotați – Gilles Deleuze şi Felix Guattari „Qu'est-ce que la philosophie" (Paris, Editions Minuit, 1991), observă faptul că avem de-a face cu o „gândire discursivă", care pendulează între doi poli: a se îndoi şi a gândi; a gândi şi a fi. Eroarea constă în absența „obiectului de hermeneutizat", verficându-se, încă o dată, previziunea naeionesciană privitoare la disoluția spiritului metafizic occidental, aceasta întâmplându-se la o distanță de cinci decenii, într-o contemporaneitate deloc neglijabilă.

Originalitatea demersului filosofului român este evidentă, dacă luăm în considerare regândirea logicii nu pe baza reluării sistemelor clasice, ci pe baza „înțelegerii formelor pe care le-a îmbrăcat spiritualitatea omenească în decursul tim-

pului“ (p. 77) sau a metafizicii din perspectivă creştină. Despre „moda în filosofie“ cu care Nae Ionescu deschide cursul de Istoria metafizicii – drept replică la atacurile raţionaliştilor din Universitatea Bucureşti, care îl acuzau de misticism, non-conformism, precum şi de tendinţele orientalizante (e vorba de doctoratul pregătit de Mircea Eliade asupra originii misticii indiene), atacuri venite mai ales din partea lui Rădulescu-Motru –, trebuie să reţinem în linii mari că se discuta despre „o realitate istorică a metafizicii“.

Ultimul curs universitar din 1936-1938 încearcă o fundamentare a filosofiei fiinţei, sintetizând întreaga viziune metafizică a lui Nae Ionescu. Meritul Isabelei Vasiliu-Scraba constă în decelarea unei „metafizici a lui Ahile“ în care „rolul preponderent îl are sentimentul iubirii, drumul spre mântuire ar trece prin dăruirea din dragoste a unei credinţe către o comunitate“, precum şi a unei „metafizici a lui Ulise“, axată „pe calea suferinţei acceptate“ (p. 131). Încercând să realizeze un excurs despre existenţă, autoarea cărţii reuşeşte, într-un capitol extrem de incitant, intitulat „Unitatea fiinţei. Un obscur pasaj din dialogul Parmenide“, să clarifice determinarea „nimicului“ prin opoziţia lui cu „ceva“. Din păcate, pasajul 6 al dialogului platonician „Parmenide“ a rămas incomprehensibil traducătorilor.

„Aici Platon susţine – spune cercetătoarea – că Unu neexistent este, într-un fel, existent, fiindcă participă la existenţa existenţei (ca fiind ceva despre care se poate vorbi), căci el nu participă numai la existenţa neexistenţei (ca fiind „neexistent“) sau la neexistenţa existenţei (ca fiind altceva care devine nimic)“ (p. 153).

De fapt, Nae Ionescu concepe existenţa unui „altceva“ care implică „ceva“; cu alte cuvinte, trăirea metafizică, asemenea trăirii religioase, este un act noetic. Criticând atât pozitivismul senzualist, cât şi pe cel criticist, kantian, filosoful ajunge la o definiţie aforistică a fiinţei în raport cu existenţa, ea nefiind decât „un instrument de identificare a existenţei“. Formulările aforistice naeionesciene se înscriu pe linia lui Blaga, Băncilă, Vulcănescu.

În privinţa editării cursurilor lui Nae Ionescu, problema este foarte complexă, în sensul în care restabilirea textelor iniţiale ale cursurilor metafizicianului român, tipărite de foştii săi elevi între 1941-1944 a constituit o muncă enormă la care au participat Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Constantin Floru, Virgil Bogdan. Diferenţa calitativă dintre cursurile editate după moartea lui Nae Ionescu de discipolii săi şi cele editate în perioada postdecembristă este mai mult decât evidentă, cu atât mai mult cu cât „facultăţile de filosofie, devenite în comunism şcoli de spălare şi pervertire a creierelor, au reuşit să elimine aproape complet din cultura română contemporană orice şansă de apariţie a unor scrieri cât de cât filosofice, avându-i drept autori pe „specialiştii“ astfel formaţi. De cine să fie înţeleasă filosofia lui Nae Ionescu, când, în toată perioada cuprinsă între reforma învăţământului din 1948 şi decembrie 1989 s-a urmărit constant selectarea dosarelor celor care urmau să devină specialişti în ceva care se numea, impropriu, filosofie?“ (p. 185-186).

Din nefericire, nici editarea ultimului curs de metafizică din 1936-1937, sub titlul inadecvat de *Tratat de metafizică* (Editura Roza Vânturilor, 1999) nu s-a dovedit o reuşită, iar obiecţiile autoarei sunt perfect îndreptăţite. Dacă la editarea volumelor din 1942-1943, colectivul de îngrijitori

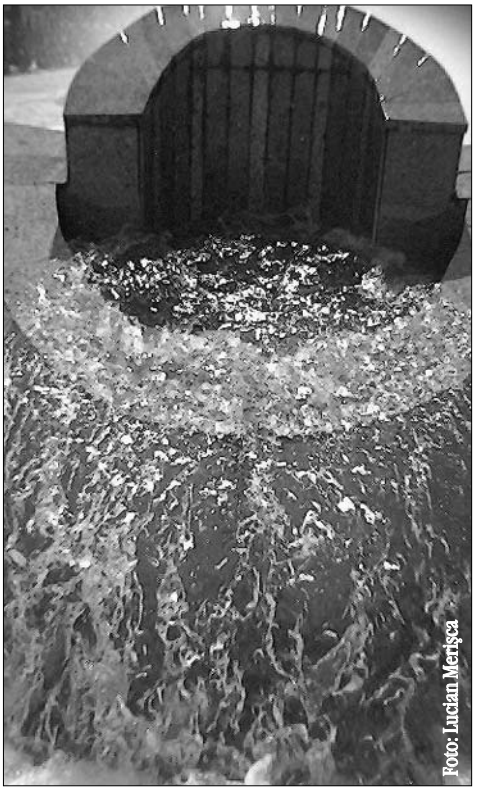
Foto: Lucian Merişca

a decis să păstreze titlurile date de Dumitru Cristian Amzăr fiecărei prelegeri, renunțând la subtitluri – să nu uităm că era vorba de elevii apropiați ai lui Nae Ionescu, profund familiarizați cu gândirea acestuia –, editorii ultimului curs de metafizică nu au ținut cont de anumite reguli de editare, propunând o „neinspirată structurare care, foarte probabil, la o rapidă citire a tablei de materii, l-a determinat pe un cunoscut om de litere, de altfel, de mare finețe spirituală, să rămână cu impresia că viziunea metafizică a lui Nae Ionescu (expusă la ultimul curs) nu este atât de grozavă pe cât i-a mers vestea în epocă şi pe cât credea un filosof de talia lui Mircea Vulcănescu“ (p. 215).

În anexa 1 „Sub pretextul unor zvonuri“, cercetătoarea prezintă cu detaşarea pricinuită de trecerea timpului scandalul care a fost declanşat de apariția articolului Martei Petreu „Istoria unui plagiat: Nae Ionescu – Evelyn Underhill“, în revista „România literară“. Ciudată a fost postura Martei Petreu care s-a erijat drept îngrijitoarea operei filosofice a lui Nae Ionescu, publicând în 1994, la editura Apostrof, o a doua ediție a „Prelegerilor de filosofia religiei“. Raționamentul Martei Petreu este fals, bazându-se pe un principiu care în logică se numeşte *ignoratio elenchi*. Dincolo de premisele discutabile de la care pleacă domnia sa – o istorie a zvonurilor, pe filiera Cella Delavrancea-Georgeta Mircea Cancicov-Georgeta Dimisianu, în demonstrarea unui plagiat – metoda autoarei este cel puțin echivocă, în măsura în care tăgăduieşte cu bună ştiință recenzia lui Barbu Zevedei din revista „Saeculum“, iulie-august, 1943.

Ceea ce omite Marta Petreu, atunci când pune în paralel texte ale Evelynei Underhill – ajunsă mai cunoscută datorită acestui scandal decât era în perioada respectivă – cu texte ale lui Nae Ionescu, este tocmai citirea cu atenție a discursului filosofului român. Să citățm un fragment cu pricina din Metafizica lui Nae Ionescu din 1928-1929, prelegerea a XVI-a: „dacă ar fi să întrebuințez o formulă care nu este a mea, pentru a deosebi magic şi mistic, aş spune că magia ia şi mistica dă“. Cum foarte bine se poate vedea din fragmentul citat mai sus, Nae Ionescu nu pretinde paternitatea teoriei cu privire la disocierea dintre mistică şi magie. Iată ce spune filosoful român într-o convorbire cu Vasile Băncilă:

„Pentru un om care gândeşte personal nu există plagiat sau influență. O idee pe care am găsit-o eu e a mea şi e originală, chiar dacă ar fi gândit-o şi scris-o trei sute de inşi înaintea mea. Ar fi bine să te convingi că realitatea nu există decât o dată şi că nimic din ce a fost nu va mai fi. Aşa e şi cu ideile. Important e: se încadrează în chip fecund în punctul meu de vedere? Contribuie la închegarea viziunii mele de ansamblu a existenței, care îmi asigură echilibrul meu spiritual“ (Nae Ionescu convorbind cu Vasile Băncilă, în „Manuscriptum“, număr special Vasile Băncilă, nr. 3-4/1998, p. 250).

Obiecția lui Barbu Zevedei nu viza nicidecum un plagiat, ci se adresa editorilor, deşi şi acesta omisese propoziția în care Nae Ionescu le comunica studenților săi că nu le spune nici o noutate în privința teoriei despre mistică.

„Ceea ce impresionează în articolul doamnei Marta Petreu – constată Isabela Vasiliu-Scraba –, publicat în „România Literară“ nu este numai faptul că îşi permite să-l facă pe Nae Ionescu „Mitică-filosof“ sau tonul nepotrivit, cât volumul de muncă zadarnică pentru a controla pe Nae Ionescu dacă povesteşte fidel când spune că povesteşte ceva ce nu-i aparține. La fel, orbirea cu care se face vinovat de plagiat, încercând – fără succes – să identifice un aşa-zis plagiat“ (p. 231-232).

În încheiere, se cuvine să amintim şi intervențiile subtile şi pline de miez ale lui Theodor Baconsky „Contra-istoria unui plagiat“, („România Literară“, nr. 6, 22-28 februarie 1995, p. 14), Ion Militaru „Trăirea ideilor“ („România Literară“, nr. 6, 22-28 februarie 1995, p. 14) şi Răzvan Codrescu „Împotriva lui Nae Ionescu“ („România Literară“, nr. 6, 22-28 februarie 1995, p. 15), intervenții care se constituie în răspunsuri elegante şi pertinente la problema aşa-zisului plagiat.

Studiul Isabelei Vasiliu-Scraba oferă o posibilitate de cuprindere a gândirii naeionesciene, deschizând totodată calea unor viitoare cercetări asupra operei fecunde a filosofului român – să amintim numai inițiativa salutară a Dorei Mezdrea de editare a „Biografiei“ lui Nae Ionescu, întreprindere ajunsă deocamdată la volumul al treilea, lucrare absolut indispensabilă analizei serioase a personalității ilustrului Magistru – care, vorba lui Mircea Eliade, mai devreme sau mai târziu va fi înțeles şi apreciat la adevărata sa valoare.

Noapte bună, Eutopia!

Mircea Platon

A sporit, în presa culturală românească, numărul celor care ți se uită grav în ochi pentru a te anunța că sunt toleranți. Am citit articole împotriva paradelor homosexuale în care eram preveniți că autorul are prieteni homosexuali. Articole împotriva B.O.R. în care ni se trâmbița că autorul e altminteri ortodox de adâncime ecumenică şi persuasiune catolică (în sensul etimologic al cuvântului). Articole împotriva românilor în cursul cărora autorii lor îmbrățișau beți de amor întreaga globulă terestră, minus România, nesocotind astfel vechea butadă cum că un adevărat cosmopolit se simte acasă chiar şi în propria țară.

Eu nu ştiu dacă am prieteni „minoritari". Nu umblu cu creionul chimic după ureche şi carnetul cooperatorului în mână pentru a ține evidența multiculturală a prietenilor. Nu practic discriminarea „pozitivă" şi nici pe cea „negativă" atunci când mă leg sufleteşte de cineva. Nu am cote de promovare. Dar nu, ultima modă e să dovedeşti cât de tolerant eşti. Toți dau de la ei, toți risipesc, toți sunt boieri. În privința moralei, credinței şi frumuseții, nimeni nu mai e negustor, sau târgoveț aprig. Nu, toți sunt toleranți. Deschişi la punga spiritului. Ca şi cum ar avea ce risipi. Ca şi cum ar fi agonist ceva. Ca şi cum „moşii şi strămoşii" noştri ar fi fost atât de ticăloşi sau atât de virtuoşi încât să se învrednicească să ne lase ceva mai mult decât o aspirație la anonimitate, nişte nădejdi de mântuire şi o statalitate pâlpâitoare. Comportându-ne ca şi cum am avea ceva de unde lăsa de la noi facem figură de Jourdain, de oameni care vor să pară mai mănoşi decât sunt, de burghezi gentilomi trăitori în vremea baronilor locali.

Eu mă mulțumesc să fiu un „huligan", „intolerant" şi „fără manere". Şi ce! Aşa începe totul. Aşa se întemeiază lucrurile. Aşa se ridică o casă: tăind, ciocănind, rindeluind. Şi eu vreau să încep ceva, nu să lichidez trecutul. Nu ambiționez să cheltui averea „babacului" (a lui „papa", dacă vreți) la Paris, cu cocotele, fie ele şi intelectuale. Nu vreau să las celor ce vor veni o țară falită şi moral şi estetic, pe lângă că economic. Nu vreau să fac evaziune spirituală, să țin dublă contabilitate morală şi estetică. Prefer să fiu un agonisitor, un negustor cinstit dar greu de prostit, care nu dă banul până ce nu s-a convins de calitatea mărfii. Vreau să trec urmaşilor – aşa cum le-am primit, dacă nu mai clare – canoanele – bisericeşti şi literare – care să le arate cât de păcătoşi sunt şi cât de curați pot deveni. Nu vreau să adaptez canoanele la căderile mele, ci căderile-mi să le ridic transformându-le în pantă de greu urcuş. Nu vreau să stăm cu toții pe fund de crater plat şi stins, ci la poale de munte.

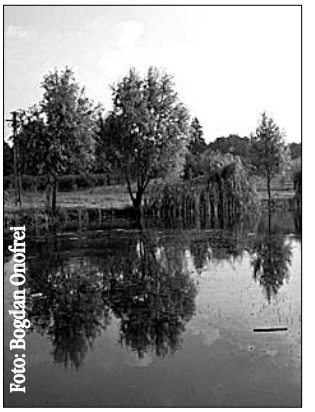

Foto: Bogdan Onofrei

Ştiu că „dăruind vei dobândi", că trebuie să dai ca să ți se dea, dar câți dintre noi au într-adevăr ce da? Suntem toleranți. Cu ce? Cu slăbiciunea noastră? Suntem risipitori. Cu ce? Cu păcatele noastre? Simplă negustorie de sentimente, idei şi suflete false, în care se păcălesc şi cei care vând pe bani calpi, şi cei care cumpără marfă contrafăcută.

Să nu ne lăsăm înşelați. Poate că, cine ştie?, ceasul istoriei occidentale anunță, prin injectatul său cuc francofon, miezul nopții. Pentru Europa o fi sfârşitul, neputința mascată-n toleranță. Dar noi, afară de faptul că ne-a trecut epoca fără ca să băgăm de seamă, abia începem. Să fim deci geroşi, tăioşi ca o dimineață de iarnă care te-nghesuie-n trup dar ți se deschide larg şi clar în fața ochilor.

Arhimandrit Iuvenalie Ionaşcu

Ispita faustiană. Aspecte ale bioeticii contemporane în lumina ortodoxiei

Părintele Iuvenalie Ionaşcu, parohul comunităţii Ortodoxe Române „Sf. Casian" din Roma şi protopopul comunităţilor ortodoxe române din Italia Centrală şi Meridională, exprimă, în această carte (Ed. Christiana, Bucureşti, 2005), un punct de vedere convingător faţă de tulburătoarelele probleme ale bioeticii. Mînuind cuvîntul simplu şi precis, ca pe un bisturiu, decupează adevărul fără dantelării de prisos şi fără preţiozităţi cărturăreşti, astfel încît să fie văzut imediat de oricine. Sfinţia Sa dă răspunsuri la întrebări de tipul: „Embrionul: «viaţă» sau «persoană umană»?", tranşează chestiunea clonării umane şi analizează pertinent documente internaţionale privitoare la drepturile omului şi la bio-medicină. **(C.C.)**

Teodor Baconsky

Insula Cetăţii. Jurnal parizian – 1991 – 1994

Astăzi doctor în antropolozie religioasă şi istorie comparată a religiilor, diplomat de succes – secretar de stat la MAE, dar avînd şi stagii de ambasador la Vatican şi Lisabona –, Teodor Baconsky are curajul să ne dezvăluie gîndurile, frămîntările şi nostalgiile sale din vremea studiilor de la Sorbona. O face în acest volum (Ed. Curtea Veche, Bucureşti, 2005). Printre rînduri, lasă să răzbată, cu delicateţe, şi tonul critic la adresa, mai degrabă, a unor fapte şi atitudini, decît a unor persoane. „N-am fost agreat (realmente) pentru că am căutat acest adevăr în afara cărărilor bătute, cu care «taberele» culturii noastre – postmoderniştii laici versus paseiştii fundamentalişti – se obişnuiseră încă din regimul trecut, dacă nu cumva din veacul anterior. Nu m-am înrolat în nici o grupare. N-am omagiat valori prestabilite: la Sibiu fiind, refuzasem pelerinajul spre Păltiniş, tot aşa cum, la Sihăstria găsindu-mă, nu cercetasem chilia Părintelui Cleopa. Nu mi-am însuşit nici figura solitarului fanatic, intoxicat de certitudini excentrice" – mărturiseşte Baconsky. **(H.B.)**

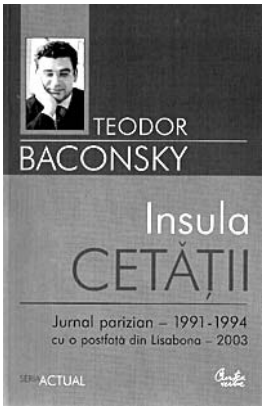

Adrian Alui Gheorghe

Poezii alese

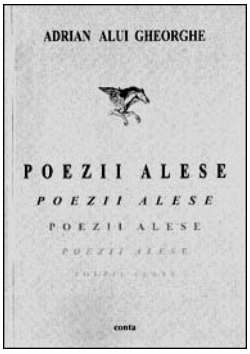

Această antologie de versuri (Ed. Conta, 2006), impresionantă prin dimensiuni şi alcătuire, este bine tradusă în limbaj critic de către Al. Cistelecan, în chiar „Cuvîntul înainte". „Ca la mai toţi moldovenii, şi la Adrian Alui Gheorghe scriitura se străduieşte să facă din melancolie o vocaţie şi o voluptate, transformînd-o în principiu fast şi dezvoltînd-o baroc. (...) Adrian Alui Gheorghe vine spre «complicitatea» sacră, mînat într-acolo de dialectica melancoliei, dar tratează fiorul întîlnirii ca pe o decădere în grotesc. (...) Dacă punem la socoteală că melancoliile lui Adrian Alui Gheorghe sînt arborescente, că ele sînt stimulate prin exasperări şi reproduse într-o scriitură sarcastic-vivace, care se ambalează pe sine spre torenţial, se poate zice, cu drept cuvînt, că poetul se înfrînează. (...) Poetul caută un ambalaj vandabil pentru mărfuri căzute în dizgraţie. (...) E o poezie cu misiune, o poezie care n-a cedat" – scrie Cistelecan. **(R.R.)**

Ierodiacon Augustin Mâzgoiu

Dor... Strigătul din adîncuri

Volumul de versuri al Părintelui Augustin Mâzgoiu de la Mănăstirea Crasna – Prahova (apărut la Ed. Anco, 2006) este o binecuvîntată ploaie de rugăciuni îndrăznețe. Autorul dialoghează cu Dumnezeu prin vers: la fiecare poem, Domnul îi răspunde prin bucuria şi întărirea sufletului. Dar dialogul acesta este în acelaşi timp şi scară, şi avertisment – date semenilor. Nu ca din partea unuia care se află deja în vîrful scării, ci ca dinspre o conştiință trează şi o fire mult luptătoare cu sine în drumul spre mîntuire. Pentru a se exprima, Pr. Augustin a ales, în chip poate surprinzător pentru unii, versul alb. Bun cunoscător al Scripturilor şi un trăitor al ortodoxiei, Pr. Augustin debutează fără emoții şi fără ambiții deşarte, cuprins de sentimentul împlinirii unei datorii. **(H.B.)**

Constantin Preda

Cartea neamului lui Iisus Hristos

Tînărul doctor în teologie şi lector universitar Constantin Preda pune în evidență în acest volum (Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al BOR, Bucureşti, 2006) însemnătatea textelor din primele capitole ale Evangheliilor după Ioan, Luca şi Matei din perspectiva teologiei narative. Şi reuşeşte să sublinieze mesajul specific al fiecărui evanghelist, fără să interpreteze un autor prin prisma viziunii teologice oferite de celălalte. Vasta sa analiză are drept scop să ne deschidă ochii asupra informațiilor importante pe care Evangheliile ni le oferă despre originea divino-umană a Persoanei Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. Profesorul Preda a pornit în acest demers de la constatarea că fiecare evanghelist a cuprins numai o parte din „lărgimea şi lungimea, înălțimea şi adîncimea“ revelației desăvîrşite prin Iisus Hristos şi că, deci, numai puse cap la cap aceste părți formează întregul. **(G.A.)**

Clara Cosmineanu şi Silviu B. Moldovan

Nicu Steinhardt în dosarele Securității: 1959 – 1989

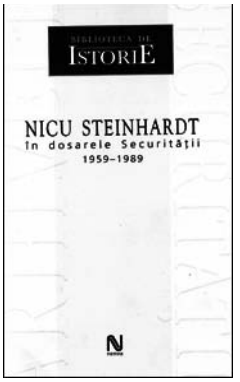

Corpul principal al cărții (Ed. Nemira, Bucureşti, 2005) cuprinde 100 de documente selectate din cele 11 dosare, a cîte 500 de file, întocmite de Securitate pe urmele lui Nicu Steinhardt – intelectual uriaş, trecut prin temnițele comuniste, convertit la ortodoxie şi călugărit înspre bătrînețe. Volumul este deschis de prefața semnată de Toader Paleologu şi întregit de studiul introductiv al Clarei Cosmineanu – care, între altele, avertizează cititorul în legătură cu modul în care trebuie citite documentele. De exemplu, ne face atenți la unele note informative semnate de prieteni ai lui Steinhardt, care cedaseră la presiunile Securității, dar care de multe ori falsificau adevărul, ca să îl protejeze pe scriitorul-călugăr. Parcurgînd documentele Securității, ne dăm seama de uriaşul şi nemilosul sistem opresiv. În cazul lui Steinhardt au fost recrutați nu mai puțin de 70 de informatori, din toate mediile frecventate de acesta, inclusiv prieteni foarte buni. Unii dau informații inofensive – ca Alexandru Paleologu –, alții însă îl prigonesc în complicitate cu Securitatea – ca Ion Caraion, care a predat poliției politice un prim manuscris al *Jurnalului fericirii*, abia terminat de către Steinhardt. **(N.T.)**

2% pentru ROST

Dragi prieteni ai revistei ROST, vă rugăm să citiți mesajul de mai jos și să-i dați curs! **Nu e o cerere de sponsorizare**, ci un îndemn la a sprijini o organizației culturală, nonprofit, neguvernamentală, bazată pe voluntariat și dedicată binelui public. Cum? Simplu și fără să cheltuiți vreun leu din buzunarul propriu: prin **direcționarea a 2% din impozitul pe venit**, pe care oricum îl plătiți statului, către Asociația ROST. În fapt, cereți ca o parte din impozitul plătit să fie cheltuit în favoarea unei organizații care face o lucrare ce vă reprezintă.

După cum știti, principala activitate a Asociației ROST este editarea revistei ROST (cultural, politic, religios). Mulți ne-ați scris că vă place această publicație, iar o parte dintre dumneavoastră v-ați arătat atașamentul față de ROST și prin redirecționarea a 1% din impozitul pe venit (atît era atunci procentajul permis) către Asociația Romfest XXI – căreia i-am schimbat numele în ROST. Vă mulțumim pentru aceasta. Anul acesta o puteți face din nou și într-un cuantum mai mare.

E bine să știți că editarea revistei ROST este realizată prin efortul voluntar al unui grup de preoți, istorici, sociologi, medici, profesori, ziariști, în covîrșitoarea majoritate tineri. **Nimeni nu este plătit.** Singura noastră răsplată este munca bine făcută și bucuria de a vedea că dumneavoastră, cititorii, prețuiți această lucrare. Și e normal să fie așa, căci ROST nu este o afacere din care să cîștige cineva, ci un proiect cultural, menit unei resurecții morale și spirituale a românilor.

Sprijiniți revista ROST, pentru a devenit mai bună, mai consistentă și pentru a rămîne independentă!

Procedura

Pentru a direcționa 2% din impozit către Asociația ROST – și implicit către revista ROST – urmați etapele de mai jos.

● Notați datele de identificare ale organizației noastre:

Numele: **Asociația ROST**
Codul unic de identificare (codul fiscal):
12495302
Contul bancar în format IBAN:
RO82CECEIS0143ROL0000013

● **Dacă aveți venituri de la un singur angajator** (un loc de muncă și un salariu), completați **Cererea 230**, „Cerere privind destinația sumei reprezentînd pînă la 2% din impozitul anual" pe care o descărcați de pe site-ul asociației noastre (www.romfest.org) sau de pe site-ul Ministerului Finanțelor. La **Capitolul B** veți trece datele Asociației ROST indicate mai sus. La rubrica „Suma" treceți suma reprezentînd 2% din impozitul pe care îl datorați pe venit. Dacă nu știți suma, lăsați rubrica liberă, căci va fi completată de Administrația Financiară.

Cereți firmei/instituției unde sînteți angajați o copie după **formularul 210** „Fișa Fiscală privind impozitul pe veniturile din salarii". Anexați formularul la Cererea 230.

Cele două documente se depun la registratura Administrației Financiare sau se trimit prin poștă, cu scrisoare recomandată.

● Dacă anul trecut ați avut venituri din mai multe surse, utilizați **Declarația 200**, „Declarație specială privind veniturile realizate" (o veți primi acasă, prin poștă, de la Administrația Financiară sau o puteți descărca de pe site-ul Ministerului Finanțelor ori de pe site-ul www.romfest.org). **La Capitolul III**, „Destinația sumei reprezentînd 2% din impozitul pe venitul anual datorat", punctul 2, „Sponsorizare entitate nonprofit" completați cu datele Asociației ROST indicate mai sus. La rubrica „Suma" puneți echivalentul a 2% din impozitul pe venit datorat sau lăsați liber, căci va completa Administrația Financiară. Documentul se depune la registratura Administrației Financiare sau se trimite prin poștă, cu scrisoare recomandată.

Important! Data pînă la care trebuie să depuneți declarația pe venit este 15 mai 2006.

Abonament

Vă puteți abona trimițînd contravaloarea abonamentului prin mandat poștal (în care specificați citeț numele, adresa completă, telefonul și perioada de abonament) pe numele: **Târziu Claudiu Richard, CP 27, Oficiul Poștal 23, București** sau achitînd contravaloarea abonamentului în **contul nr. RO61CECEIS0143RON 0122556**, deschis la **CEC Iași** pe numele **Asociației** ROST, cod fiscal 12495302**,** după care veți trimite copia chitanței și o scrisoare în care solicitați abonamentul la **CP 27, Oficiul Poștal 23, București**.
Prețul unui abonament este **180.000 lei (18 lei noi) pentru 6 luni** și de **360.000 lei (36 lei noi) pentru un an**. Pentru cei din străinătate abonamentul este de **50 euro/an în Europa** și **70 USD/an** pentru celelalte continente.

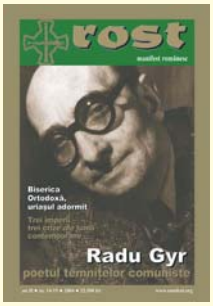

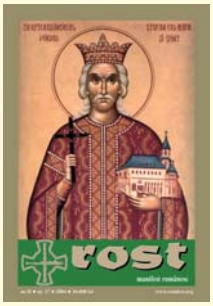

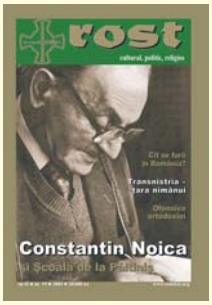

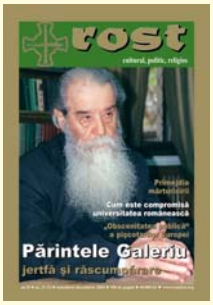

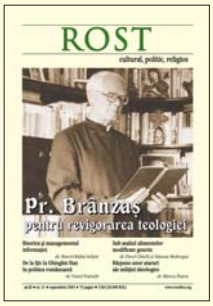

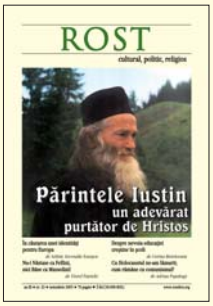

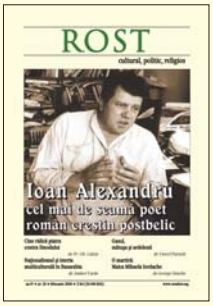

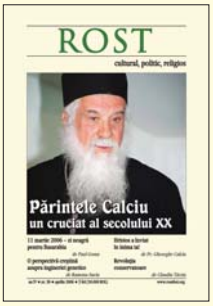

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ştefan cel Mare
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaş
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruş
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (30.000 lei vechi/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, CP 27, OP 23, Bucureşti.
Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în câte exemplare şi adresa dvs.
Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621